

DE WIELEWAAL

maandblad
jaargang 48
juni 1982

DE WIELEWAAL

maandblad voor vogel- en natuurstudie

uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.

Vroegere hoofdredacteurs: E.H. Fr. SEGERS: jaargang 1 tot en met 23
Dr. Fr. GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46

Hoofdredacteur

Dr. H. MEEUS, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout (014/41 57 58)

Redactieraad

H. FRANCKX, Dr. Fr. GROOTAERS, J. BLOEMEN, A. DE JONGHE, J. KIEBOOMS, R. WILLOCKX, Prof. Dr. U. LIBBRECHT, G. LUYTS, Prof. Dr. A. DHONDT, P. VAN DEN BREMT, M. BECUWE, Dr. R. EYCKERMAN, J. VAN WINKEL, H. VOET, Dr. M. LOUETTE, Ir. G. BULTEEL, J. GABRIELS, Dr. J. VAN GOMPEL, Dr. J. PAULUSSEN.

Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreservaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr. Segers.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

Dagelijks bestuur:

H. FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (031/80 47 32)
P. HERROELEN, ondervoorzitter en afgevaardigde Brabant, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek (02/751 85 76)
F. VAN DEN BROECK, secretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (031/45 02 52)
J. PEETERS, penningmeester, Hertevoetweg 3, 2958 Weerde (015/61 20 86)

Leden:

J. VAN DEN STEEN, afgevaardigde Oost-Vlaanderen, Metdepenningenstraat 1A, 9000 Gent
W. VAN SPAENDONK, afgevaardigde Antwerpen, Zevenbergen 50, 2500 Lier.
R. DEBRUYNE, afgevaardigde West-Vlaanderen, Iepersteenweg 60, 8178 Woumen
E. WELLENS, afgevaardigde Limburg, Statiestraat 89, 3900 Lommel.
W. ROGGMAN, Parklaan 139 bus 8, 9300 Aalst
R. WILLOCKX, Sparrenstraat 23, 2930 Hombeek

Afgevaardigden Wielewaaljongeren:

J. ROYEAERD, St. Hubertstraat 277, 9800 Deinze
P. DELVAUX, Gierlesteenweg 351, 2300 Turnhout
A. VERBOVEN, Gestelsedijk 98, 3900 Lommel

Technisch Adviseur voor de Natuurreservaten:

Ir. S. TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENTEN

België: 400 F. Andere landen: 500 F. Bijlid (zonder abonnement): 50 F.
Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52.

Broedvogelinventarisatie van de steltlopers in Vlaanderen - 1981

door H. Voet, H. Meeus en P. Maes

Inleiding

Aanleiding tot dit overzicht is een navraag in De Wielewaal, waarbij verzocht werd deel te nemen aan het inventariseren van alle broedende steltlopers in Vlaanderen, de Houtsnip (*Scolopax rusticola*) uitgezonderd.

Op landelijk vlak werd een dergelijke census reeds uitgevoerd in 1956 (Verheyen, 1957) en 1968 (Voet, 1970). Ook Lippens en Wille (1972) vermelden kwantitatieve gegevens, maar deze zijn vrijwel volledig gebaseerd op de inventarisatie van 1968. Voor het jaar 1977 werd ten behoeve van een referaat voor het Wielewaal-congres 1979 de status van de meeste steltlopers nogmaals kwantitatief bijgewerkt (Voet, ongepubliceerd).

In de Turnhoutse Kempen hadden in de jaren 1973 (Devocht *et al.*, 1974) en 1978 (Meeus *et al.*, 1979) regionale tellingen plaats van Grutto, Wulp, Tureluur en Scholekster.

Voor de laatste jaren werd de noodzaak aan gevoeld om tot een nieuwe inventarisatie te komen, enerzijds omdat duidelijk werd dat bij enkele behandelde soorten ondertussen een opvallende populatietoename had plaatsgegrepen en anderzijds omdat de indruk bestond dat enkele andere soorten in het verleden vrij sterk onderschat werden. Tevens was het de bedoeling te onderzoeken in welke mate de ingrijpende landschapswijzigingen, die zich de laatste tijd in versneld tempo voordoen, hun invloed hebben uitgeoefend in negatieve of in positieve zin al naargelang de soort.

Materiaal

De verkregen gegevens zijn weinig uniform. In vele gevallen hebben bereidwillige medewerkers, veelal bij gebrek aan tijd, geen volledige stafkaartrechthoeken kunnen onderzoeken en zelfs in steltloperrijke gebieden werden soms slechts de beste delen geïnventariseerd.

Positief is alleszins dat vele, zoniet de meeste, gekende en rijke terreinen door ervaren waarnemers werden geteld, zodat voor de meeste soorten, Kievit (*Vanellus vanellus*) en Watersnip (*Gallinago gallinago*) uitgezonderd, een aanvaardbare populatieraming mogelijk is.

In West-Vlaanderen werden de kustpolders voldoende onderzocht. Van de kaart Brugge-Moerkerke en van de rechthoek Houtave kwamen geen of zeer summiere gegevens binnen. In het binnenland van deze provincie werd niet geteld. Het Meetjesland en het Gentse, alsook enkele rechthoeken in de Schelde-, Leie- en Dendervallei werden geïnventariseerd, zij het meestal niet volledig. Van de rest van de provincie Oost-Vlaanderen werd weinig gemeld.

Tellingen aan de Beneden-Schelde en in het westelijk deel van de Antwerpse Kempen werden systematisch uitgevoerd en ook voor de provincie Limburg werden ons waardevolle gegevens ter beschikking gesteld. De Turnhoutse Kempen werd onvoldoende onderzocht en van het zuidelijk deel van de provincie Antwerpen en Vlaams Brabant zijn de mededelingen zeer fragmentarisch.

Voor diverse inventarisatietechnieken werd verwezen naar „Handleiding voor het inventariseren van broedvogels in Nederland” (Vogelwerkgroep Grote Rivieren, 1973), maar het is niet verwonderlijk dat de uiteindelijke resultaten in de eerste plaats bepaald worden door het inzicht en de ervaring van de individuele waarnemers. De nauwkeurigheid van onderzoek varieert dan ook sterk van gebied tot gebied.

Tellingen die uitsluitend vanaf het weggennet gebeuren, reveleren in vele gevallen slechts een fractie van het aanwezig aantal broedparen en het betreden van het terrein is meestal noodzakelijk. Daar dit veelal niet gebeurde, zijn de opgegeven aantallen meestal als minima te beschouwen.

Tabel I geeft een overzicht van alle tot nu toe ondernomen inventarisaties en populatieschattingen in België. Voor de diverse bronnen zie de inleiding. De gegevens van 1954 zijn overgenomen uit Lippens (1954). Tabel II verduidelijkt de kwantitatieve verspreiding van geselecteerde soorten in 1981. Tabel III tenslotte bevat de resultaten van een inventarisatie van alle broedende steltlopers in het westelijk deel van de Antwerpse Kempen, die in 1980 en 1981 intensief en systematisch werd uitgevoerd door P. Maes en H. Voet. Kaarten I tot VIII belichten de huidige verspreiding van de meeste soorten.

Tabel I. Aantallen broedparen van Steltlopers in België. Numbers of breeding waders in Belgium.

	1954	1956	1968	1972	1977	1981
<i>Haematopus ostralegus</i>	+	16-20	± 65	± 60	170-175	380
<i>Vanellus vanellus</i>	+	1300-1500	min. 4000	± 5000	+	min. 15000
<i>Pluvialis apricaria</i>	—	—	—	—	—	1
<i>Charadrius hiaticula</i>	2-3	2	2-3	—	—	3
<i>Charadrius alexandrinus</i>	± 100	± 80	± 100	± 115	± 105	130
<i>Charadrius dubius</i>	100	85-100	150-175 ⁽¹⁾	± 180	250-255	350-400
<i>Gallinago gallinago</i>	+	min. 60	± 45	± 80	+	± 120
<i>Numenius arquata</i>	+	230-270	300-310	± 350	380-385	500-550
<i>Limosa limosa</i>	+	± 150	225-235	± 240	min. 400	750-780
<i>Tringa totanus</i>	+	± 160	180-190	± 190	± 190	± 210
<i>Philomachus pugnax</i>	—	—	2 ⁽¹⁾	—	1	—
<i>Recurvirostra avosetta</i>	+	55-60	180 ⁽¹⁾	± 190	± 245 ⁽²⁾	± 480
<i>Himantopus himantopus</i>	—	—	1 ⁽³⁾	—	—	1 (?)

(1) 1969; (2) 430-435 in 1978; (3) 21 in 1967.

Tabel II. Geïventariseerd aantal broedparen van enkele geselecteerde soorten in de voornaamste steltlopergebieden (1981). Counted number of breeding pairs of some selected species in the most important wader areas (1981).

I: Westkust; II: Oostkust; III: Gentse en Meetjesland; IV: Beneden-Schelde; V: Antwerpse Kempen; VI: Limburgse Kempen.

	I	II	III	IV	V	VI	Totaal
<i>Haematopus ostralegus</i>	14	109	11-12	89	100	24-26	± 350
<i>Charadrius alexandrinus</i>	7	40-44	4	63-72	—	—	114-127
<i>Numenius arquata</i>	—	—	—	—	284-297	150-175	434-472
<i>Limosa limosa</i>	16	69	4-5	52	487-491	60-66	690-700
<i>Tringa totanus</i>	—	80	7-9	94-97	17	1-2	199-205
<i>Recurvirostra avosetta</i>	1?	98-102	14-17	358	—	—	470-478

Tabel III. Aantal broedparen van steltlopers in 12 stafkaartrechthoeken van het westelijk deel van de Antwerpse Kempen (1981). Totale oppervlakte circa 700 km².

Numbers of breeding waders in 12 rectangles of the western part of the Antwerpse Kempen (1981). Total area circa 700 km².

Nr.	Rechthoek	<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Vanellus vanellus</i>	<i>Charadrius dubius</i>	<i>Numenius arquata</i>	<i>Limosa limosa</i>	<i>Tringa totanus</i>
018	Essen	4	83	—	3-4	16-17	—
073	Kalmthoutse Hoek	4	95	—	9-11	11	4
074	Kalmthout	8	200	—	33-36	45-46	9
078	Brasschaat	—	20	—	7	—	—
081	Wuustwezel	8	280	—	19-22	53-54	—
082	Hoogstraten	19-21	550	—	20-22	108-109	—
083	Wortel	3	235	—	22	22	—
085	Brecht	11	225	—	22-24	12	1
086	Oostmalle	11	525	3	17	56	—
087	Beerse	3	135	3	14	24	—
026	Iepenrooi	5	70	—	7	21	—
027	Meerle	—	55	—	2	6	—
	Totaal	76-78	min. 2470	6	175-188	374-378	14

Systematisch gedeelte

SCHOLEKSTER - *Haematopus ostralegus*

Inventarisatie.

De inventarisatie van de Scholekster heeft goede resultaten opgeleverd. Daar de soort nu reeds over grote delen van noordelijk Vlaanderen broedt, zijn zeker nog paren aan de aandacht ontsnapt. In de kuststreek werden enkele rechthoeken niet of slechts gedeeltelijk onderzocht. Ook in het Gentse zijn zeker paren gemist. In de Antwerpse Kempen kan het aantal paren eveneens hoger liggen, gezien in de meeste gebieden aldaar slechts gedurende de maanden april en mei geteld werd, terwijl de soort zoals geweten zich tot diep in juni kan vestigen.

Populatie. Geïnventariseerd circa 352 paar geraamd circa 380 paar.

Westkustpolders. Minimum 14 paar.

In de rechthoeken Nieuwpoort (5), Leke (3), Lampernisse (3), Diksmuide (2) en Langemark (1).

Oostkustpolders. Minimum 109 paar.

Niet minder dan 54 paren in het Zwin en aangrenzende polders en 29 paar in het gebied Westkapelle-Hoeke. Verder 12 paar te Uitkerke en 6 paar in het weidcomplex van Ramskapelle-Dudzele. Ook te Meetkerke (5), Bredene (2) en Oostende (1).

Gentse en Meetjesland. Minimum 11-12 paar. Hier broeden de meeste paren in het Kreekenland (minimum 8) en slechts enkele op de industrieterreinen.

Beneden-Schelde. 89 paar.

Vanaf Antwerpen tot aan de Nederlandse grens nestelen hier 49 paar op de rechter- en 40 op de linkeroever (vooral Oost-Vlaanderen), zowel op industrieterreinen als in weiden en akkerland.

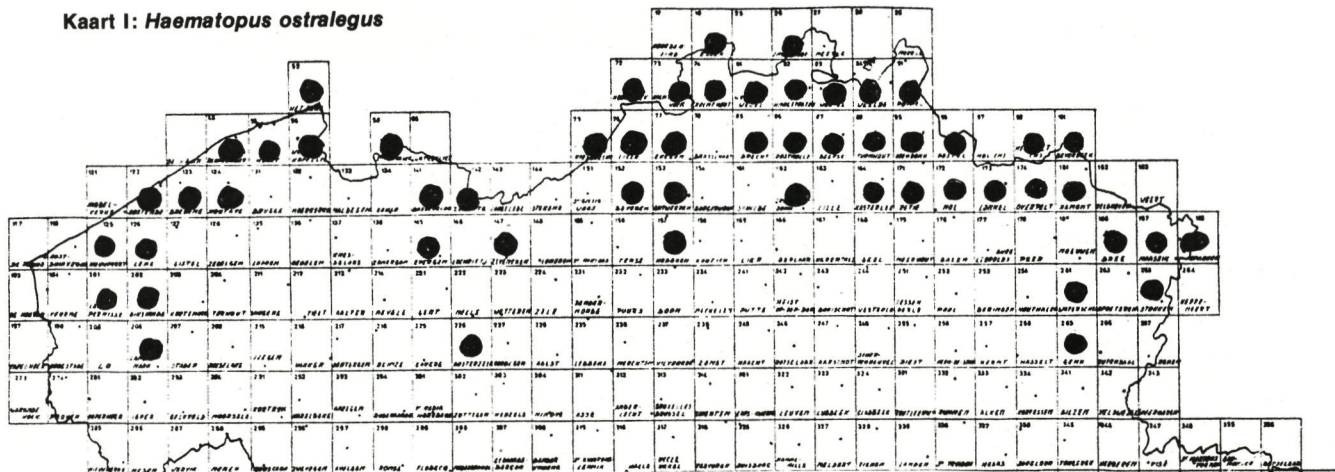
Scholekster (*Haematopus ostralegus*)

Foto: J. de Ridder

Antwerpse Kempen. Minimum 100 paar.

Het dichtstbezet is het noordwestelijk deel (Tabel III), met als voornaamste rechthoeken Hoogstraten (19-21), Oostmalle (11) en Brecht (11);

Kaart I: *Haematopus ostralegus*

verder twee rechthoeken (Kalmthout en Wuustwezel) met elk 8 paar. In het Turnhoutse broeden minimum 27 paar.

Limburgse Kempen. 24-26 paar.

Hier is de soort enigszins gelijkmatig verdeeld, met in de meeste rechthoeken 1-3 paar en als belangrijkste rechthoek Bree (5).

Buiten bovengenoemde gebieden werden ook broedgevallen vastgesteld te Bazel (1) en te Merelbeke (1).

Bespreking.

De Scholekster is de laatste twee decennia aanzienlijk in aantal toegenomen. De vermeerdering die blijkt uit Tabel I, is dan ook reëel. Blijkbaar zet deze evolutie zich nog steeds voort en in de nabije toekomst is een verdere densiteitsverhoging en areaaluitbreiding te verwachten. De soort is niet langer selectief. Ze broedt nu in weiden, hooiland, op akkers (in de Kempen vooral maïsakkers), in klei- en zandwinningsputten en op opgespoten terreinen.

Door de regelmatige produktie van 1 of 2 nalegsels bij teloorgang van het eerste, is het aantal paren met broedsucces meestal ook hoger dan bij de andere steltlopers, die hoofdzakelijk in agrarische gebieden broeden.

KIEVIT - *Vanellus vanellus*

Inventarisatie.

De inventarisatie van de Kievit is niet succesvol verlopen. Over grote delen van Vlaanderen werd gewoon niet geteld en in vele andere gebieden is de onderzochte oppervlakte te gering om als representatief beschouwd te worden. Bovendien moeten we in vele van de wel geïnventariseerde delen met een ernstige ondertelling rekening houden.

Daar de soort over de ganse behandelde oppervlakte broedt, wordt ze per provincie behandeld.

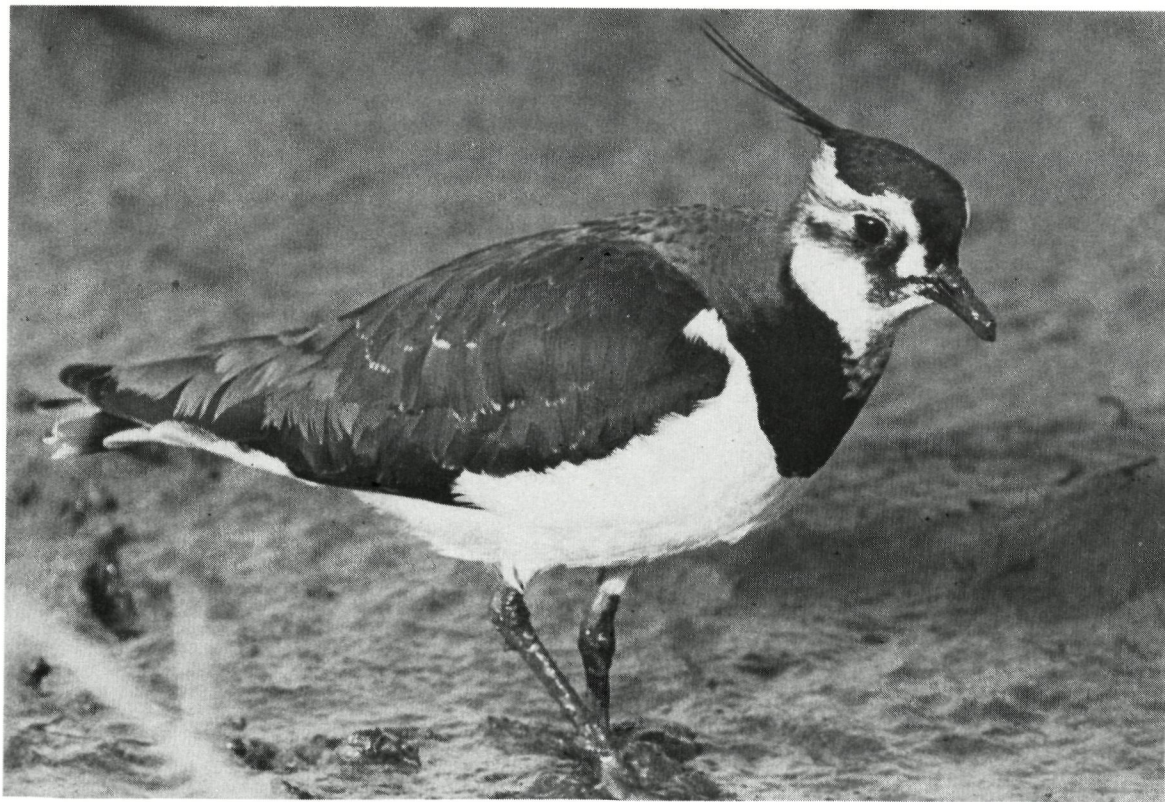
Bij de Kievit was het noodzakelijk gebruik te maken van de ons ter beschikking staande Atlasgegevens.

Populatie. Geraamd 12.000-15.000 paar.

West-Vlaanderen. Minimum 3.000-3.500 paar.

In deze provincie werden alleen in de kustpolders 1.400 paar geïnventariseerd. In werkelijkheid, rekening houdend met hiaten en ondertellingen, broeden hier waarschijnlijk minimum 2.200-2.500 paar, in een toenemende densiteit van zuidwest naar noordoost.

Enkele belangrijke rechthoeken zijn: Westkapelle (300-350), Heist (108 op klein gedeelte van

Kievit (*Vanellus vanellus*)

Foto: J. de Ridder

rechthoek), Bredene (193 op gedeelte van rechthoek) en Blankenberge (195). Uit het overige van de provincie kwam, buiten één enkele melding (Wevelgem), niets binnen. Toch, zoals blijkt uit de Atlasgegevens, broedt de Kievit hier in vrijwel alle rechthoeken. Het vooropgestelde aantal van minimum 3.000 paar is dan ook als een zeer voorzichtige raming te beschouwen.

Oost-Vlaanderen. Minimum 2.000-2.500 paar. Ook voor deze provincie zijn de beschikbare gegevens eerder fragmentarisch. Aan de Beneden-Schelde broeden op Oost-Vlaams grondgebied circa 400 paar. In het Meetjesland en de omstreken van Gent werden plus minus 200 paar geïnventariseerd, maar dit aantal is duidelijk veel te laag, daar niet alle potentiële plaatsen onderzocht werden. De rechthoek Dentergem en Deinze leverden respectievelijk 105 en 141 paar op. Geteld werd ook in de rechthoeken Oordgem (41), Aalst (20), Wetteren (27), Gavere (42), St.-Maria-Horebeke (36) en tussen Zele en Dendermonde (42).

De totale populatie voor de provincie kan na extrapolatie op minimum 2.000-2.500 paar geschat worden.

Antwerpen. Minimum 5.000 paar.

Aan de Beneden-Schelde broeden aldaar circa 450 paar. De Kievit bereikt, naar Belgische normen althans, een zeer hoge densiteit in de goed onderzochte rechthoeken van het noordwestelijk deel van de Kempen (Tabel III). Hierbij de bedenking, dat zelfs hier het werkelijk aantal broedparen nog hoger zal liggen, daar de inventarisatie zich vooral toespitste op de Grutto (*Limosa limosa*), waarbij niet alle kievitbiotopen even intensief gecontroleerd werden. De twee belangrijkste rechthoeken in dit gebied zijn: Hoogstraten met minimum 550 en Oostmalle met minimum 525 paar. Verder beschikken we over gegevens van zes rechthoeken in het Turnhoutse met samen nauwelijks 280 paar, wat op ondertelling wijst. Voor het gebied Vorselaar-Poederlee worden minimum 55 paar aangenomen.

Voor het gehele deel ten zuiden van het Albertkanaal, waar de soort ook overal nestelt, ligt buiten Wintam-Ruisbroek (20) geen materiaal voor.

Alleen ten noorden van het Albertkanaal broeden in de provincie Antwerpen minimum 4.000 paar. In het zuidelijk deel ligt de densiteit aanzienlijk lager, maar de totaalschatting van 5.000 paar is eerder aan de voorzichtige kant.

Brabant (Vlaams gedeelte). Maximum 500 paar. Er werd slechts geteld in vier rechthoeken ten noordwesten van Leuven met samen 39 paar, in een gedeelte van de Demervallei met 50 en in een deel van Klein-Brabant met 34 paar.

De inventarisatie is dus zeer onvolledig, maar uit

de Atlasgegevens blijkt dat de populatie in dit gebied enkele honderden en mogelijk zelfs een 500 paar kan bedragen.

Limburg. Minimum 1.000-1.500 paar.

Er bereikten ons geen bruikbare tellingen. De populatie in deze provincie is niet zeer hoog. Het biotoopaanbod in deze regio is relatief klein gezien de grote oppervlakten aan bos en droge heide en de kleinschaligheid van vele weide- en akkerbouwgebieden.

Bespreking.

De Kievit is in de loop van de laatste decennia in ons land aanzienlijk toegenomen en tevens heeft de soort haar broedgebied naar het zuiden kunnen uitbreiden. Deze zuidwaartse expansie werd uitvoerig gedocumenteerd door Tricot (1968). Sindsdien heeft in Wallonië een verdere dichtheitsverhoging en uitbreiding (Belgisch Lotharingen, Ardennen) plaatsgegrepen.

Minder duidelijk is de omvang van toename in de oorspronkelijke broedgebieden, namelijk in de kustpolders, aan de Beneden-Schelde en in de Kempen. Vaststaat dat de populatie hier nu een veelvoud uitmaakt van deze tijdens het midden van de jaren vijftig. Voorts heeft de Kievit nu heel Vlaanderen gekoloniseerd.

De laatste tijd is er van een verdere vermeerdering geen sprake en de populatie lijkt nu eerder stabiel. In hoeverre de intensivering van de landbouw in de toekomst een negatieve invloed kan uitoefenen, dient van nabij gevolgd. De geruchten als zou de Kievit sterk in aantal teruglopen, werden nergens bevestigd. Wel heeft een uitgesproken omschakeling plaatsgevonden waarbij akkerland bezet en weiland gedeeltelijk verlaten werd. Vooral het laatste feit heeft aanleiding gegeven tot speculaties over een drastische afname. Vergelijkingen met vorige inventarisaties (Tabel I) zijn moeilijk interpreteerbaar. Waarschijnlijk was de Kievit ook reeds in 1956 en vooral in 1968 veel talrijker dan de opgegeven aantallen doen vermoeden.

GOUDPLEVIER - *Pluvialis apricaria*

Zowel in 1980 als in 1981 heeft deze soort met succes gebroed in de provincie Limburg. In beide jaren werd één paar met pulli waargenomen (Geuens, 1981; mededeling A. Geuens, L. Hermans en H. Lehaen).

BONTBEKPLEVIER - *Charadrius hiaticula*

Er werden in 1981 drie broedparen gelokaliseerd waarvan één in het Zwin (G. Burggraave) en twee aan de Beneden-Schelde in het gebied Kallo-Doel (G. Bulteel, J. de Ridder, P. Maes en J. van Impe).

De soort is in ons land nog steeds een onregelmatige broedvogel aan de kust en sinds 1961 ook langs de Beneden-Schelde.

STRANDPLEVIER - *Charadrius alexandrinus*

Inventarisatie.

De inventarisatie is geslaagd. Waarschijnlijk zijn weinig broedparen aan de aandacht ontsnapt. Op plaatsen waar de soort talrijker voorkomt, wordt ze nochtans eerder onder- dan overschat zodat de opgesomde aantallen als minima dienen beschouwd.

Populatie. Geïnventariseerd 114-127 / geraamd circa 130 paar.

Westkust. 7 paar.

De Panne (4) en Nieuwpoort (3). De soort werd niet meer vastgesteld in de rechthoek Oostduinkerke.

Oostkust. 40-44 paar.

Verdeeld als volgt: Zeebrugge 4 paar (militair terrein 3 en nieuwe havenmuur 1), opgespoten terreinen Heist-Ramskapelle-Dudzele 22-26 paar, Zwin 12 paar en Lissewege 2 paar.

Gentse Kanaalzone. 4 paar.

Alle paren te St.-Kruis-Winkel.

Beneden-Schelde. 63-72 paar.

Vrijwel uitsluitend op de linkeroever te Kallo-Doel (Oost-Vlaanderen) met 61-68 paar; 2-4 paar op het Antwerps gedeelte (Antwerpen-Linkeroever en Zandvliet).

Bespreking.

Uitsluitend dank zij het ontstaan van nieuwe opspuitterreinen (Heist-Ramskapelle-Dudzele, Beneden-Schelde) weet deze soort zich tijdelijk te handhaven en neemt ze zelfs iets toe (Tabel I). In de natuurlijke biotopen aan de Westkust zet de alarmerende achteruitgang zich verder. De twaalf broedparen in het Zwin (Knokke), het hoogste aantal sinds jaren, bewijzen dat tijdige beheers-

maatregelen de soort kunnen helpen. De sterke achteruitgang in de Westhoek is uitsluitend toe te schrijven aan het massatoerisme. In de toekomst is, na inkrimping van het geschikt areaal aan opspuitterreinen, een drastische vermindering van het bestand te verwachten.

KLEINE PLEVIER - *Charadrius dubius*

Inventarisatie.

De inventarisatie is onvolledig. Aan de Beneden-Schelde en zowel in de Antwerpse als in de Limburgse Kempen werd vermoedelijk een hoog percentage aan broedparen gevonden.

Het aantal paren dat opgegeven werd voor het Meetjesland en de Gentse Kanaalzone, lijkt ons zeer laag en de hele middenloop van de Schelde met bijrivieren (Rupel, Durme, Nete, Demer, Dijle, Leie enz.) werd slechts plaatselijk goed onderzocht. Daar de Kleine Plevier verder op de meest onverwachte plaatsen tot broeden komt, kunnen gemakkelijk enkele tientallen paren gemist zijn.

Populatie. Geïnventariseerd 259-283 paar / geraamd 300-330 paar.

Kuststreek. Minimum 17 paar.

Drie paar aan de Westkust en 14 paar aan de Oostkust.

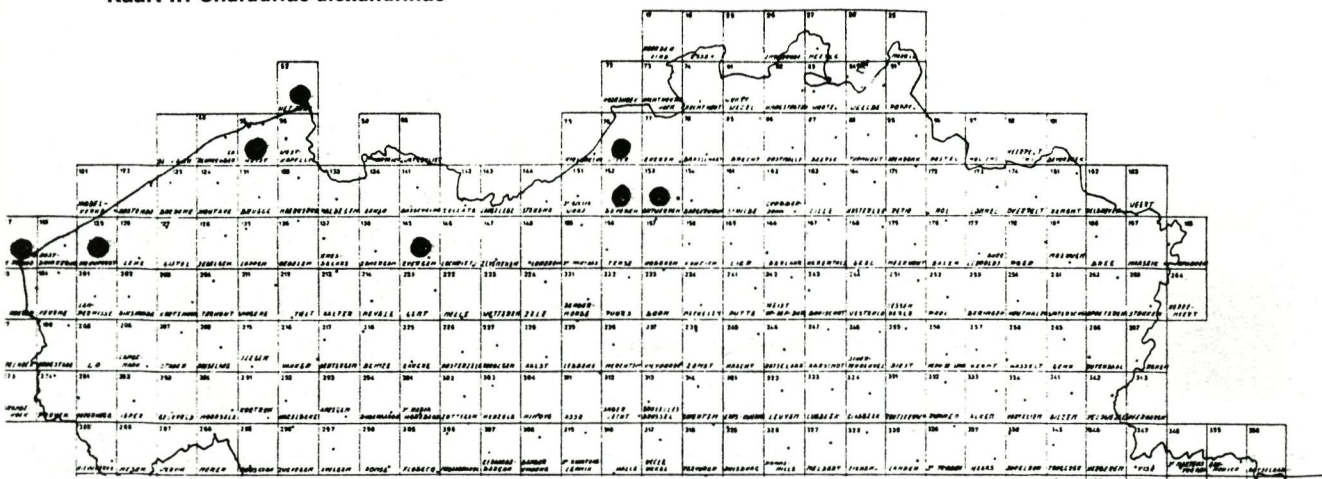
Middenloop van Schelde en bijrivieren. Minimum 28 paar.

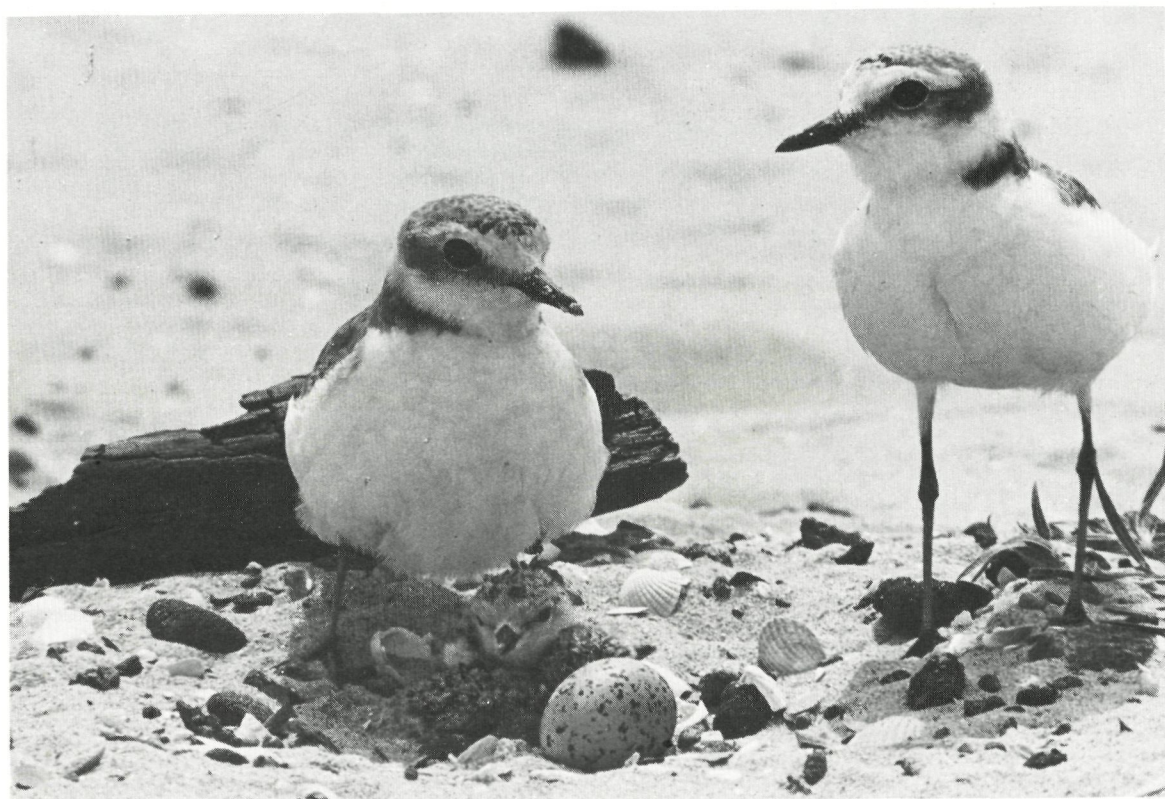
De meeste paren in de gebieden Eke-Oudenaarde (5), Wintam-Ruisbroek (4), Dentergem (6) en rond Lier (4); verder solitaire paren op meerdere plaatsen. Het werkelijk totaal voor dit gebied, dat onvoldoende onderzocht werd, moet aanzienlijk hoger liggen.

Meetjesland en Gentse Kanaalzone. Minimum 8 paar.

Ook dit aantal is onwaarschijnlijk laag ten

Kaart II: *Charadrius alexandrinus*

Strandplevier (*Charadrius alexandrinus*)

Foto: J. de Ridder

opzichte van vroegere inventarisaties. Vermoedelijk werden niet alle potentiële plaatsen onderzocht.

Beneden-Schelde. 117-121 paar.

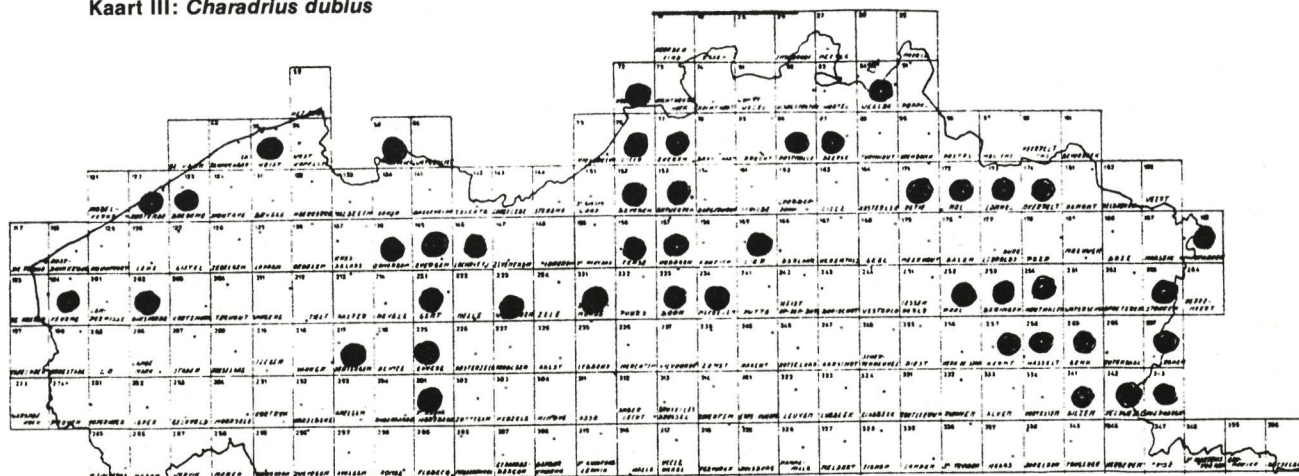
Broedt hier over het hele gebied, met 92-95 paar op de linkeroever tussen Burcht en de Neder-

landse grens en 25-26 paar op de rechteroever vanaf Hoboken tot Zandvliet.

Antwerpse Kempen. Minimum 24 paar.

Behalve drie paren in de rechthoek Oostmalle, alle (21) in de Turnhoutse Kempen met de hoogste aantallen in de rechthoeken Retie (11) en Mol (6).

Kaart III: *Charadrius dubius*

Limburgse Kempen. 65-85 paar.

Hier broedt de soort in minstens 14 rechthoeken, vooral op opgespoten terreinen langs de Maas, de Zuid-Willemsvaart en het Albertkanaal, verder in verschillende zandputten en grintgaten.

Bespreking.

Zoals alle soorten die thans in hoofdzaak gebonden zijn aan opspuiterreinen, stelt de Kleine Plevier het momenteel in ons land zeer goed. De soort heeft na de tweede wereldoorlog optimaal geprofiteerd van de explosieve industrialisatie en de daarbij ontstane broedbiotopen en is geleidelijk in aantal toegenomen (Tabel I). Daar de Kleine Plevier minder hoge eisen stelt dan Strandplevier en Kluut, een grotere verspreiding heeft en langer standhoudt bij voortschrijdende begroeiing, is te verwachten dat hij zich in de toekomst op een redelijk, zij het minder hoog niveau, zal weten te handhaven.

Een populatieschatting van 300-330 paar voor Vlaanderen lijkt ons zeker niet overdreven. Rekening houdend met enkele tientallen paren in Wallonië (onder meer Haine-depressie en Waals Brabant), kan het Belgisch bestand op minimum 350 paar berekend worden, terwijl het in werkelijkheid de 400 paar kan benaderen.

De indruk bestaat, dat de populatie de laatste jaren niet meer toeneemt, maar zich eerder stabiliseert of lichtjes afneemt.

WATERSNIP - *Gallinago gallinago*

Inventarisatie.

Zoals verwacht, kwamen van deze moeilijk te inventariseren en weinig talrijke soort onvolledige gegevens binnen. Buiten de provincie Limburg, waar de Watersnip nog steeds relatief goed vertegenwoordigd is, zijn de overige inzendingen te incidenteel om zich een welomlijnd beeld te vormen van de huidige situatie.

Het is duidelijk dat de soort in Vlaanderen, Limburg wellicht uitgezonderd, gedurende de laatste decennia sterk in aantal is teruggelopen. Toch is uit de Atlasgegevens gebleken dat zij nog steeds, zij het zeer dungezaaid, op enkele plaatsen broedt. Vooral de meersen in het bekken van de Schelde dienen in de toekomst grondiger en meer systematisch onderzocht.

Populatie. Volgens de beschikbare en zeer onvolledige gegevens 80-100 paar / geraamd 100-110 paar.

Oost-Vlaanderen. Vastgesteld als broedvogel te Zingem (1) en 2 paar opgegeven voor de rechthoek Deinze.

Antwerpen. Vastgesteld in de rechthoeken Weelde (2), Arendonk (2) en Kasterlee (De Zegge, minimum 3).

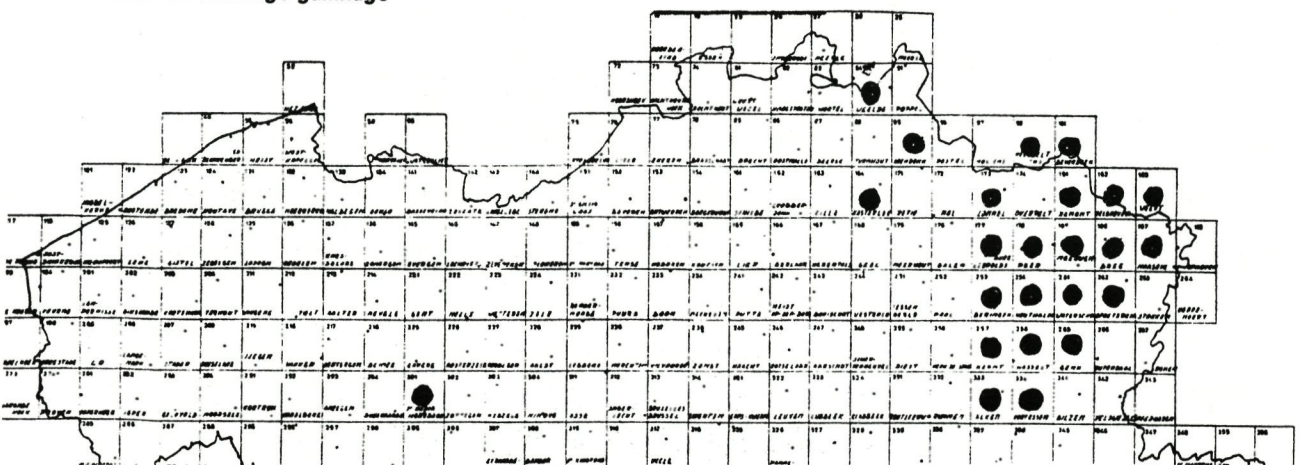
Limburg. De populatie wordt geraamd op 70-90 paar. De verstreckte gegevens zijn weinig gedetailleerd. De Watersnip broedt in 20 rechthoeken en vijf hiervan, met name Leopoldsburg, Peer, Beringen, Houthalen en Genk, kunnen tot 15 paar herbergen.

Bespreking.

Dat we voor de Watersnip, ondanks de sterke achteruitgang, toch nog tot zulk hoog aantal broedparen komen (Tabel I), is uitsluitend op rekening te brengen van de inventarisatie in Limburg. In deze provincie, die ongetwijfeld steeds het hoofdbestanddeel van de Belgische populatie heeft bevat, werd een veel groter aantal broedparen gevonden dan vroeger werd verondersteld. Zo werden bij de inventarisatie van 1968 slechts 21-22 paren opgegeven.

Er bereikten ons geen gegevens van de Demervallei, hoewel het vrijwel zeker is dat de Watersnip hier nog jaarlijks broedt. Het is zeer twijfelachtig of de soort nu nog nestelt in de

Kaart IV: *Gallinago gallinago*

Watersnip (*Gallinago gallinago*)

Foto: P. Munsterman

IJzermeersen, die tot voor een tiental jaar nog geregeld door een vijftal paar bezet werden.

Na analyse van recent gepubliceerde broedgevallen, komen we tot de volgende aantallen per provincie: West-Vlaanderen: mogelijk geen broedvogel meer; Oost-Vlaanderen: 5-tal paar; Antwerpen: 10-15 paar; Vlaams Brabant: mogelijk 5 paar; Limburg: 70-90 paar.

In Wallonië broeden gemiddeld waarschijnlijk een 15-20 paar, zodat de Belgische populatie 115-130 kan bedragen. Onze kennis van deze soort is nochtans zo summier, dat met deze raming zeer omzichtig dient omgesprongen. De enige manier om tot een beter inzicht in de verspreiding en populatiegrootte van deze soort te komen, is het uitvoeren van nachtelijke controles op alle potentiële broedplaatsen. Door de toenemende kanalisatie van waterlopen en het verder doorvoeren van ruilverkavelingen en ontwateringen, is de Watersnip als broedvogel in ons land sterk bedreigd.

Het behoud of het creëren van een gunstige waterstand en het openhouden van laagveen in sommige geschikte reservaten is een noodzaak, te meer daar de soort buiten deze terreinen nauwelijks kan standhouden.

WULP - *Numenius arquata*

Inventarisatie.

Buiten het Turnhoutse, waar de inventarisatie onvolledig is en waar, bij plaatselijke en persoonlijke controles, gebleken is dat er lokaal sterk onderteld werd, zijn de gegevens bevredigend en laten ons toe een benaderende taxatie van het bestand te geven.

Populatie. Geïnventariseerd 434-472 paar / geraamd 500-550 paar.

Antwerpse Kempen. 284-297 paar.

1. Noordwestelijk deel: 140-153 paar, met de sterkste concentraties in de omstreken van Kalmthout (42-47) en Brecht (41-46) en een goede bezetting in de rechthoeken Hoogstraten (20-22) en Oostmalle (17). Voor verdere details zie Tabel III.

2. Noordoostelijk deel: minimum 144 paar, met de grootste densiteiten in de rechthoeken Arendonk (27), Weelde (22), Wortel (22), Poppel (16) en Beerse (14). Alle opgegeven aantallen in de Turnhoutse Kempen dienen als absolute minima beschouwd.

Limburgse Kempen. 150-175 paar.

Sterkste bezetting te Houthalen (40-50), Waterschei (20-25), Bree (20) en Leopoldsburg (15-20). In de andere rechthoeken gemiddeld een vijftal paar.

Bespreking.

Het gevonden aantal broedparen is veel hoger dan bij vorige inventarisaties (Tabel I). Dit duidt niet op een toename van de populatie maar vermoedelijk op een efficiëntere en geografisch beter gespreide telling.

Voor het aantal broedparen in het noordwestelijk deel van de Antwerpse Kempen werd bij vorige onderzoeken sterk onderschat, daar onvoldoende rekening gehouden werd met het aanzienlijk aantal paren dat toen reeds in de agrarische gebieden moet genesteld hebben. Verder lijken ons de opgegeven aantallen voor Limburg beter dan vroeger aan de werkelijkheid te beantwoorden. De verkregen gegevens van de Turnhoutse Kempen wijzen op een achteruitgang, maar zoals boven reeds vermeld, dient deze met het nodige voorbehoud geïnterpreteerd.

In zijn totaliteit lijkt de populatie stabiel, waarbij plaatselijke lichte afname gecompenseerd wordt door toename elders.

De Wulp heeft zich goed aangepast aan de landschapswijzigingen in de Kempen en een belangrijk deel van de populatie broedt thans in wei- en hooilanden. De hoogste densiteiten vindt men nog steeds op de resterende heidevelden. In het noordwestelijk deel van de Antwerpse Kempen nestelt thans 48 % van de paren in heidegebieden en de rest (52 %) in wei- en hooiland. In de Turnhoutse Kempen ligt het percentage aan broedparen in agrarische gebieden aanzienlijk hoger.

De intensivering van de landbouw is veelal de oorzaak van plaatselijk geconstateerde lage

broedsuccessen en het is af te wachten in hoever deze evolutie de populatie in de toekomst in negatieve zin zal beïnvloeden.

Een gemeld broedgeval te Meetkerke (West-Vlaanderen) lijkt ons uiterst twijfelachtig en dient de komende jaren eventueel bevestigd.

GRUTTO - *Limosa limosa*

Inventarisatie.

De inventarisatiegegevens zijn bij deze soort bevredigend. De Grutto komt eerder plaatselijk voor en alle belangrijke broedgebieden zijn van voldoende tot zeer goed onderzocht. Plaatselijk zijn kleine vestigingen zeker gemist. We denken hier in de eerste plaats aan de kustpolders en aan de Turnhoutse Kempen. Bij deze soort werd reeds herhaaldelijk door ons vastgesteld dat veranderingen in zijn oorspronkelijk broedgebied, op voorwaarde dat ze niet te ingrijpend zijn, niet noodzakelijk tot een vermindering van het bestand leiden, maar dat zich dan eerder plaatselijke verschuivingen voordoen die aan de aandacht kunnen ontsnappen. Ook Van Gompel (1978) wees reeds op dit verschijnsel.

Populatie. Geïntervieweerd: 690-700 paar / geraamd 750-780 paar.

Weskustpolders. 16 paar.

Respectievelijk 6 en 10 paar in de rechthoeken Leke en Lo (IJzermeersen).

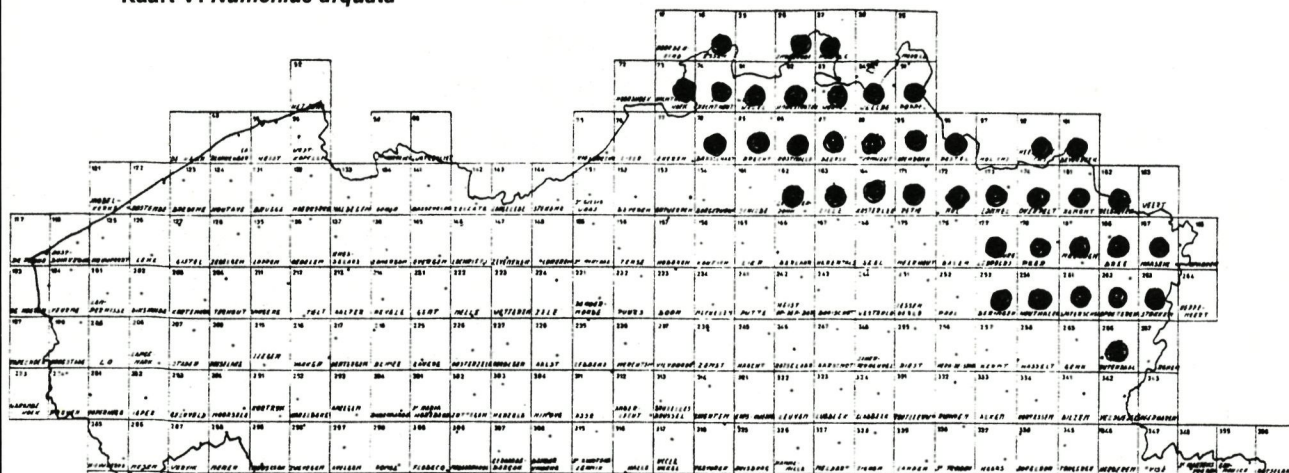
Oostkustpolders. Minimum 69 paar.

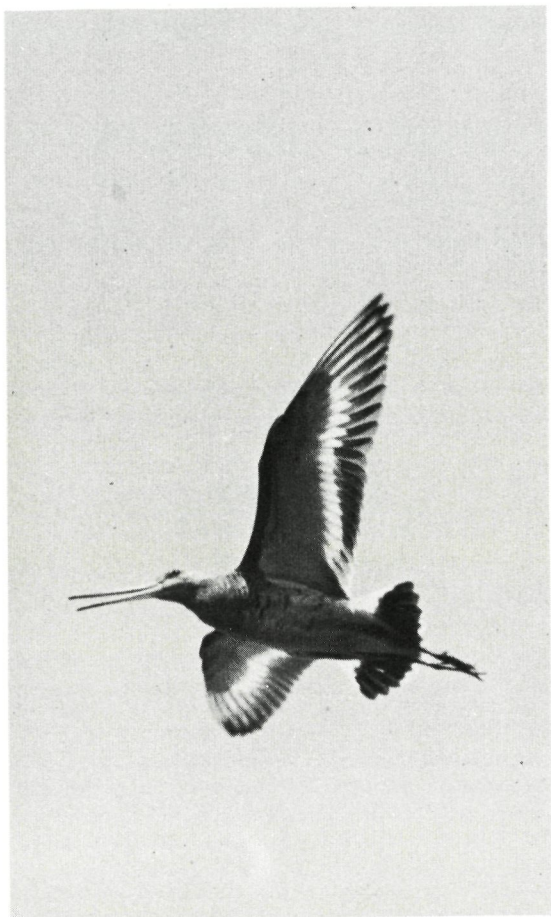
De grootste concentraties in de weilanden van Blankenberge-Uitkerke (17-18) en van Ramskapelle-Dudzele-Lissewege (23).

Meetjesland en omgeving Gent. 4 à 5 paar.

Eén paar te St.-Margriete, 2 à 3 paar in de Kalkense Meersen te Uitbergen en ook te Drogen.

Kaart V: *Numenius arquata*

Grutto (*Limosa limosa*)

Foto: J. de Ridder

Beneden-Schelde. Minimum 52 paar.

Hiervan 31 paar op Oost-Vlaams grondgebied (Kallo, Doel, Kieldrecht), 5 paar te Antwerpen-Linkeroever (Melsele polder) en minimum 16 paar op de rechteroever (Oorderen, Hoevenen, Zandvliet).

Antwerpse Kempen. Minimum 487-491 paar.

Dit gebied werd ten westen van de oostgrens van de rechthoeken Meerle, Wortel, Beerse en Lille grondig geïnventariseerd gedurende 2 seizoenen (1980-1981). Voor details zie Tabel III. Het noordoostelijk deel (Turnhoutse Kempen) werd minder goed onderzocht en vertoont meerdere hiaten en ondertellingen.

Veruit de beste rechthoek van het gehele gebied is Hoogstraten met 108-109 paar, terwijl ook de rechthoeken Oostmalle (56), Wuustwezel (53-54) en Kalmthout (45-46) belangrijk zijn. In het Turnhoutse is vooral de rechthoek Weelde met minimum 40 paar van betekenis.

Limburgse Kempen. Minimum 60-66 paar.

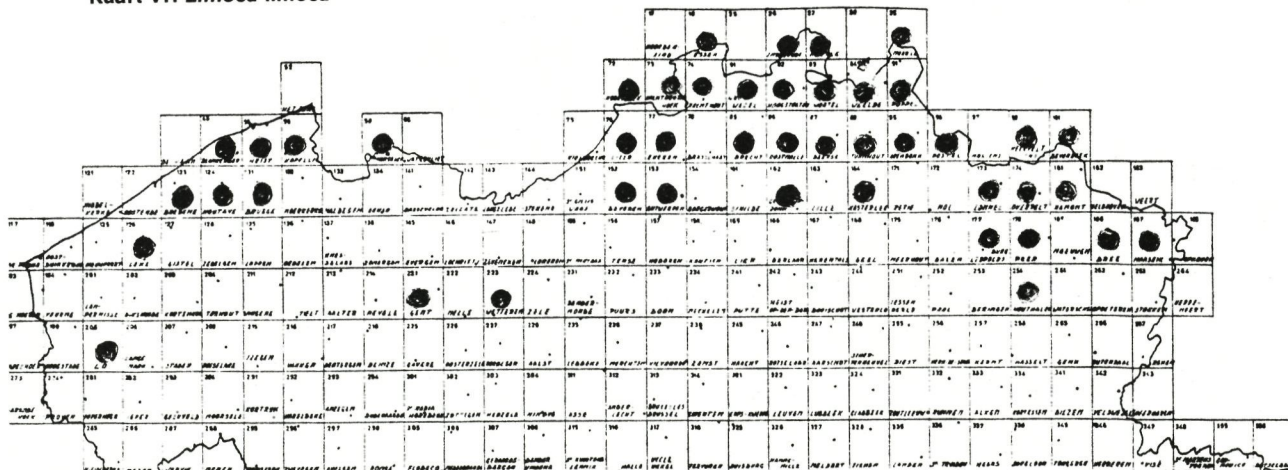
Het grootste aantal in de rechthoeken Neerpelt (19) en Bree (20) en veel kleinere aantallen in de andere rechthoeken (maximum 5-7).

Bespreking.

In totaal werden 690-700 paar geïnventariseerd. Rekening houdend met bovengenoemde tekortkomingen kan de populatie een 750-780 paar bedragen.

Bij een laatste populatieschatting in 1977 werd een bestand van minimum 400 paar vooropgesteld, maar uit recente tellingen blijkt dat de Grutto bijzonder sterk vertegenwoordigd is in het noordwestelijk deel van de Antwerpse Kempen.

Kaart VI: *Limosa limosa*

Hier broedt volgens de huidige gegevens circa 50 % van de Belgische populatie, terwijl dit gebied bij voorgaande onderzoeken nooit systematisch werd gecontroleerd.

Waarschijnlijk is de totale populatie na een eerdere toename, het laatste decennium enigszins stabiel gebleven.

Aan de kust wordt plaatselijke afname (Uitkerke) gecompenseerd door toename elders (Ramskapelle-Dudzele). Aan de Beneden-Schelde en waarschijnlijk ook in het noordwesten van de Antwerpse Kempen is het aantal broedparen gestegen. In het Turnhoutse heeft een afname plaatsgevonden ten opzichte van vorige inventarisaties (Devocht *et al.*, 1974; Meeus *et al.*, 1979), doch de omvang ervan kan bezwaarlijk geëvalueerd worden zolang geen nieuwe resultaten van nauwkeurige, grondig uitgevoerde tellingen in alle rechthoeken beschikbaar zijn.

In Limburg blijft het bestand, na een eerdere toename, stabiel. Vooral de vervroegde maaitijd stelt de soort voor ernstige problemen. Plaatselijk komen onrustwekkend weinig jongen groot.

Oostkustpolders. Circa 80 paar.

Met de belangrijkste concentraties in het Zwin en omgeving en in de polders rond Westkapelle (samen 48), in de weidegebieden van Uitkerke (10) en van Ramskapelle-Dudzele-Lissewege (minimum 19). Verder 3 paar te Bredene.

Meetjesland en Gentse. Minimum 7-9 paar.

Verdeeld als volgt: Assenede (4), Watervliet (1), St.-Margriete (1), St-Jan-in-Eremo (?) en mogelijk 2 paar te Nazareth.

Beneden-Schelde. 94-97 paar.

Op de rechteroever 44 paar, met de grootste densiteit ten noorden van de Zandvlietsluis en in de omgeving van Lillo. Op de linkeroever 50-53 paar vanaf Antwerpen tot aan de Nederlandse grens.

Antwerpse Kempen. 17 paar.

Buiten Kalmthout met 13 broedparen, nog slechts te Brecht (Groot Schietveld) en in de rechthoek Weelde (Zandvenheide) met respectievelijk 1 en 3 paartjes.

Limburgse Kempen. 1-2 paar.

Leopoldsburg 1-2 paar en mogelijk 1 paar te Houthalen.

TURELUUR - *Tringa totanus*

Inventarisatie.

Bij deze soort werden de belangrijkste broedgebieden onderzocht. Aan de kust en in het Meetjesland kunnen enkele paren aan de aandacht ontsnapt zijn. De Beneden-Schelde werd beter geïnventariseerd dan ooit en ook in de Kempen zullen vrijwel alle broedparen gevonden zijn.

Populatie. Geïnventariseerd 199-205 paar / geraamd circa 210 paar.

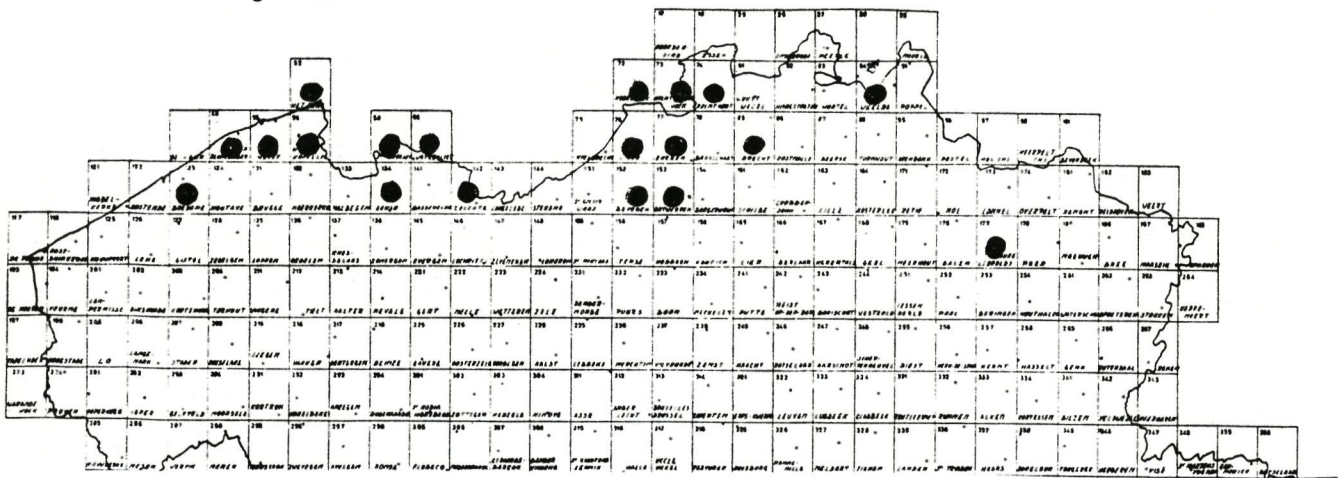
Westkustpolders. Geen positieve gegevens.

Bespreking.

In de Westhoek is de Tureluur een onregelmatige broedvogel en in de Oostkustpolders lijkt de populatie zich te stabiliseren rond een 80-tal broedparen. Uit de huidige gegevens blijkt, dat de soort is afgenomen in het Meetjesland.

Aan de Beneden-Schelde is de Tureluur duidelijk toegenomen. Een aanzienlijk percentage broedt er thans op begroeide opspuitterreinen. Op de natuurlijke brakwaterschorren (Schor van Oude-Doel, Galgeschoor, Groot Buitenschoor) nestelen hier nog een 20 paar. Vooral het Schor van Oude-Doel is van bijzondere betekenis (12 paar).

Kaart VII: *Tringa totanus*

Tureluurs (*Tringa totanus*)

Foto: P. Munsterman

In de Antwerpse en Limburgse Kempen broeden nog slechts een 18-19 paar. Alles wijst er op dat de soort zich aldaar, buiten te Kalmthout, moeilijk zal weten te handhaven.

Vooraf dank zij de gunstige ontwikkeling aan de Beneden-Schelde blijft de populatie stabiel (Tabel I).

Het is te voorzien, dat in de nabije toekomst grote oppervlakten aan geschikt broedbiotoop, vooral aan de Beneden-Schelde, zullen verdwijnen. Een terugval van de populatie, vooral gezien de negatieve tendens in het Meetjesland en de Kempen, is dan ook te verwachten. De geplande en reeds in uitvoering zijnde grootschalige verkavelingen aan de kust zullen deze selectieve soort evenmin ten goede komen.

KLUUT - *Recurvirostra avosetta*

Inventarisatie.

De inventarisatie van de Kluut werd goed uitgevoerd en waarschijnlijk zijn er weinig broedparen gemist. De gegevens van de Gentse

Kanaalzone en het Meetjesland zijn onvolledig daar ons geen details van St.-Jan-in-Eremo bekend zijn. Aan de Beneden-Schelde is de populatie nu zo groot dat een exacte telling, vooral door onderlinge uitwisseling binnen de verschillende kolonies, zeer bemoeilijkt wordt.

Populatie. Geïnventariseerd 470-478 paar / geraamd 480 paar.

Westkust. Mogelijk 1 paar.

Eén vermoedelijk broedgeval te Veurne.

Oostkust. 98-102 paar.

Grootste kolonies te Heist-Ramskapelle-Dudzele met 55-58 paar en in het gebied Zwinpolders-Westkapelle met 38 paar.

Verder te Snaaskerke (1), Bredene (2), Uitkerke (1), Lissewege (1) en mogelijk te Brugge (1).

Meetjesland en Gentse Kanaalzone. 14-17 paar. Deze 14-17 paren verdelen zich als volgt: St.-Margriete (7), Waterland-Oudeman (1), Water-vliet (1), Desteldonk (mogelijk 1), St-Kruis-Winkel (5-6) en St-Jan-in-Eremo (?).

Kluten (*Recurvirostra avosetta*)

Foto: P. Munsterman

Beneden-Schelde. Circa 358 paar.

Het overgrote deel van dit aanzienlijk bestand broedt thans op de linkeroever (327 paar, vooral in het gebied Kallo-Doel).

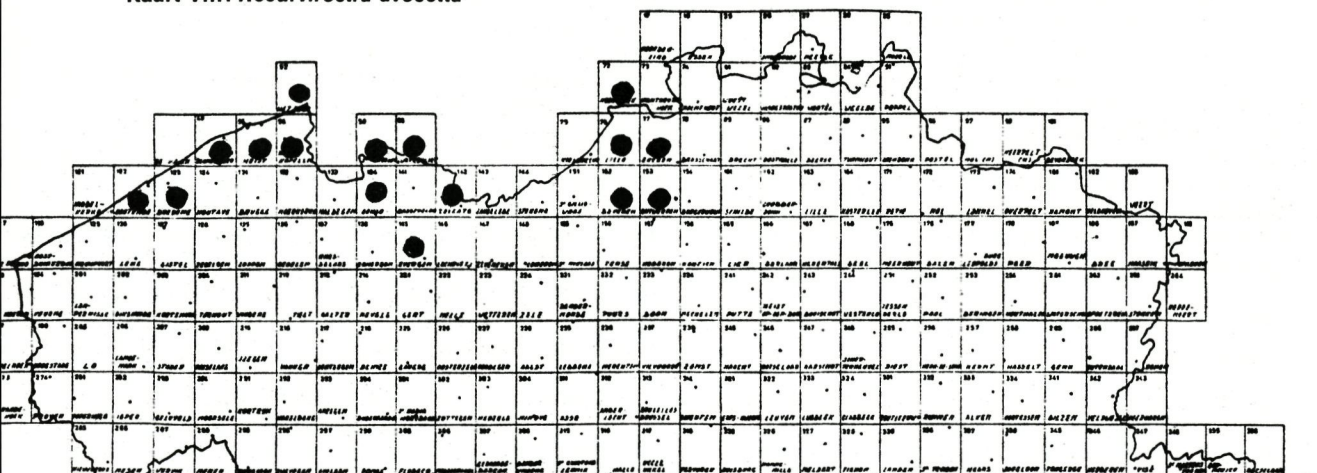
Op de rechteroever broeden nog slechts 31 paar te Oorderen, Lillo, Berendrecht en Zandvliet.

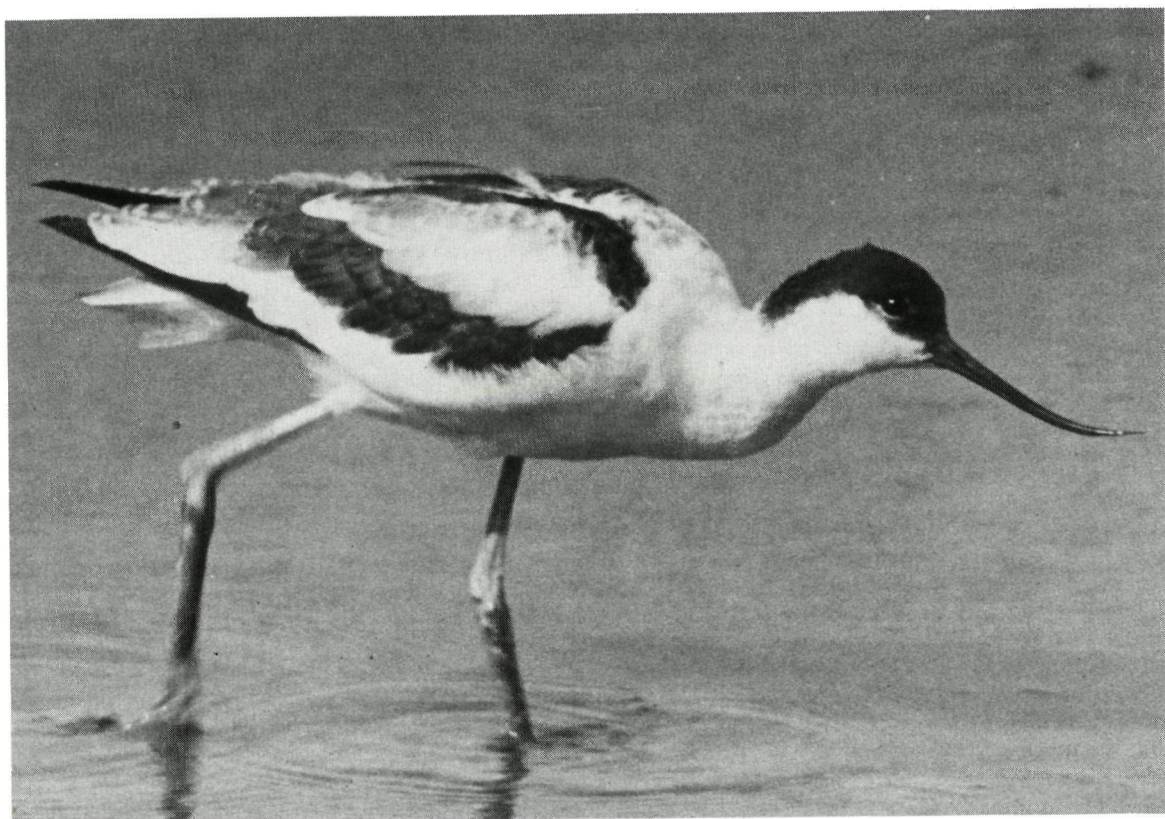
De grootste kolonies bevinden zich thans op opgespoten terreinen in de vroegere Grote- en Kleine St.-Annapolder, Ketenispolder en Kallose polder, maar vrijwel alle opgespoten terreinen vanaf Antwerpen zijn nu bezet en eigenlijk vormen de verschillende broedkernen nu samen één grote kolonie.

Bespreking.

De populatie van *Recurvirostra avosetta* is nu op een zeer hoog en waarschijnlijk zelfs op het hoogst mogelijke niveau (Tabel I). De doorslaggevende factor hierbij is het groot aanbod aan geschikte opgespoten terreinen. Vooral aan de Beneden-Schelde en meer bepaald op de linkeroever is het areaal aan industriegronden nu groter dan ooit. Hetzelfde kan gezegd van de terreinen die bij de havenuitbreidingswerken te Zeebrugge ontstaan zijn. Daar in de toekomst het ophogen van gronden niet, of althans niet in dezelfde mate, zal voortgezet worden en de

Kaart VIII: *Recurvirostra avosetta*

Jonge Kluut (*Recurvirostra avosetta*)

Foto: J. de Ridder

meeste terreinen na verzoeting en bebouwing hun waarde verliezen, is binnen enkele jaren een sterke achteruitgang te verwachten.

Hopelijk kan de populatie van het Nederlands Deltagebied, waartoe onze vogels eigenlijk behoren, deze voorspelbare vermindering opvangen.

STELTKLUUT - *Himantopus himantopus*

Te Zandvliet, op de plaats waar de Steltkluut reeds in 1975 succesvol broedde, waren in juni 1981 tot 3 exemplaren aanwezig die aspecten van broedgedrag vertoonden. Er werd geen nest gevonden noch juvenielen opgemerkt zodat van een waarschijnlijk broedgeval kan gesproken worden.

De soort is een onregelmatige broedvogel die erratisch optreedt. In ons land werden de meeste broedgevallen vastgesteld aan de Beneden-Schelde en op de Kalmthoutse Heide.

Samenvatting

In dit overzicht hebben wij getracht de huidige broedpopulatie (1981) — verspreiding (zie Kaarten I-VIII) en aantal paren — van de

steltlopers in Vlaanderen te bepalen. Dit gebeurde aan de hand van ontvangen gegevens over grote delen van het behandelde gebied. Daar in België vrijwel alle soorten, uitgezonderd Kievit, Kleine Plevier en Watersnip, uitsluitend in het noordelijk deel van het land broeden, is meteen in vele gevallen ook de Belgische populatie omschreven. Tabel I geeft een inzicht in de evolutie van de verschillende soorten sinds het midden van de jaren vijftig. Hier valt op te merken dat de aantallen zeer omzichtig dienen geïnterpreteerd, daar onze ornithologische kennis progressief is toegenomen.

De bestandstoename van soorten die op kunstmatige terreinen broeden — Kluut, Kleine Plevier en in mindere mate Strandplevier — is reëel. De Scholekster verkeert duidelijk in een expansieperiode. De Grutto en de Kievit hebben zich na een eerdere toename (niet zo uitgesproken als uit Tabel I blijkt) gestabiliseerd en de Grutto neemt nu zelfs plaatselijk af, hoewel dit gecompenseerd wordt door toename elders. De Kievit neemt nog steeds toe in Wallonië. De vermeerdering bij de Wulp die blijkt uit Tabel I, is vermoedelijk uitsluitend te wijten aan grondiger onderzoek. De Tureluur kan zich ondanks lokale afname (vooral Kempen) handhaven door toename aan de Beneden-Schelde.

Kemphaan (*Philomachus pugnax*), eertijds regelmatige broedvogel.

Foto: R. Willockx

Verenigingsberichten De Wielewaal - juni

- 2 **Brugge.** Werkgroep botanie avondexcursie naar de Blauwe Toren. Vertrek: 18.30 u. op de parking van de begraafplaats. Leiding: J. Verschuere. Mee te brengen: flora en verrekijker. Einde: omstreeks 20.30 u.
- 4 **De Stern.** Stuurgroep om 20 u. Oud-Gemeenteschool Zevergem.
- 4 **Lier.** Werkgroep Ornithologie - studie der vogelzang: blauwborst, snor,... te Emblem. Vertrek: 19.30 u. station Lier. Leiding: Y. Peeters. Mee te brengen: laarzen. Einde: 11.30 u. Emblem.
- 4 **Mandelstreke.** Avondwandeling naar Aatrijke en Torhout. Vertrek: 19 u. Polenplein. Eigen wagens (Fietzers: 18.30 u.). Leiding: B. Victoor.
- 4 **(ook op 2-7-'82). Netevallei.** Neteling + Dia-avond, om 19.30 u. Lokaal (oud-gemeentehuis v. Hallaar)
- 4 **Noorderkempen.** Avonduitstap naar Schietveld te Brecht. Bijeenkomst kerk te Wuustwezel 19.30 u. Leiding: M. Schuurmans. Mee te brengen: laarzen.
- 4 **Scheldeland.** Tocht naar Moerbeke: voor zang Nachtwaluw. Vertrek: Markt Wetteren 20 u.
- 5 **Gent.** WJ-dag in de Bourgoyen. Werkdag en tocht in de Bourgoyen. Start om 9 en om 14 u. aan het onthaalcentrum De Grutto. Leiding: F. van den Bossche.
- 5 **Herentals.** Voormiddagtocht Kindernauw. Vertrek: Kerk van Lille om 7 u. Leiding: F. Jacobs. Einde: 12 u.
- 5 **Land van Waas - Zuid.** Avondtocht in het Vlietbos en omgeving, luisteren naar de avondgeluiden (Nachtgalen, Kleine Karrekieten, Waterral, Uilen). Vertrek: 19.30 u. aan het stadhuis van Sint-Niklaas of 20 u. aan de hoek Dwarslaan en Verbrandendijk te Zwijndrecht. Leiding: R. Maes.
- 5 **Meetjesland.** Vroegmorgenwandeling in het Leen. Vertrek: parking van het Leen om 5 u. Leiding: G. van Bastelaere en M. Boone. Einde: rond 8.30 u.
- 5 **Nationale Werkgroep botanie** langs het kanaal Gent-Terneuzen. Vertrek: kerk van Wondelgem 9 u. 's namiddags: langs de Kennedylaan (baan Gent-Terneuzen rechteroever) aan het kruispunt te St-Kruis-Winkel om 14 u. Leiding: J. van den Haute.
- 5 **Schelde en Leie.** Nachtwaluwentocht te Moerbeke Waas. Vertrek: Benzinstation Chevron, Gaverse steenweg te Deinze om 19 u. of jeugdherberg Franchie-pannie te Moerbeke om 19.30 u. Leiding: J. Vanhecke. Mee te brengen: Verrekijker, laarzen, warme kledij. Einde: omstreeks 23 u.
- 5 **'s Heerenbosch.** Studie- en wandeluitstap naar de Hoge Venen. Inlicht. en inschr. tel. 052/33.55.95
- 5 **Turnhout.** Avondwandeling in het reservaat „Overbroek” te Poppel. Vertrek: 19 u. Gemeentehuis te Poppel. Leiding: R. de Prins.
- 6 **Bree.** WA - WJ uitstap naar de Watering te Lozen. Vertrek: 7 u. gem. Bree - 7.30 u. kanaalkom Lozen. Leiding: J. Jacobs - M. Dreesen. Mee te brengen: laarzen. Einde: 11.30 u.
- 6 **Brussel.** Busuitstap naar de „Mechelse Heide” en „De Grote Peel” (NL). Georganiseerd door Afd. Halle (P. Allard 02/356.51.02). Vertrek: Halle Possozplein om 7 u. Brussel-Zuid-Frankrijkstraat 7.15 u. - Sterrebeek afrit E 5 (Brussel-Luik) op de brug om 7.30 u. Prijs 310 F (250 F voor WJ) te storten op Rek. 000-0121017-58 van Wielewaal Halle (vermelding Mechelse Heide). Nadere details: zie Afdeling Halle.
- 6 **Denderland.** Dagtocht naar Kalkstreek. Vertrek: 9.30 u. R.T.T. monument te Lessive. Leiding: R. Sienaert en F. Schoeters. Mee te brengen: picknick (ook drank). Verrekijker en loupe (orchideeën).
- 6 **De Stern.** Bezoek Schelde-Leie. Vertrek: 14 u. Zevergem-Dorp.
- 6 **Gent.** Op zoek naar de Wielewaal. Voormiddagtocht in de Vurtzak o.l.v. E. van Renterghem. Bijeenkomst om 8.30 u. aan de afrit op E5 te Merelbeke. Aparte Pieptocht voor onze jongsten.
- 6 **Halle (in samenwerking met Afd. Brussel).** Bustocht naar „De Mechelse Heide” (Staatsreservaat te Maasmechelen) en de „Grote Peel” in Noord-Brabant (Ned.) Reissom 310 F (WJ 250 F) te storten voor 1 juni op P.C.R. 000-0121017-58 van De Wielewaal-Halle met vermelding „Uitstap Mechelse Heide”. Vertrek: Halle (Possozplein) 7 u. Brussel (Zuid). Goederenstation 7.30 u. Leiding: Gids afd. Wielewaal Maasland. Mee te brengen: laarzen - kijker - picknick.
- 6 **Kortrijk.** Ardennentocht. Vertrek: Markt van Philippeville om 8.30 u. Leiding: F. Claeys en M. Verstraeten. Mee te brengen: Picknick, laarzen + kijker.
- 6 **Land van Waas-Noord.** Gerichte tocht 3: „Stuifzandrug Wachtebeke - De Klinge”: akkers, wegkanten, ruigten. Vertrek: 9 u. aan De Wal. Mee te brengen: Fiets + boterhammen. Einde: 17 u.
- 6 **Lier.** WG Botanie - inventarisatie van kilometerhok C5-41-24. Vertrek: 9 u. ingang CBR (Marnixdreef). Leiding: A. de Jonghe. Mee te brengen: flora, loupe. Einde: 12 u. CBR.
- 6 **Mechelen.** Excursie naar Nismes met eigen wagens. Vertrek: 7 u. station NMBS Mechelen. Leiding: J. Peeters. Mee te brengen: Stevig schoeisel - lunchpakket. Einde: 18 u. station NMBS Mechelen.
- 6 **Middenkust.** Uitstap fonteintjes - Blankenberge. Vertrek: 9 u. café Nordik tussen Zeebrugge - Blankenberge. Leiding: J. van Gompel.
- 6 **Midden-Limburg.** Wandeling in Kolberg. Vertrek: Massinweg bij de oprit van de brug over het Albertkanaal te Stokrooie om 9 u. Leiding: L. Cuppers en R. Jacobs. Mee te brengen: laarzen. Einde: 12 u.
- 6 **Netevallei.** Busreis naar Hoge Venen. Vertrek: Heist - Station 6.30 u. Inschrijving ten laatste op 29 mei. Leiding: M. Geens. Mee te brengen: Verrekijker - laarzen. - Lunchpakket + drank. Einde: Heist-station 20 u.
- 6 **Schelde & Leie.** Op tocht in de Scheldevallei te Zevergem. Vertrek: Kerk Zevergem om 14 u. Leiding: De Stern. Mee te brengen: verrekijker, gidsen. Einde: 17 u.
- 6 **Schelde & Leie.** Morgentocht in het Brakelbos. Vertrek: Rond Punt te Brakel om 7 u. Leiding: M. Flamée + J. de Potter. Mee te brengen: laarzen, verrekijker, gidsen. Einde om 11 u.
- 6 **Voorkempen i.s.m. Brechtse Heide.** Uitstap Bornem - Hingene en omgeving. Vertrek: 8 u. kerk Schildedorp, 9 u. kerk Bornem. Leiding: M. van Linthout en K. Daelemans.
- 6 **Westkust.** „Oh! Grutto!” Broeken van Noordschote en Reninge. Vertrek: Kasteel De Blankaert. 14.30 u. Leiding: R. Debruyne.
- 7 **Scheldeland.** Kruienberg - Berlare: werkgroep botanie. Vertrek: Kerk Uitbergen 18.30 u.
- 8 **Demer en Dijle.** Werkgroep Botanie. Inventarisatie van een ven. Vertrek: Café „Koebaan” Schrieksebaan te Keerbergen om 19 u. Leiding: F. de Preter.
- 8 **De Stern.** Paddestoelenwerkgroep. Vertrek: 20 u. Oud-Gemeenteschool Zevergem. Leiding: J. Rogge.
- 8 **Gent.** Met de werkgroep botanie in de damvallei te Destelbergen. Bijeenkomst om 19 u. aan de kerk van Destelbergen. Alleen Plantendeterminatie.

- 8 Schelde en Leie en Stern.** Vergadering paddestoelenwerkgroep. Vertrek: Oude Jongensschool Veldstraat te Zevegem om 20 u. Leiding: J. Rogge. Mee te brengen: microscoop, paddestoelengidsen.
- 11 Mandelstreke.** Avondwandeling naar Vortebossen in Ruiselede. Vertrek: 19 u. Polenplein. Eigen wagens (Fietzers 18 u.) Leiding: P. Desmet.
- 11 Middenkust.** Gezellig samenzijn in „De Plaote” Langestraat 20 u.
- 11 Midden-Limburg.** Nachtzwaluw-uitstap op Wijvenheide. Parking Heidestrand om 21 uur. Leiding: C. Onkelinx. Mee te brengen: laarzen. Einde: 23 u.
- 12 Brechtse heide i.s.m. Voorkampen.** Arboretum Kalmthout. Vertrek: 13.15 u. kerk 's Gravenwezel, 14 u. ingang Arboretum.
- 12 Merelbeke.** Tocht door de Bourgoyen-Ossemeersen, een moeras en weide gebied. Verzamelen om 14 u. aan de Molen achter Rooigembad. Leiding: Aktiegroep Bourgoyen-Ossemeersen. Mee te brengen: Kijker en laarzen. Einde: tussen 17 en 18 u.
- 12 Noorderkempem.** Daguitstap „Voornesduin” (Ned.). Vertrek: Essen-Kerk 7 u. Leiding: Natuurmonumenten - Nederland. Einde: Essen-kerk 19 u.
- 12 Schelde en Leie.** Werkgroep Botanie in de Leiestreek. Vertrek: Kerk St.-Martens-Lerne om 14 u. Leiding: K. de Waele. Mee te brengen: flora's + loupe. Einde om 17 u.
- 12 Voorkampen i.s.m. Brechtse Heide en V.E.L.T.** „Natuurbelevén in de tuin” voordracht door Prof. U. Libbrecht. Vertrek: 20 u. Dienstencentrum, Schoolstraat Schilde.
- 13 Jagersborg.** Leiding: H. Geerinck en G. Pex. Bijeenkomst aan de chalet op de baan van Neeroeteren naar Maaseik om 10 u. Knapzak, drank en laarzen.
- 13 Antwerpen-Centrum.** Botanische uitstap naar het kalkgebied rond Nismes. Vertrek: om 7 u. Rooseveltplein Antwerpen. Prijs: 325 F (gepensioneerden en kinderen 250 F) te storten op P.C. rek. nr. 000-1039985-48 van A. Driessens te Schoten - tel. 51.72.90
- 13 Brugge.** Orchideeëntocht in de omgeving van Rochefort. Busprijs: volwassenen 575 F studenten & jongeren 475 F op tijd te storten op PCR 000-0534662-95 v. A. Keukeleire Leopold I laan 110 Brugge. Vertrek: om 6 u. a/h station te Brugge. Leiding: D. Tyteca en J. Verschuieren. Mee te brengen: Flora, orchideeëngids, kijker en lunchpakket. Einde: Brugge 21 u.
- 13 Brussel.** Daguitstap (halve dag mogelijk) in Solvay Domein. Vertrek: om 9 u. / 14 u. ingang Domein. Bereikbaar met wagen: Ring Oost-Groenendaal naar La Hulpe. Trein: Brussel-Groenendaal. Graag seintje bij tochtleiding voor ophaling aan station. Leiding: St. Beke Tel. 512.78.20 - toestel 7104 kantooruren. Mee te brengen: Lunchpakket met drank voorzien, laarzen onmisbaar.
- 13 Demer en Dijle.** Observatietocht in de kalkstreek van Nismes. Hele daguitstap met eigen wagens. Vertrek: Oude kerktoeren te Keerbergen om 7 u. Leiding: F. de Preter. Mee te brengen: Picknick + drank.
- 13 Denderland.** Werkgroep botanie - inventarisatie van proefvlakken in het Kravaalbos. Vertrek: 8.30 u. station Aalst of 9 u. kerk Meldert. Leiding: A. Kampen, P. Van den Bremt, L. Annaert. Mee te brengen: flora's, loepe, kijker. Einde: rond 12.30 u.
- 13 Denderland.** Namiddagwandeling in het Cavee (rechter Denderoever) Hekelgem - Teralfene). Vertrek: fabriek Globus aan Denderbrug te Denderleeuw sas om 14.30 u. Leiding: G. Coene.
- 13 De Stern.** Maandwandeling Scheldemeersen. Vertrek: 9 u. Zevegem-dorp. Leiding: W. Galle.
- 13 Gent.** Voormiddagwandeling in de Voordries en in Rattendale te Gentbrugge o.l.v. H. Evrard. Bijeenkomst om 7 u. aan het Heldenplein te Gentbrugge.
- 13 Hageland Zuiderkempem.** Voormiddaguitstap in het Torfbroek te Berg-Kamphenout (Reservaat van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten). Vertrek: Abdij Averbode 8.45 u. Aarschot K. Koning 9 u. Berg Café Fauna en Flora 9.30 u. Leiding: M. Janssens - conservator. Mee te brengen: laarzen, noodzakelijk.
- 13 Krekenland.** Halve daguitstap naar de Zuidlede. Vertrek: Markt te Assenede om 8 u. Leiding: R. de Smet. Mee te brengen: verrekijker. Einde: 12 u.
- 13 Lier.** Uitstap Hof van Bautersen te Zandhoven. Vertrek: 14 u. station Lier. Leiding: J. Claes. Einde: 17 u. Zandhoven.
- 13 Mandelstreke.** Daguitstap naar Dumes-Marchand te Bray-Dunes en Leclippon te Duinkerken. Vertrek: Polenplein 8 u. eigen wagens.
- 13 Midden-Limburg.** Wandeling in C. Terlamen. Samenkomst aan het boswachtershuys tegenover het kasteel: om 8 u. Leiding: J. Evers en K. Borgs. Meete brengen: laarzen. Einde: rond 12 u.
- 13 Netevallei.** Natuurwandeling te Wiekevorst en Morkhoven (Bertheide). Vertrek: 14 u. Wiekevorst-kerk. Leiding: M. Geens. Mee te brengen: laarzen en kijker. Einde: 17 u. vertrekplaats.
- 13 Schelde & Leie.** Familiwandeling te Rozebeke in de Zwalmstreek. Vertrek: Kerk Rozebeke om 14 u. Leiding: P. de Clercq, J. Vanheuverwyn. Mee te brengen: verrekijker, gidsen. Einde omstreeks 17 u.
- 13 Scheldeland.** Busuitstap naar de Hoge Venen. 250 F voor leden op rekening 441-5509041-74 (300 F niet-leden Wielewaal afd. Scheldeland) t.a.v. R. Clinkspoor.
- 15 Scheldeland.** Bourgondisch Kruis: werkgroep Botanie. Vertrek: kruispunt Brusselse stw. baan Wetteren E5 om 18.30 u.
- 18 Bree.** Tentoonstelling Koning Boudewijnstichting georganiseerd door de Gemeentelijke dienst Toerisme en waaraan tevens medewerker: de S.L.L. - V.E.L.T. - W.B. en Wielewaal. Gemeentehuis Bree.
- 18 De Stern.** Werkgroep Botanie. Vertrek: 19.30 u. oudgemeenteschool Zevegem. Leiding: G. Eeckhaut.
- 18 Land van Waas-Noord.** Determinatie-avond: zeggen om 20 u. bij F. Saman, Bormte 128, Stekene. Mee te brengen: flora. Einde: 22 u.
- 18 Mandelstreke.** Avondwandeling naar Broeken van Merkem. Vertrek: Polenplein 19 u. Eigen wagens. (fietzers: 18 u.) Leiding: P. Hantson.
- 19 Antwerpen-Centrum.** Avondwandeling in de „Kalmthoutse Heide”. Trefpunt: Kalmthout station om 21 u. Gids: L. Vergaelen.
- 19 Brussel.** Namiddag Demer- en Dijlebroekwandeling. Na avondmaaltijd in herberg vervolgen we met observatie en beluistering v/d Nachtzwaluw. Vertrek: om 16 u. / 20 u. Kerk v. Werchter. Leiding: M. en S. Silverans. Mee te brengen: laarzen en lunchpakket en warme kledij. Einde rond 23 u.
- 19 Demer en Dijle.** Wandeling in de Demer- en Dijlevalleien, daarna Nachtzwaluwentocht. Vertrek: 16 u. Kerk van Werchter. Leiding: M. Silverans. Mee te brengen: eventueel picknick (om 20 u.)
- 19 Lier.** Werkgroep Botanie - inventarisatie van kilometerhok C5 - 34 - 32 reservaat „Nierijk”. Vertrek: 13.30 u. station Lier. Leiding: A. de Jonghe. Mee te brengen: flora, loupe. Einde: 17 u. Nierijk (Bouwel).
- 19 Schelde en Leie.** Grasseninventarisatie in de Scheldemeersen. Vertrek: Kerk Petegem-Oude-naarde om 14 u. Leiding: A. de Kimpe + K. de Waele. Mee te brengen: Grassenboeken + loupe, laarzen. Einde omstreeks 17 u.
- 19 Turnhout.** Avonduitstap naar kleiputten van Beerse. Vertrek: 18 u. brug IV. Beerse. Leiding: L. Berckvens.
- 20 Vlassenbroek.** Leiding: F. van de Voorde. Samenkomst aan de kerk van Vlassenbroek om 14 u. Laarzen gewent.
- 20 Vilain XIV.** Leiding: M. Custers en G. Pex. Bijeenkomst aan het kasteel van Leut om 9.30 u.
- 20 Het Panneweel en Het Rietland.** Leiding: A. Clement. Vertrek om 14 u. aan café Groenendijk te St.-Gillis-Waas.

- 20 Denderland.** Dagtocht naar het Krekengebied. Vertrek: 9.30 u. kerk Sint-Jan-in-Eremo of 14 u. kerk van Assenede. Leiding: P. van den Bremt. Mee te brengen: picknick (ook drank) Verrekijker, loupe.
- 20 De Stern.** Samen met C.V.N. excursie te Ooidonk. Vertrek: 14.30 u. ingang Kasteel Ooidonk.
- 20 Herentals.** Voormiddagtocht in Olens gebroekt. Vertrek: Spoorwegbrug St.-Job Herentals te 8.15 u. Leiding: J. Anthonis. Einde: 12 u.
- 20 Klein-Brabant.** Deelname bezoek reservaat te Vlassenbroek. Vertrek: Kaai St. Amands te 13.30 u.
- 20 Land van Waas-Noord.** Tocht in het Saleghemkreekg gebied in het kader van het bezoek aan de reservaten onder beheer van De Wielewaal. Vertrek: 13.30 u. aan Café Groenendijk (Meerdonk). Leiding: Conservator E. van Oevelen. Einde: 17 u.
- 20 Land van Waas-Zuid.** Uitstap naar het natuurreservaat Het Torfbroek te Kampenhout. Vertrek: 13.30 u. aan het Stadhuis van Sint-Niklaas. Leiding: de Conservator Dhr. Janssens.
- 20 Mechelen.** Familiewandeling te Rozendaal (reservaat De Wielewaal). Vertrek: 14 u. Hoofdingang domein Lange Zandstraat St.-Katelijne-Waver. Leiding: K. Sterckx. Einde: 17 u. Hoofdingang van het domein.
- 20 Meetjesland.** Plantentocht in het Leen. Vertrek: parking van het Leen om 9 u. Leiding: G. van Bastelaere.
- 20 Netevallei.** Boswandeling in wandelbos Averegeten te Hallaar. Vertrek: 10 u. Grote Parking. Leiding: M. Geens. Mee te brengen: Stevig schoeisel + kijker. Einde: 12 u. Grote parking.
- 20 Schelde en Leie.** Familiewandeling in de Schelde-meersen. Vertrek: Kerk Petegem-Oudenaarde om 14 u. Leiding: P. Cardon. Mee te brengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen. Einde: omstreeks 17 u.
- 20 's Heerenbosch.** Wandeling in Vlassenbroek, bezoek aan reservaat en nieuw verworven stukken. Vertrek: Kerk Vlassenbroek om 14 u. Leiding: F. van de Voorde.
- 21 Scheldeland.** Kasteel te Beervelde: Werkgroep Botanie. Vertrek: Beervelde kerk 18.30 u.
- 22 Demer en Dijle.** Werkgroep Botanie - Inventarisatie in onze reservaten. Vertrek: Hollakenbrug, Rijmenamsesteenweg te Haacht om 19 u. Leiding: W. Bastiaens.
- 23 Brechtse Heide i.s.m. Voorkempen.** De Zegge te Geel. Vertrek: 18.45 u. kerk Schildedorp, 19.15 u. ingang Roerdompstraat. Leiding: G. van Reet.
- 24 Gent.** Met de werkgroep botanie in Doornzele, links van het kanaal. Bijeenkomst om 19 u. aan het veer van Terdonk L.O. Alleen Plantendeterminatie.
- 24 Mechelen.** Avondwandeling op zoek naar de Nachtzwaluw. Vertrek: 19.45 u. station NMBS Mechelen. Leiding: L. Matthe. Mee te brengen: Stevig Schoeisel.
- 25 Gent.** Nachtzwaluwentocht te Wachtebeke o.l.v. J. van den Steen. Bijeenkomst om 19.30 u. aan de GB van de Dampoort. Einde rond 23 u.
- 25 Mandelstreek.** Avondwandeling naar „De Rekken” te Slyps-Moorslede. Vertrek: Polenplein 19 u., Eigen wagens. (Fietzers 18.30 u.) Leiding: L. Demarez.
- 26 Brugge.** Avond-duinentocht door de duinen van Vlissegem - Den Haan. Vertrek om 19 u. aan de watertoren van Den Haan. Leiding: D. van Daele en A. Keukeleire.
- 26 Krekenland.** Nachtzwaluwentocht te Moerbeke. Vertrek: Markt te Assenede om 20 u. Leiding: Y. Lammens. Einde: 23 u.
- 26 en 27. Land van Waas-Noord.** Maaien van Hooilanden rond de Saleghemkreek. Samenkomst telkens om 9 u. bij T. van der Gucht, Krekeldijk 2, Meerdonk. Mee te brengen: Zeis, boterhammen. Einde: 17 u.
- 26 Lier.** Superuitstap: De Zegge „t Zwart Water” en de Nachtzwaluwentocht te Lichtaart. Vertrek: Met privé-wagens om 8.30 u. station Lier Trefpunt 'De Zegge' 9.15 u. om 14 u. en 20.30 u. trefpunt aan 't Café op de splitsing weg Herentals-Lichtaart en weg Achter Olen. Leiding: De Zegge: plaatselijke gids 't Zwart Water, Y. Peeters. Nachtzw. H. Janssen. Mee te brengen: 2 x knapzak waterdicht schoeisel, kijker. Einde: resp. 12 u., 18.30 u. en 23 u.
- 26 Nationale werkgroep botanie.** Kalkstreek. Vertrek: Kerk Kanne 9 u. en 14 u. Leiding: K. de Waele.
- 26 Schelde en Leie.** Nationale werkgroep botanie. Aan te bevelen uitstap voor de kalkflora. Wie mee wil verwittigt K. de Waele. Vertrek: Kerk Kanne om 9 u. en 14 u. Leiding: K. de Waele (091/86.45.60). Mee te brengen: Loupe, flora. Einde omstreeks 17 u.
- 27 Biezenhoed.** Leiding: V. Verdonck. Samenkomst om 8 u. ten huize van de conservator, Geelse baan 117 te Vorst-kempen. Knapzak, drank en laarzen.
- 27 Antwerpen-Centrum.** Met eigen wagens: uitstap voor zoutwaterflora. Trefpunt: Kerk van Hoogerheide (langs de baan Antwerpen-Bergen op Zoom (Ned.) om 13 u. Leiding: Gids M. de Boosere.
- 27 Bree.** Publieke wandeling in het Vijverbroek. Vertrek: 8.15 u. aan de Brug (bij kerk) te Kessenich. Leiding: R. Renders - G. Peeters. Mee te brengen: laarzen. Einde: 11.45 u.
- 27 Bree.** Publieke wandeling Park Opitter en Itterdal. Vertrek: 14 u. ingang Kasteelpark Opitter. Leiding: G. Paredis - J. Dreesen.
- 27 Brussel.** Wandeling in Maalbeekvallei te Grimbergen. Vertrek: 14 u. op Parkeerplaats van Fenikshof. Leiding: J. Masuy. Mee te brengen: Best laarzen meebrengen. Einde: rond 17.30 u.
- 27 Demer en Dijle.** Werkgroep Ornithologie: Observatietocht in 't Haachts Broek. Vertrek: Oude kerktoeren te Keerbergen om 8 u. Leiding: J. Sels.
- 27 Hageland Zuiderkempen.** Busuitstap naar de Eifel (omgeving Duren) Vertrek: Aarschot Kr. Koning 6.45 u. - Testelt Dr. Janssen 6.55 u. -Averbode Gemeentehuis 7 u. - Diest Euroshoe 7.15 u. Inschrijven bij W. Mulders tot 20 juni.
- 27 Kortrijk.** Dagtocht met knapzak in de streek van Ronse. Vertrek: Rechts van station NMBS te Ronse om 8.30 u. Leiding: M. Verstraeten. Mee te brengen: Rugzak met picknick, laarzen + kijker.
- 27 WA (+WJ) Leuven.** Bezoek nationale plantentuin te Meise. Vertrek: 13.10 u. station Leuven (Wagens) - 14 u. ingang Kasteel Meise. Leiding: „Hona”
- 27 Middenkust.** Plantenuitstap. Vertrek: 14 u. spoorwegbrug - Distelsesteenweg. Leiding: J. Broidioi.
- 30 okt. tot 7 november. Middenkust.** Buitenlandse reis naar Slimbridge ± 8000 F alles inbegrepen. Nog een 10-tal plaatsen vrij. volledig pension in Slimbridge-study-center een der vermaardste vogelgebieden van Engeland.
- 27 Midden-Limburg.** Wandeling in Kelchterhoef. Vertrek: Abdijhoeve om 9 u. Leiding: S. en E. Bloemen. Mee te brengen: laarzen. Einde: 12 u.
- 27 Netevallei.** Heidewandeling te Groot-Lo. Vertrek: 14 u. kerk Groot-Lo (Schriek). Leiding: M. Verstrepen. Mee te brengen: stevig schoeisel en kijker. Einde: 17 u. vertrekplaats.
- 27 Schelde en Leie.** Dagtocht in de Scheldestreek. Aandacht voor het volledige natuurgebeuren. Fietstocht. Vertrek: Kerk (markt) Deinze 8 u. Kerk Kruishoutem 8.40 u. Stadhuis (markt) Oudenaarde 9.30 u. Leiding: F. Delbecque. Mee te brengen: verrekijker, gidsen, loupe, laarzen, knapzak. Einde omstreeks 17 u.
- 27 Schelde en Leie.** Familiale natuurwandeling te Nokere. Vertrek: Kerk van Nokere om 14 u. Leiding: L. Kinds. Mee te brengen: laarzen, gidsen, loupe, verrekijker. Einde omstreeks 17 u.
- 28 Scheldeland.** Wezemaal-Zele: Werkgroep Botanie. Vertrek: Kruispunt De Bareel om 18.30 u.

ACTIVITEITEN IN JULI

- 1 Hageland-Zuiderkempen.** Nachtzwaluwobservatie.

- Vertrek: Abdij Averbode 21 u. Leiding: W. Mulders.
- 2 WA + WJ-Leuven.** „Ex-nachtzwaluwentocht” te Rotselaar. Vertrek: 21 u. station Leuven. 21.30 u. hoek Paternosterstraat en Slangestraat (Wezemaal) Leiding: M. Herremans. Verplaatsing met privé wagens. Einde: als de laatste nachtzwaluw ophoudt.
- 3 Schelde en Leie.** Natuurbelevingstocht te Nokere. Vertrek: Kerk Nokere om 18.30 u. Leiding: W. Packet.
- 3 Waasland-Zuid.** Avondtocht naar Moerbeke voor observatie van de Nachtzwaluw. Vertrek: 20 u. Stadhuis Sint-Niklaas. 20.30 u. jeugdherberg Moerbeke. Leiding: de boswachter Delaruelle.
- 4 Denderland.** Beheerswerken in de Wellemeersen. Hooiweide maaien. Vertrek: Café den Hert Stwg. Aalst-Ninove. 8 u. of spoorwegbrug Rodestraat te Denderleeuw. Leiding: G. Coene. Mee te brengen: zeis, riek, hooivork,... picknick.
- 4 tot 18 juli. Schelde en Leie.** Vijftiendaagse busreis naar de Eifel (Duitsland). Aantal deelnemers beperkt tot 54. Aandacht aan streek, flora en avifauna. Nog een tiental plaatsen vrij Prijs ±14.000 F. Verblijf in 2 hotelletjes (ieder een week). Leiding: L. van Doorne + K. de Waele. Inschrijven kan nog telefonisch bij K. de Waele 091/86.45.60.
- 4 WJ Voorkempem.** Fietstocht: Hobokense Polders en Blokkersdijk. Vertrek: 9 u. kerk Schilderdorp.

IN DE MARGE VAN DE NIEUWE AVIFAUNISTISCHE NAAMLIJST (2)

De Voous-lijst waarbij de nieuwe Wielewaalnaamlijst aansluit, vindt in West-Europa meer en meer ingang. Zo volgen nu ook de recente Duitse en Noorse naamlijsten deze systematiek. Het lijkt alsof het standaardwerk „The Birds of the Western Palearctic”, dat ook de Voous-lijst volgt, een grotere eenvormigheid in Westeuropees verband met zich zal brengen. En dat is vanuit een pragmatisch standpunt, voor de veld-ornithologie geen slechte zaak.

In een schrijven aan Walter Roggeman en aan de directeur van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (zie *Wielewaal* maart 1982, pag. 89) werd gevraagd om naamgeving en volgorde van de Nederlandse editie van de in ontwerp zijnde Broedvogelatlas te laten aansluiten bij de nieuwe Wielewaallijst. In een schrijven dd. 9.3.1982 van Dr. P. Devillers, die antwoordt in naam van de directeur, vinden we een antwoord op onze vraag: „De Atlas van de Belgische Broedvogels” waarvan het schrijven van de teksten door verschillende auteurs momenteel naar zijn einde loopt, zal uitgegeven worden door de heren Roggeman, Tricot en mijzelf. De keuze van de te gebruiken systematiek en nomenclatuur zal vanzelfsprekend door de uitgevers worden gemaakt. Omwille van redenen die ik verder zal uiteenzetten, is het daarbij waarschijnlijk dat de behandeling zal gelijken op die, voorgesteld door Prof. Voous.”.

Uit zijn verder schrijven blijkt inderdaad dat ook Dr. P. Devillers de uniformiteit met „The Birds of the Western Palearctic” belangrijk vindt. We kijken in elk geval met veel belangstelling uit naar het verschijnen van die lang verwachte Atlas.

Anderzijds ging op uitnodiging van Gerald Oreel en Hubert Meeus, in het Wielewaalhuis te Turnhout op zaterdag 27 maart 1982 een informeel gesprek door

rond de toekomst van een gemeenschappelijke naamlijst in het Nederlandse taalgebied. Van Nederlandse zijde namen hieraan deel C. Klaver, E. van IJzendoorn, P. de Heer, G. Oreel en J.J. Brinkman. Allen zijn lid van de Dutch Birding Association terwijl E. van IJzendoorn, secretaris, en P. de Heer lid van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (Nederlandse homologatiecommissie). Van Vlaamse zijde waren aanwezig: Ir. G. Bulteel (B.A.H.C.), P. Herroelen (B.A.H.C.) Dr. M. Louette, W. Roggeman (B.A.H.C.) en M. Becuwe. Dr. H. Meeus en H. Voet waren verontschuldigd. Eindconclusies van dit verkennend gesprek:

— het wordt als zinvol ervaren om verder overleg te plegen over een gemeenschappelijke Nederlandse terminologie en wetenschappelijke standaardlijst voor het Nederlandse taalgebied. Men wil duidelijk afstappen van het eenrichtingsverkeer waarbij uitsluitend Nederlandse ornithologen optreden als „spraakmakende gemeente”, zonder overleg met de Vlamingen.

— de aangewezen instanties om dat overleg voortaan officieel voort te zetten zijn de Commissie voor de Nederlandse Avifauna en de Vlaamse leden van de Commissie voor de Belgische Avifauna. De Belgische Commissie wordt tegen juli 1982 opnieuw samengesteld (W. Roggeman, mond. meded.). Beide groepen kunnen, indien zij op de hiervoor geformuleerde suggestie wensen in te gaan, onmiddellijk starten met het aanleggen van een inventaris van knelpunten die ze ter sprake wensen te brengen bij het overleg.

— het opstellen van Nederlandse naamlijsten kan dan in drie fasen gebeuren:

1. De Nederlandse naamlijst van in België en Nederland waargenomen soorten: deze officiële lijst is dan onmiddellijk bruikbaar voor Avifauna's, Atlassen e.d. en voor algemeen gebruik.
2. De Nederlandse naamlijst van de Westpalearctische soorten: deze zal gaandeweg opgenomen worden in de diverse volumes van „The Birds of the Western Palearctic” die nog moeten verschijnen.
3. De Nederlandse naamlijst van de vogels van de wereld: vanuit Nederland is een ontwerprijst voor de niet-zangvogels klaar; deze lijst kan verder gemeenschappelijk afgewerkt worden.

Oproep: Personen die geïnteresseerd zijn in de problematiek van systematiek en naamgeving en wensen deel te nemen aan de verdere discussies daarrond worden uitdrukkelijk uitgenodigd contact op te nemen met Dr. H. Meeus.

Mark Becuwe

VERZOEK OM GEGEVENS VAN ZEEUWS-VLAANDEREN

Momenteel wordt er gewerkt aan een avifauna van Zeeuws-Vlaanderen (Nederland). De bestaande avifauna's van oost en west Zeeuws-Vlaanderen zijn immers verouderd en inmiddels zijn er veel gegevens bekend geworden van dit gebied. Maar het is uiteraard van groot belang dat we over zoveel mogelijk gegevens kunnen beschikken, zodat het beeld wat we hebben van

de vogelwereld in Zeeuws-Vlaanderen zo volledig mogelijk zal kunnen zijn. Ongetwijfeld zijn er onder de lezers van dit blad mensen die ooit wel eens in dit gebied vogelwaarnemingen hebben gedaan. Aan deze mensen richten wij dit verzoek om al hun gegevens betreffende Zeeuws-Vlaanderen aan ons door te geven. In de avifauna zullen alle gegevens tot 1 januari 1982 worden verwerkt, met speciale aandacht voor de laatste 15 jaar. Alle waarnemingen van welke vogel ook kunnen we zeer goed gebruiken! Graag vernemen we op korte termijn reactie. We willen voor het eind van dit jaar alle gegevens binnen hebben!

Namens de avifauna-werkgroep Zeeuws-Vlaanderen,

Peter Maas
Iepenlaan 84
4537 TD Terneuzen
Nederland.

DASSEN-INVENTARISATIE

Meermaals wordt er zowel door jagers als door natuurbeschermers gevraagd naar meer wetenschappelijk onderzoek. Deze inventarisatie kan wel als taak het begin of het aanwakken van zo'n toekomstig onderzoek zijn, maar haar voornaamste doelstelling zal het beschermen van dit dier zijn.

Doel:

Het doel van deze inventarisatie is een beeld te verkrijgen van onze actuele dassenstand. Hierdoor zou het mogelijk zijn om z'n achteruitgang aan te tonen, want afgaande op de weinige gegevens die ons nu ter beschikking staan, is er op veel plaatsen sprake van een alarmerende achteruitgang. Door deze inventarisatie zouden eventueel noodzakelijke beheersmaatregelen kunnen uitgewerkt worden, en ook zullen de waarnemingen kunnen bijdragen tot de kennis van de levenswijze van dit unieke dier.

Methode:

Aan iedereen die één of meermaal reeds in contact gekomen is met de Das, wordt vriendelijk gevraagd om zijn belevenissen door te sturen! Hierdoor zullen hopelijk vooral amateur-biologen, jagers en jachtverzamelaars bereid zijn nog veel ontbrekende informatie te verstrekken!

Medewerking gevraagd:

Kortom, om een zo volledig mogelijk overzicht van de dassenstand te verkrijgen willen wij een beroep doen op ieders medewerking om gegevens te verstrekken over:

- de ligging en bewoning van dassenburchten.
- plaats en datum van de waargenomen Das(sen).
- plaats en datum en vermoedelijk oorzaak van doodgevonden Dassen.
- gegevens uit literatuurbronnen.

Wij, de dassenwerkgroep, zullen dan zoveel mogelijk gegevens gaan controleren, nadat een onderscheid zal gemaakt zijn tussen bewoonde en niet-bewoonde burchten.

Opmerking:

Oude tot zelfs historische gegevens of verhalen zijn ook nog zeer welkom!

Eén ieder die gegevens wil verstrekken of nadere inlichtingen wenst kan contact opnemen met

Lefevre Alexander
Meilaan 200
1200 Brussel
Tel.: 02/771.12.23

WINTERVOORDRACHTEN

IJsland, land van ijs en vuur (90 min)
Noorwegen, natuurparadijs (92 min)
Nationale parken U.S.A. (105 min)
Corsicaans capriccio (95 min)

Diaprojecties in overvloedig systeem met klank en muziekbegeleiding.

Verdere inlichtingen bij:

J.P. Demarsin - Opsommer
's Hertogenwijnngaard 36
3000 Leuven
Tel. 016/23.13.73

„T KOELERHEIKE”

een nieuw reservaat in Limburg.

Van de gemeente Bree kon de plaatselijke Wielewaalafdeling in het begin van dit jaar een perceel van 1 ha 60 ca huren voor de duur van 9 jaren.

Het perceel is 260 meter lang en 50 meter breed en is gelegen langs de Houterstraat te Beek. Tijdens de vorige eeuwen maakte het deel uit van de ongeveer 50 ha, grote gemeenschappelijke grond „Colerheide”, waar de mensen van Beek konden maaien en turf steken.

Tot 1970 was het perceel zeer moerassig en begroeid met veel schaarhout. Ook bevonden er zich meerdere putten met veel water, ontstaan door vroegere zandwinning. In 1970 werd het perceel door de gemeente in gebruik genomen als stortplaats van hoofdzakelijk huishoudelijke afval, evenals van wegen-asfalt en betonblokken. De stortplaats werd gesloten in 1976. Daarna bleef het praktisch onaangeroerd liggen. Hierdoor kwamen er heel wat bomen, struiken en struweel, zodat het praktisch niet meer te zien is, dat hier ooit een stort geweest is.

Op het gewestplan Neerpelt - Bree ligt het perceel in een geheel aangeduid als natuurgebied: een kleinschalig landbouwgebied, hoofdzakelijk bestaande uit kleine vochtige beemden welke bijna alle omgeven zijn door grachten, houtwallen en bomenrijen, dus zeer interessant voor de fauna en de flora. In het struweel van het reservaat broeden Tjif-tjaf, Fitis, Nachtegaal, Grasmus en Bosrietzanger, de laatste drie vooral vooraan in de met bomen en brandnetels begroeide steenophoping. In het midden van het perceel staan vooral elzen, berken en eiken. Hier broeden Torteel, Merel, Zanglijster en mezen. Afdeling Bree leeft van beheerswerken. Ook in het Koelerheike is hiervoor gelegenheid genoeg. Eerst en vooral zal alle plastic- en ijzerafval geruimd worden. Verder wordt er schaarhout gekapt om de jonge eiken meer kans tot groeien te geven. Langs de kant van de Houterstraat ten slotte zullen boompjes geplant worden.

Het reservaat werd op zondag, 2 mei om 14 u. ingewijd. Sprekers waren: M. Dreesen, voorzitter Bree, J. Janssen, conservator, H. Franckx, nationaal voorzitter en J. Gabriëls, burgemeester van Bree. Vele schepenen, afgevaardigden van de toeristische dienst, de culturele raad en de parochiegemeenschap, evenals een zestigtal Wielewalers waren er aanwezig en namen deel aan de natuurwandeling in de omgeving.

In naam van de beheerraad en de leden van De Wielewaal danken wij het bestuur van afdeling Bree voor het nieuwe reservaat. Eeneens alle lof voor hun enthousiaste inzet voor het natuurbewoud.

H. Franckx

5 JUNI 1982: DUINENDAG

Iedereen die zijn vakantie doorbrengt aan onze kust heeft wel reeds gemerkt dat er het één en het ander mis gaat met onze duinen.

Op enkele tientallen jaren tijd zijn de grootste duingebieden verloren gegaan door recreatieve uit-

bouw, wegeninfrastructuur, woning- en villabouw, waterwinning ed. En nog steeds is deze vernieldrang niet gestuit. Steeds weer verdwijnen elk jaar prachtige duinen voor het één of ander 'gemeenschapsdoel'.

Dit is juist één van de stokpaardjes van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten v.z.w. die voor het behoud van verschillende van deze gebieden actie voert. Om aan de gehele duinenproblematiek meer ruchtbaarheid te geven richten de B.N.V.R. op 5 juni een 'Duinendag' in.

Op deze dag kan u deelnemen aan verschillende geleide wandelingen, in het duinencomplex Groenen-dijk, Monobloc, Kartuizerduinen, O.L.V.-Ter Duinen te Oostduinkerke.

Om 15 u. is er in Home E. Vandevelde (Zeelaan 2) te Oostduinkerke een diavoorrecht gevolgd door debat met vertegenwoordigers van verschillende verantwoordelijke instanties.

De wandelingen vertrekken om 10 u., 11.30 u. en 13 u. eveneens aan Home E. Vandevelde. De deelname aan de dag is volledig gratis.

Wie meer over deze Duinendag wil vernemen kan bellen of schrijven naar De Belgische Natuur- en Vogelreservaten, Vautierstraat 31, 1040 Brussel, 02/648.37.46

PUBLIKATIE OVER RESERVAAT „DE GROTE GEULE”

De Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon pakt uit met de publikatie van „Cahiers”: beperkte verhandelingen die naar inhoud en prijs in ieders bereik moeten liggen.

Cahier nr. 1 is gewijd aan het natuurreservaat in het Krekengebied, „De Grote Geule” te Kieldrecht (gemeente Beveren). De Kreek met haar oevers (21,5 ha) is particulier eigendom en wordt door Natuur- en Stedschoon als natuurreservaat beheerd.

De auteurs hebben de verscheidene aspecten van het onderwerp grondig en toch beknopt behandeld. De lezer krijgt een vulgariseerd maar wetenschappelijk verantwoord inzicht in de situering en historische evolutie, de landschappelijke en biologische waarden, evenals in de beheersproblemen van een natuurgebied zoals „De Grote Geule”. De brochure wordt vervolledigd met een bibliografie en praktische inlichtingen. Ze telt 32 pag. plus kaft, formaat A5 (15 x 21 cm), en is geïllustreerd met tekeningen, topografische kaartjes en foto's.

Deze warm aanbevolen kennismaking met „De Grote Geule” is verkrijgbaar tegen betaling van 50 F op rek. 068-054270-39 van Natuur- en Stedschoon, 2000 Antwerpen, met de vermelding „Cahier Grote Geule” of rechtstreeks op het secretariaat, Koningin Astridplein 24 (alle werkdagen behalve zaterdag: 14 tot 18 u) of nog ter gelegenheid van geleide wandelingen in het reservaat (zou u toch eens moeten meedoen!)

VELDORNITHOLOGISCH JAARBOEK VAN NOORD-WEST-VLAANDEREN 1980-1981

Zopas verscheen, in opvolging van het eerste 'Ornithologisch Jaarboek van het Brugse 1979-1980' het 'Veldornithologisch Jaarboek van Noord-West-Vlaanderen 1980-1981'.

Na in 1980 de eigen mogelijkheden te hebben gepeild werd in 1981 definitief de richting van een jaarlijks regionaal boektijschrift voor veldornithologie ingeslagen. Immers, in dit jaarboek werd van de gangbare avifauna-lijst afgestapt. Onder de vorm van al dan niet levige artikels besteden de 19 auteurs aandacht aan watervogels en hun pleisterplaatsen, zeetrek aan de Oostkust, overwinterende ganzen, dag- en nachtroofvogels, riet- en zangvogels, enz. In heel wat gevallen worden waarnemingen en onderzoek aan voedselgedrag, doortrek, sex-ratio's, slaapplaatsen en -trek, enz. gedocumenteerd.

Vrijwel alle regionaal actieve verenigingen en veldornithologen hebben daadwerkelijk (meer dan 80 medewerkers) tot de totstandkoming van dit jaarboek bijgedragen.

De bijzonderste taken (coördinatie, typwerk en lay-out) werden waargenomen door J. Desmet, F. de Scheemaeker, A. Anselin, L. van Rie en B. Callebaut (tekeningen). De eindredactionele noot was in handen van J. Desmet.

Technische gegevens:

Besproken periode: juli 1980 - juni 1981

Omvang: 180 p.

Illustraties: kaarten en meer dan 200 zwart-wit tekeningen

Druk: offset met gekleurde kaft, gebonden

Formaat: 21 op 29,7 cm.

Uitgever: B.J.N. afd. Brugge

Verkrijgbaar door storting van slechts (!) 225 F (inclusief port) op rekeningnummer 474-7054171-77 van A. Anselin, Diksmuidse Heirweg 114, 8200 Brugge. Idem voor Jaarboek 1 (= 135 F). Wenst U zich beide uitgaven aan te schaffen dan dient 360 Bfr. overgemaakt met vermelding 'Jaarboek 79/80 en 80/81'.

STENTOR THEMANUMMER ZANDWINNINGEN

Onlangs wijdde het tijdschrift 'Stentor' (orgaan van de B.J.N. v.z.w.) een themanummer aan 'Zandwinningen'. Het nummer bevat twee bijdragen van de hand van J. Desmet:

1. Schets van het zandwinningsfenomeen in Vlaanderen (p. 1-22 met 8 ill.)

De ondertitel van deze bijdrage 'Historiek, achtergronden en plaats van het natuurbehoud' geeft in grote lijnen weer waar het om gaat. De ontwikkelingen op drie plaatsen in Vlaanderen (Hofstade, Mechelen, Harelbeke) waar natuurbeheer en zandontginning werden gecombineerd komen hierin aan bod.

2. Inventaris van de zandwinningsvijvers in het Brugse anno 1980 (p. 23-75 met 16 ill.)

Situering, technische gegevens en vloeiende beschrijving van 25 zandwinningssterreinen, goed voor zo'n 32 vijvers, in een straal van ca. 15 km. rond het brugse stadscentrum.

Voor geïnteresseerden worden een kleine 30 nummers achter de hand gehouden. Te koop in de bondswinkel (adres zie verder) of door overschrijving van 100 + 9 (port) F op rekeningnr. 733-1600067-82 van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie v.z.w., Kortrijksepoortstraat 58, 9000 Gent, met vermelding „zandwinningsstentor”.

NATUURBESCHERMERS LANCEREN PROJECT „LAAT ONS LEVEN”

De laatste jaren is de Vlaamse jachtwetgeving natuurvriendelijker geëvolueerd. Een voorbeeld dat achtung bracht en zelfs nagevolgd werd en aanleiding gaf tot acties in andere gewesten en buurlanden.

Zo liep in Nederland reeds een sensibiliseringscampagne onder de slogan: „Stop Snippenjacht”.

Het is bekend dat invloedrijke jagerskringen zware druk uitoefenen op de verantwoordelijke gemeenschapsminister P. Akkermans, om onze natuurvriendelijke jachtwetgeving af te breken zonder enige economische of ecologische noodzaak. Als de minister bijvoorbeeld de Vlaamse Hoge Jachtraad zou volgen volgens de adviezen 1981 dan wordt de klok meer dan 10 jaar teruggedraaid, o.a. door het toelaten van:

— jacht op HOUTSNIP! Na de 60.000 dankkaarten aan minister Galle, die deze zeldzame steltloper uit onze bossen beschermde in 1979, zou een heropenen van die jacht evenveel kaakslagen betekenen aan natuurminnend Vlaanderen. De Houtsnip leeft van insecten,

wormen, enz. die leven in de bodem van onze vochtige bossen. Een ecologische rol die vergelijkbaar is met deze van de spechten, maar deze laatste leven op de stammen en takken. Een eventuele toename van dergelijke vogels is op zichzelf nog geen reden om ze neer te schieten. Eerbied voor de natuur verdient hier zeker voorrang op het jachtgenoege van enkelen. Vooraanstaande jagers hebben trouwens herhaaldelijk toegegeven dat de bescherming in Vlaanderen zichtbare resultaten had, want volgens hen spreken de Franse jagers van de „Vlaamse Houtsnippen-spaarpot”. Hopelijk wordt ook in Frankrijk de snippenjacht spoedig verboden.

— jacht op 19 soorten watervogels, waaronder WATERSNIP, GOUDPLEVIER, KRAKEEND, KUIFEEND, TAFELEEND, TOPPEREEND, PIJLSTAART en SLOBEEND.

Allemaal dieren uit de zeldzame vochtige biotopen die nooit enige schade veroorzaakten.

— KLEMMEN en GIFTEIEREN. Dit zijn niet-selectieve verdelingsmiddelen.

— verdeling van WEZEL, BUNZING en HERMELIJN. Deze kleine marterachtigen vervullen een belangrijke ecologische rol, zoals dit het geval is met de sinds jaren beschermde dag- en nachtroofvogels.

— jacht met vuurwapens op minder dan 100 m van bewoonde huizen. Een onaantvaardbare rustverstoring voor de bewoners van het platteland.

— jacht op watervogels nabij waters die meer dan de helft met ijs zijn bedekt. Neerschieten van die vogels die tijdens de harde winterdagen de laatste open wakken opzoeken is ethisch niet verantwoord.

— nachtelijke loerjacht rond de zeldzame vochtige gebieden tijdens de zomermaanden. Die biotopen worden hierdoor sterk verstoord. Overigens geeft deze bijna oncontroleerbare jacht bij duisternis aanleiding tot tal van misbruiken, o.a. neerschieten van beschermde soorten.

KAARTENACTIE „LAAT ONS LEVEN”

De Vlaamse verenigingen voor vogel-, natuur- en dierenbescherming willen dergelijke afbraak van natuurvriendelijke wetgeving liever voorkomen dan nadien te protesteren en alles weer moeizaam te zien opbouwen. Daarom wordt nu een kaartenactie naar de beleidsverantwoordelijken gevoerd. De kaarten zijn gericht aan de voorzitter van de politieke formatie van de verantwoordelijke minister Akkermans. Vermits binnen de Vlaamse Deelregering de beslissingen collegiaal worden genomen, is een kaart aan de man die populair genoemd wordt „de baas van die minister”, wellicht het meest doeltreffend. Op de kaarten staat een foto van een levende boven een doodgeschoten Houtsnip en eveneens een levende marterachtige boven één die in een klem is gestorven. Te midden van deze foto's staat de noodkreet: „Laat ons leven”. De kaart bevat een verzoek om de natuurvriendelijke jachtwetgeving niet af te breken, maar vogelbescherming en natuurbehoud te verkiezen boven het jachtgenoege van enkelen.

De kaarten zijn allen gefrankeerd en worden verkocht tegen de prijs van de postzegel: 7,5 F per stuk. Bestellingen (bij voorkeur ten minste 10 exemplaren) kunnen gericht worden aan het Coördinatie Comité voor de Bescherming van Vogels (CCBV), Durentijlei 14, 2130 Brasschaat. De actie kende vorig week-end een daverende start, want na 5 dagen moest reeds aan een tweede druk worden gedacht. Vele natuur- en dierenvrienden verspreiden de kaarten in hun familie-, werk- en vriendenkring. Het ligt in de uiteindelijke bedoeling door een succesrijke actie een beleid vol respect en zorg voor de natuur te bekomen, niet alleen op het vlak van de jacht maar evenzeer op het gebied

van beveiliging van natuurgebieden, landschapszorg, vogelbescherming, bossen en open ruimten.

persmededeling CCBV

Alle Wielewaal-afdelingen ontvingen ondertussen 50 kaarten van het CCBV. Verschillende hebben reeds nieuwe kaarten aangevraagd, bv. om er ten minste één aan elk lid te bezorgen. De kaarten dienen zeker vóór eind juni 1982 in de bus te vallen. Dan worden immers reeds belangrijke beslissingen genomen. De natuur heeft uw steuntje nodig. NU!

ORNITHOLOGISCHE WAARNEMINGEN IN WALLONIE

Heel wat Vlaamse ornithologen bezoeken geregeld streken in het Waalse landsgedeelte en doen daar een groot aantal interessante waarnemingen. Spijtig genoeg worden de meeste hiervan niet opgetekend en doorgestuurd, zodat ze voor de ornithologie verloren gaan. De ornithologische centrale van onze Waalse zustervereniging „Aves” zou het erg op prijs stellen indien in de toekomst deze waarnemingen aan haar zouden worden toegestuurd. Het adres waar met dank deze nota's worden ingewacht luidt: Centrale Ornithologique Aves, P. Colette, rue des Moulins 78, 4620 Beyne Heusay.

D. van der Elst

VIJFDE VLAAMSE ARDENNENDAG

Wielewaalafdelingen Schelde & Leie vierden op 25 april een lustrum. Het was dan immers reeds de vijfde keer dat ze hun Vlaamse Ardenndag organiseerden. In 1978, één jaar na de Nationale Natuurbeschermingsdag in de Vlaamse Ardennen, beslisten ze dit natuurfeest jaarlijks voort te zetten. En met succes! Dit jaar wandelden 16 groepen in de verschillende natuurgebieden in het land van Omer Wattez. Ze kwamen uit Zelzate, Sint Niklaas, Leupegem, Ieper, Antwerpen, Gent, Zevergem, Zottegem, Roeselare, Deinze, Maarke-dal, Ooike en zelfs uit Nederland. De afdelingen Breda en Roosendaal, van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging kwamen immers getrouwd op bezoek bij hun zustervereniging.

De inrichters ontvingen dit jaar naast hun gewone gastgroepen uit Wielewaal- en KNNV-middens ook één groep van Vakantiegenoegens en 3 groepen van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen. Daarnaast zorgden de Wielewaaljongeren voor een primeur: 's namiddags zorgden ze voor de opvang en begeleiding van een groepje mindervalide jongeren in rolwagens, die langs een aangepast parcours mee de natuur konden beleven.

In totaal maakten 590 natuurliefhebbers die dag kennis met de geologie, de fauna en flora van de Vlaamse Ardennen. Ze wandelden in Schorisse, Louise-Marie, Zegelsem, St.-Blasius-Boekel, St.-Kornelis-Horebeke, Opbrakel, Etikhove, Roborst, Kwaremont, Zulzeke, Ename, Mater, Rozebeke. In totaal 24 wielewaalgidsen uit de streek (waarvan 3 van de onlangs opgerichte afd. Zwalm), zetten hun beste beentje voor om de bezoekers te vertellen over het ontstaan van bronnen en over de planten en dieren typisch voor deze bronnenstreek.

De Stichting Omer Wattez en de VTB zorgden, nu reeds voor de derde keer, voor de ontvangst 's middags van ruim 370 picknickers in de feestzaal van de brouwerij ROMAN. Een brouwerij is immers ook een typisch verschijnsel in een bronnengebied!

We moeten zeker niet vertellen dat de sfeer daar uitermate gezellig was. Er werd daar gesmuld van

lekkere barbecue-worsten met bruin brood, uiteraard onder het genot van een lekkere pint Roman-bier. Voornamelijk de Nederlanders (zeg zeker geen Hollander tegen iemand uit Noord-Brabant!) vonden de mattentaarten erg lekker.

Uiteraard had ook de natuurboekenstand opgesteld door Wielewaal Schelde & Leie veel bijval. Op nog geen twee uur tijd werden voor om en bij de 14 000 F aan boeken, stickers, zakloupes... verkocht!

André Verstraeten (van o.a. VZW Durme) maakte van de gelegenheid gebruik om propaganda te maken voor een nieuwe briefkaartactie ter voorbereiding van het nieuwe jachtseizoen.

Al met al dus een buitengewoon geslaagde propagandadag zowel voor de Vlaamse Ardennen als voor de inrichters.

De Vlaamse Ardennendag, de laatste zondag van april, is reeds een gevestigd begrip in natuurlievende middens.

K. de Waele

ZATERDAG, 30 APRIL 1983

NATIONALE SPONSOR-TOCHT

De NWG Natuurbehoud heeft verscheidene plannen om geld in te zamelen voor het fonds van de Wielewaal-natuurreservaten.

Een ervan is een nationale sponsorwandeling op zaterdag 30 april 1983. Het bedrag per deelnemer wordt bepaald door het aantal waargenomen vogelsoorten. De juiste gegevens worden verstrekt en de deelnemingslijsten uitgedeeld tijdens de Raad van Deelgenoten op 13 maart 1983. Alle afdelingsbesturen worden verzocht de datum van 30 april 1983 in ieder geval vrij te houden.

H. Franckx

Het ornithologisch museum, in het Wielewaalhuis, Graatakker 11, 2300 Turnhout, is opnieuw voor het publiek toegankelijk van dinsdag t/m zaterdag van 9-12 u. en van 13-16 u. Bij groepsbezoeken van meer dan 10 personen, gelieve ons op voorhand te verwittigen via telefoonnummer 014/41 22 52.

De toegangsprijs bedraagt 20 F voor volwassenen, 10 F voor de jeugd tot 18 jaar.

Een bezoek aan het volledig heringerichte museum loont ongetwijfeld de moeite.

Van harte welkom!

NIEUWE UITGAVEN

Blondel J., Isenman P., 1981. Guide des oiseaux de Camargue, Delachaux & Niestlé, Neuchâtel-Paris, 344 p., 40 kleurplaten, 884 F.
Gids voor de vogelliefhebber in de Camargue.

Todd F.S., 1979. Waterfowl, Ducks, Geese & Swans of the World, Sea World Press, San Diego.
399 p., meer dan 750 kleurfoto's, 1281 F.
Fotoboek.

Godfrey W.E., 1979. The birds of Canada, National Museum of Canada, Ottawa.
428 p., 69 kleurplaten, 71 figuren, 1466 F.
Naslagwerk.

Curry-Lindahl K., 1982. Das grosse Buch vom Vogelzug, Paul Parey, Berlin, Hamburg.
208 p., 125 afbeeldingen, 1680 F.
Naslagwerk over vogeltrek.

Dixon H.N., 1970. The Student's Handbook of British Mosses, Wheldon & Wesley, London.
582 p., 63 platen met illustraties, 812 F.
Determinatiewerk.

Phillips R., Rix M., 1982. Bol- en Knolgewassen, Spectrum, Utrecht, Antwerpen.
192 p., meer dan 800 foto's, 675 F.
Fotoboek.

Phillips R., 1981. Paddestoelen en Schimmels van West-Europa, Spectrum, Utrecht, Antwerpen.
288 p., meer dan 900 foto's, 675 F.
Fotoboek.

Fleming R., Bangdel L.S., 1979. Birds of Nepal, with reference to Kashmir and Sikkim, Avalok Publishers, Kathmandu.
358 p., 150 kleurplaten, 1050 F.
Determinatiegids.

Butler T., 1979. The Birds of Ecuador and the Galapagos Archipelago, The Ramphastos Agency, Portsmouth.
88 p., 24 foto's, 367 F.
Inventaris.

Wyllie J., 1981. The Cuckoo, Batsford, London.
176 p., 50 foto's, 709 F.
Monografie.

Makatsch W., 1981. Die Limikolen Europas, VEB, Berlin.
264 p., 24 kleurplaten, 894 F.
Naslagwerk over de in Europa voorkomende steltlopers.

Harris J.T., 1979. The Peregrine Falcon in Greenland, observing an endangered species, University of Missouri Press, Columbia, London.
255 p., 45 foto's, 762 F.
Monografie.

Goodwin D., 1976. Crows of the World, Cornell University Press, New York.
354 p., 120 illustraties, 1705 F.
Naslagwerk.

Armstrong R., 1981. A guide to the Birds of Alaska, Alaska Northwest Publishing Company, Anchorage.
309 p., 386 kleurillustraties, 762 F.
Fotogids.

De Watersnip is buiten Limburg, waar zij vroeger sterk onderschat werd, overal bedreigd.

Tabel II verduidelijkt de kwantitatieve verspreiding van de meer plaatselijke soorten in de verschillende geografische streken, terwijl Tabel III details geeft over een goed onderzocht deel van de Antwerpse Kempen waarbij de hoge densiteit, naar Belgische normen althans, van Kievit en Grutto in het oog springt.

Samengevat kunnen we de verschillende soorten opdelen in de volgende categorieën:

I. Soort in opmars: Scholekster.

II. Soorten met een min of meer stabiele populatie en waarvan de evolutie sterk afhankelijk zal zijn van verdere landschapswijzigingen en landbouwactiviteit: Kievit, Wulp en Grutto.

De populatie van deze drie soorten werd in het verleden dikwijls onderteld.

III. Soorten die thans een hoog populatieniveau bereiken door het groot aanbod aan kunstmatige terreinen: Strandplevier, Kleine Plevier en Kluut. De Strandplevier is sterk afgenomen op zijn natuurlijke terreinen en in de toekomst zullen deze drie soorten verminderen.

IV. Soorten die rechtstreeks bedreigd zijn door ontwatering: Watersnip en Tureluur.

V. Onregelmatige broedvogels: Goudplevier (1980, 1981), Bontbekplevier (nagenoeg regelmatig), Kemphaan (eertijds regelmatig) en Steltkluut (erratisch).

Dankwoord

Volgende personen en groepen verleenden hun gewaardeerde medewerking aan deze inventarisatie, waarvoor wij hen oprecht danken:

G. Baudonck, M. Becuwe, L. Benoy, F. Bettens, R. Billiau, F. Bogaert, M. Bogaert, M. Boone, T. Boonen, J. Borrey, L. Boudolf, G. Burggraefe, L. Ceelen, C. Coeckelbergh, G. Colombie, R. Debruyne, L. Deckx, R. de Fraine, P. de Groote, R. de Lust, R. Deman, D. de Mesel, J. de Meyer, J. de Ridder, F. de Scheemaeker, T. de Schuyter, R. de Smet, W. de Smet, K. Devos, L. Dewulf, W. Dings, K. Dom, D. Draulans, M. Emmers, R. François, J. Gaytant, J. Gabriëls, A. Geuens, A. Geypen, J. Henderickx, L. Hermans, R. Houben, G. Huyskens, G. Jannis, J. Lauwers, J. Leestmans, H. Lehaen, P. Lingier, P. Lust, E. Machielsen, A. Mannaert, L. Matthé, M.-L. Meeus, A. Mertens, N. Michiels, J. Mostmans, M. Nachtergaele, W. Packet, W. Paulussen, J. Pelckmans, M. Pottier, D. Raes, N. Roothaert, H. Royeaerd, J. Royeaerd, J. Sas, F. Schoeters, R. Sienaert, L. Simons, M. Smets, E. Storme, D. Symens, P. Sys, J. van Ammel, M. van Dael, F. van den Bossche, G. van der Krieken, J. van de Ven, L. van Gils, W. van Gils, W. van Ginhoven, J. van Gompel, J. Vanheeuverswyn, G. van Hove, D. Vantorre, C. Verbouw, L. Verbouw, M. Verbouw, B. Vercruysse, R. Vergaelen, P. Verhaeghe, J. Vervaeke, M. Verwaest (+), J. Wellekens, Actiegroep „Behoud

rietland De Maatjes”, Vogelwerkgroepen van Afdeling Gent, Kreenland en Oostende, Wielewaal Noorderkempen.

Een coördinerende rol bij organisatie en inzameling van telgegevens werd vervuld door M. Becuwe voor de kuststreek, J. Gabriëls en A. Geuens voor de provincie Limburg en P. Verhaeghe voor het Gentse en het Meetjesland. Voor hun bereidwillige hulp zijn we zeer erkentelijk.

Bibliografie

- Devocht J., W. Paulussen, L. Pinceel, 1974. Inventaris der broedparen van Grutto, Wulp, Tureluur en Scholekster in de Turnhoutse Kempen. *Wielewaal* 40: 8-14.
- Geuens A., 1981. Broedgeval van de Goudplevier, *Pluvialis a. apricaria*, in Limburg. *Wielewaal* 47: 181-182.
- Lippens L., 1954. *Les oiseaux d'eau de Belgique*. Deuxième édition. St.-Andries-Brugge, E. Vercruysse-Vanhove.
- Lippens L., H. Wille, 1972. *Atlas van de vogels in België en West-Europa*. Tielt, Lannoo.
- Meeus H., L. Berckvens, J. Leestmans, 1979. Inventaris 1978 van de broedparen van Grutto (*Limosa limosa*), Wulp (*Numenius arquata*), Tureluur (*Tringa totanus*) en Scholekster (*Haematopus ostralegus*) in de Turnhoutse Kempen. *Wielewaal* 45: 2-9.
- Tricot J., 1968. Les zones de nidification du Vanneau (*Vanellus vanellus*) en Belgique. *Aves* 5: 113-124.
- Van Gompel J., 1978. De broedvogels van het weidegebied van Uitkerke (Blankenberge). *Wielewaal* 44: 229-236.
- Verheyen R., 1957. Over de Laro-Limicolae als broedvogels in België. *Gerfaut-Giervalk* 47: 57-74.
- Voet H., 1970. Esquisse du statut actuel des limicoles nicheurs en Belgique. *Gerfaut-Giervalk* 60: 198-223.
- Vogelwerkgroep Grote Rivieren, 1973. *Handleiding voor het inventariseren van broedvogels in Nederland*. Hoogwoud, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

Résumé

Ce rapport traite la distribution (voir cartes I à VIII) et les effectifs actuels (1981) des limicoles nicheurs en Flandre, à l'usage duquel nous avons reçu de l'information sur d'importantes parties de la région étudiée.

Comme en Belgique la quasi totalité des espèces, à l'exception du Vanneau, du Petit gravelot et de la Bécassine des marais, nichent exclusivement dans la partie septentrionale du pays, les populations du territoire entier sont définies à la fois.

Le Tableau I donne pour les différentes espèces une idée de l'évolution des effectifs depuis la moitié des années cinquante. Ces chiffres sont à interpréter avec beaucoup de prudence, puisque la connaissance ornithologique s'est améliorée progressivement.

L'accroissement et le haut niveau actuel des populations sont réels pour les espèces qui nichent dans des biotopes artificiels (avant tout des terrains exhaussés), notamment l'Avocette, le Petit gravelot et en moindre mesure le Gravelot à collier interrompu.

A présent l'Huîtrier se trouve nettement dans une phase d'extension. Les effectifs de la Barge à queue noire et du Vanneau semblent de nos jours plutôt stationnaires, après une augmentation antérieure (moins prononcée qu'elle ressort du Tableau I). Actuellement la Barge à queue noire diminue même localement en nombre, bien que ceci est généralement compensé par une augmentation ailleurs. Dans la partie wallonne du pays le Vanneau est toujours en expansion.

La hausse graduelle chez le Courlis cendré comme elle résulte du Tableau I, est vraisemblablement due à une recherche plus intensifiée. Le Chevalier gambette se maintient malgré une décroissance locale (principalement en Campine), grâce à une augmentation au Bas-Escaut. La Bécassine des marais est partout fortement menacée, en dehors de la province de Limbourg, où jadis les effectifs ont été sous-estimés.

Le Tableau II met en évidence la répartition numérique des espèces à distribution plutôt locale sur les différentes régions géographiques, alors que le Tableau III fournit des détails sur une partie bien examinée de la Campine anversoise, où les densités fortes (au moins d'après les normes belges) de la Barge à queue noire et du Vanneau se révèlent le fait le plus marquant.

En résumé, nous pouvons classer les différentes espèces dans les catégories suivantes:

I. Espèce en extension: Huîtrier.

II. Espèces aux effectifs plutôt stables, dont l'évolution dépendra largement de modifications ultérieures des biotopes et d'activités agricoles: Vanneau, Courlis cendré et Barge à queue noire. Autrefois les populations de ces trois espèces ont été sous-estimées à plusieurs reprises.

III. Espèces qui atteignent momentanément un niveau élevé de leurs effectifs nidificateurs, dû à une large disponibilité de terrains exhaussés et autres biotopes artificiels: Gravelot à collier interrompu, Petit gravelot et Avocette. Le Gravelot à collier interrompu est fortement menacé dans ses biotopes naturels. Dans l'avenir ces trois espèces diminueront en nombre.

IV. Espèces directement menacées par drainage: Bécassine des marais et Chevalier gambette.

V. Nicheurs irréguliers: Pluvier doré (1980, 1981), Grand gravelot (quasi régulier), Chevalier combattant (jadis régulier) et Echasse blanche (erratique).

Summary

This survey deals with the present population (1981) — distribution (see maps I-VIII) and numbers — of breeding waders in Flanders.

We received information on large parts of the treated territory. As in Belgium most of the species, except Lapwing, Little Ringed Plover and Snipe, exclusively breed in the Flemish part of the country, the Belgian population is defined at the same time.

Table I illustrates the evolution of the population since the middle of the fifties. These figures should be interpreted with care as the ornithological knowledge has been growing progressively.

The increase and high population-level of waders breeding in artificial habitats (mostly raised grounds) — Avocet, Little Ringed Plover and to a lesser extent Kentish Plover — is real. At this moment the Oystercatcher is clearly in an expansion phase.

Black-Tailed Godwit and Lapwing now show rather stable populations after earlier increases (not as spectacular as Table I indicates) and the former is even locally decreasing though this is generally compensated by increase elsewhere. In the southern part of the country Lapwing is still expanding. Curlew is probably stable and the gradual increase revealed by Table I is the result of more intensified investigation. The Redshank maintains its numbers in spite of local decreases (increase at the Lower-Scheldt) and the Snipe is outside the province of Limburg, where numbers have been underestimated in the past, strongly threatened.

Table II illustrates the numerical distribution of more local species in the different geographical regions while Table III gives details on a well investigated part of the Antwerpse Kempen, where the high densities, for Belgian standards, of Black-Tailed Godwit and Lapwing are the most interesting features.

Summarized we may divide the different species in the following categories:

I. Increasing: Oystercatcher.

II. Species with a rather stable population whose future evolution will be strongly dependent on landscape-changes and agricultural activities: Lapwing, Curlew and Black-Tailed Godwit.

The population of these three species has been underestimated in the past.

III. Those waders that reach a high population-level at this moment by the large offer of raised grounds and other artificial habitats: Kentish Plover, Little Ringed Plover and Avocet. The Kentish Plover is threatened on his natural breeding grounds and all three will decrease in the future.

IV. Directly threatened by drainage: Snipe and Redshank.

V. Irregular breeders: Golden Plover (1980, 1981), Ringed Plover (almost regular), Ruff (regular in the past) and Black-Winged Stilt (erratically).

Herman Voet, Oude Baan 5, B-2070 Ekeren.

Dr. Hubert Meeus, Langvenstraat 25, B-2300 Turnhout.

Paul Maes, Houthulststraat 21, B-2060 Merksem.

Zeldzame vogels in Vlaanderen in 1979

(13de RAPPORT VAN HET BELGISCH AVIFAUNISTISCH HOMOLOGATIECOMITÉ)

door P. Herroelen, secretaris

Dit 13de rapport van het BAHC omvat de waarnemingen, ringgevallen en vondsten van het jaar 1979 aangevuld met meerdere gegevens uit vorige jaren.

De vorige rapporten verschenen in *Wielewaal* 36: 66-76, 287-296; 37: 161-172; 38: 297-303; 39: 205-213; 40: 177-186; 41: 1-9; 42: 133-143; 43: 169-180; 44: 173-187; 45: 129-140; 46: 97-110.

Samenstelling van het BAHC

In 1981 werd de samenstelling van het BAHC gewijzigd. Volgende personen zijn lid: G. Bulteel, G. Burggraave, P. Houwen, W. Roggeman, H. Voet, J. van den Steen, P. Herroelen (secretaris). Nieuwkomers zijn H. Meeus (hoofdredacteur *Wielewaal*) en H. Lehaen, die respectievelijk F. Grootaers en E. Kuyken vervangen.

Meer spontane medewerking gevraagd.

Ik wens hier de oproep te herhalen die verscheen in het vorige rapport (*Wielewaal* 46: 97-98) en moet met spijt vaststellen dat de medewerking niet ideaal is; de achterstand voor 1979 bedraagt ruim 60 gevallen, zeker evenveel in 1980 en reeds 60 per 10 november 1981 (zie *Wielewaal* 47: 504). Met een beetje inspanning kan iedere actieve waarnemer deze achterstand gevoelig doen verminderen.

Zijn niet meer aan homologatie onderworpen vanaf 1 januari 1980 (*Wielewaal* 46: 98).

Vaal Stormvogeltje - *Oceanodroma leucorhoa*
Noordse Pijlstormvogel - *Puffinus puffinus puffinus* (waarnemingen van de ondersoort *mauretanicus* wel te homologeren).
Gauwe Pijlstormvogel - *Puffinus griseus*
Noordse Stormvogel - *Fulmarus glacialis*
Kleine Zilverreiger - *Egretta garzetta*
Kwak - *Nycticorax nycticorax*
Zwarte Ooievaar - *Ciconia nigra*
Mannetje Witoogeend - *Aythya nyroca* (waarnemingen van wijfje nog te homologeren)
Canadese Gans - *Branta canadensis* (broedgevallen wel te homologeren)
Morinelplevier - *Charadrius morinellus*
Steltkluut - *Himantopus himantopus*
Gauwe Franjepoot - *Phalaropus lobatus*
Pestvogel - *Bombicilla garrulus*
Rouwkwikstaart - *Motacilla alba yarrellii* (broedgevallen dienen wel gehomologeerd)
Noordse Gele Kwikstaart - *Motacilla flava thunbergi*

Cetti's Zanger - *Cettia cetti* (broedgevallen dienen wel gehomologeerd)
Baardmannetje - *Panurus biarmicus* (broedgevallen dienen wel gehomologeerd).

Zijn niet meer aan homologatie onderworpen vanaf 1 januari 1981 (*Wielewaal* 47: XXXIX).

Krakeend - *Anas strepera*: broedgevallen
IJseend - *Clangula hyemalis*
Casarca - *Tadorna ferruginea*
Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus* (broedgevallen wel te homologeren)
Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*

SYSTEMATISCHE LIJST

In dit rapport wordt voor het eerst de nieuwe naamlijst van Becuwe en Oreeel (1981) gevolgd, maar dan zonder de nummering bij de soorten. De gebruikte afkortingen en tekens zijn de volgende:

- lokaliteit en datum, zonder vermelding van het aantal vogels = waarneming van één vogel
- v = vogel gevangen en geringd
- * = vondst
- verz. KBIN Brussel = vogel bewaard in de verzamelingen van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel.

Roodkeelduiker - *Gavia stellata*

1970: 10 tot 24 mei 1 ex. in paarkleed te Woumen (M. Becuwe, F. de Roo, P. Houwen, J. Hublé, A. Lagrou).

Geelsnavelduiker - *Gavia adamsii*

1979: 22 december Westende (Debruyne *et al.* 1980); de melding van 27.1.1980 in *Dutch Birding* 2: 36, is verkeerd. Nieuwe soort voor België.

Roodhalsfuut - *Podiceps grisegena*

1979: 13 tot 30 juli Brecht broedend paar; op 4.8 bleek het nest verlaten en waren de vogels uit het gebied verdwenen (P. Maes en H. Voet, *Wielewaal* 46: 304); tot 6 juni in het Zwin te Knokke 1 ex. (*Wielewaal* 46: 304).

Geoorde Fuut - *Podiceps nigricollis*

1979: één geslaagd broedgeval te Antwerpen-linkeroever en waarschijnlijk nog een tweede broedpaar; te Oorderen in april broedpoging (nestbouw) (H. Voet, J. de Ridder, P. Maes en *Wielewaal* 46: 47; Voet en Benoy 1980).

Noordse Stormvogel - *Fulmarus glacialis*

- 1976: 13 augustus De Panne (E. Storme, F. en K. Verschoore).
1978: te Nieuwpoort op 2 en 21 september telkens 1 ex. ZW (B. Vercruysse, R. Tahon en J. Otte).
1979: te Nieuwpoort op 13 en 22 april telkens 1 ex ZW; op 12 mei 2 ex zwemmend (alle 4 ex. behoorden tot de lichtgekleurde fase) (B. Vercruysse).
De Panne 20 juli, 18 en 22 augustus, 10 en 23 september telkens 1 ex; 24 juli Westhinder (op 30 km. van de kust) 3 ex (*Wielewaal* 46: 47, 195, 275); 14 en 20 september Heist 1 ex. lichte fase ZW; 30 september Zeebrugge 1 ex. ZW (*Wielewaal* 47: 180).

Grauwe Pijlstormvogel - *Puffinus griseus*

- 1979: De Panne 14 en 20 september respectievelijk 3 en 5 ex.; 15 september Oostende; 26 oktober Zwin-Knokke; 10 november De Panne 6 ex.; Oostende op 5 en 6 november 5 en 17 ex. (*Wielewaal* 46: 47, 110, 275); 20 september Heist 1 ex. ZW (*Wielewaal* 47: 180)

Noordse Pijlstormvogel - *Puffinus puffinus*

- 1977: 13 en 15 november De Panne respectievelijk 5 en 3 ex. doortrekkend (E. Storme, K. en F. Verschoore).
1978: 1 augustus Nieuwpoort 1 ex. in N.O. richting (B. Vercruysse). 16, 17 en 23 september Nieuwpoort respectievelijk 1, 4 en 1 ex. ZW trekkend (T. de Jonckheere, L. Dewulf, J. Borrey, B. Vercruysse).
1979: 22 juli Nieuwpoort; De Panne 9 waarnemingen tussen 3 en 23 september; Oostende 7 waarnemingen tussen 3 en 21 september met een maximum van 3 ex. op 17 september; 20 september Zeebrugge 1, 2 en 1 ex. ZW; Nieuwpoort 14, 15, 17 en 21 september respectievelijk 2, 1, 1 en 1 ex. ZW, op 27 oktober 1 ex. NO; 5 november De Panne; 5 november Zwin-Knokke 3 ex.; 10 november De Panne 4 ex. (*Wielewaal* 46: 47, 79, 110, 184, 217, 223, 275); 14 oktober Zeebrugge; 1 november Knokke-Zwin 2 ex ZW (*Wielewaal* 47: 180).

Stormvogeltje - *Hydrobates pelagicus*

- 1979: 10 november Zeebrugge (*Wielewaal* 46: 184).

Vaal Stormvogeltje - *Oceanodroma leucorhoa*

- 1979: te Oostende op 15 en 20 september 1 en 2 ex. doortrekkend; op 5 november nog 1 ex. op doortrek (*Wielewaal* 46: 47, 79, 275). Te Zeebrugge op 17, 18 en 19 september respectievelijk 11, 3 en 3 afzonderlijke ex. op doortrek; 1 november Zwin-Knokke 1 ex boven zee (F. van Hee, F. Descheemaker, L. Declercq); 14 oktober Zeebrugge 1 ex. naar ZW (*Wielewaal* 47: 180).

Kuifaalscholver - *Phalacrocorax aristotelis*

- 1979: 6 februari Moerzeke 1 stervend ex. (verz. KBIN Brussel en Werkgroep Klein Brabant); 26 augustus Oorderen/Antwerpen 1 ad. ex. (L. Benoy, J. de Ridder en H. Voet). 10 september Raversijde (*Wielewaal* 46: 47).
Van de overige waarnemingen te Oostende in mei, september, oktober en november heeft het BAHC nog geen bijzonderheden ontvangen.

Kwak - *Nycticorax nycticorax*

- 1971: 20 juli juv. ex. te Woumen; 1972: 28 juni 1 roepend ex te Woumen; 1976: 8 mei Woumen 6 ex (adulte en immature vogels) (P. Houwen).
1978: 21 april Nazareth (H. en J. Royeaerd).
1979: 23 maart Deinze (H. Royeaerd); 14 juli Geel (L. Matthé); 25 en 26 juli Holsbeek; 18 augustus Geel (*Wielewaal* 46: 196); 16 september Merksplas (*Wielewaal* 46: 276). Van de overige waarnemingen in 1979 heeft het BAHC nog geen bijzonderheden ontvangen.

Ralreiger - *Ardeola ralloides*

- 1979: 17 tot 28 juni Lier (*Wielewaal* 46: 18-19); 30 juni, 1 en 2 juli St.-Jan-in-Eremo (*Roerdomp* 20: 23 en 25; *Wielewaal* 46: 47, 195). In dezelfde periode 1 ad. op 20 en 21 juni (*Aves* 16: 85-86).

Koereiger - *Ardeola ibis*

- 1979: 18 april Stuivekenskerke (M. Becuwe en *Wielewaal* 47: 105).

Kleine Zilverreiger - *Egretta garzetta*

- 1979: 16 tot 21 mei Oorderen-Antwerpen (B. van Damme, L. Benoy, W. van Ginhoven, H. Voet); 5, 6 en 10 juni Oostende (*Wielewaal* 46: 47, 195); 10 juni tot 28 september Zwin-Knokke (*Beenbreek* 1980: 17; *Wielewaal* 46: 47, 220, 276); 13 juli Blokkersdijk-Antwerpen, 1 juli tot 12 augustus Kallo, 16 juli tot 12 augustus Doel telkens 1 ex.; 1 september Kallo 2 ex. (Jaarverslag Blokkersdijk 1979; *Wielewaal* 46: 47, 195).

Grote Zilverreiger - *Egretta alba*

- 1979: 9 juni Zwin-Knokke (*Wielewaal* 46: 220 en P.P. van Laake).

Zwarte Ooievaar - *Ciconia nigra*

- 1974: addendum *Wielewaal* 42, 136: het geringd ex van 8 augustus kon worden gecontroleerd rond 14 augustus te Werken en werd op 19 augustus ter verzorging naar de Blankaart gebracht en na een paar weken losgelaten (P. Houwen).

1979: 8 mei Bornem (H. d'Hertefelt en E. van Kerckhoven).

9 juli Kluisbergen-Ruilen 3 ex; 6 augustus Asper 2 ex.; 12 augustus Mannekensvere; 11 augustus Arendonk; 16 augustus Buggenhout 4 ex; 18 augustus Kalken 1 ad. en 3 juveniele vogels; 6 september Oud-Turnhout; 21 september Bornem 3 ex (*Wielewaal* 47: 47, 197 en 277).

Witbuikrotgans - *Branta bernicla hrota*

1979: enkel waargenomen in West-Vlaanderen; 2 en 3 januari Brugge 6 of 7 ex; van 5 januari tot 16 februari 2 of 1 ex te St. Pieters, Uitkerke, Brugge, Dudzele, Oostende, Lapscheure, Moerkerke (E. Kuyken, M. Pottier); 10 en 12 maart Hoeke respectievelijk 2 en 3 ex. (BJN Brugge, G. Burggraeve); 3 maart strand Mariakerke 4 ad. ex (L. Boudolf, J.P. Deputte). 25 september Zwin-Knokke (*Wielewaal* 46: 48, 281).

Smient - *Anas penelope*

1978 en 1979: broedgeval te Turnhout (*Wielewaal* 46: 47, 197, 248).

Krakeend - *Anas strepera*

1979: in het Antwerpse 27-28 broedparen (26 geslaagde en 2 mislukte broedgevallen) verdeeld als volgt: Oorderen 22-23 broedparen (21 geslaagde en 2 mislukte broedgevallen), Zandvliet 1, Borgerweert 3 geslaagde broedgevallen; Kalmthoutse Heide 1 (H. Voet, W. van Ginhoven, P. Maes en *Wielewaal* 46: 47).

Over het aantal broedgevallen te Kuringen en te Zolder (*Wielewaal* 46: 197) werden geen bijzonderheden ontvangen.

Ringsnaveleend - *Aythya collaris*

1979: 2 tot 7 januari Oelegem/Ranst 1 ♂ (D. Demey en 7 waarnemers).

Witoogeend - *Aythya nyroca*

1976: 2.3 Ekeren/Antwerpen 1 ♂ (R. Maes).

1979: 3 februari Oelegem; 4 tot 25 februari Neerharen 3 ex. (F. Bresseleers en 3 waarnemers; Vogelwerkgroep Zuid-Limburg); 1 en 13 mei Geel 1 ♂ (H. Meeus; WJ Turnhout). 3 tot 7 november Blokkersdijk/Antwerpen 1 ♀, 17 november Oelegem/Ranst 6 ex (*Wielewaal* 46: 79, 110, 184, 278).

Toppereend - *Aythya marila*

1979: 17 juni Oostende 2 ♂♂ naar het Zuidwesten (*Wielewaal* 46: 198).

IJseend - *Clangula hyemalis*

1974: 27 januari Antwerpen-Linkeroever 1 ♀ (R. Maes).

1976: 24 oktober Blokkersdijk/Antwerpen 1 ♀ (R. Maes).

1978: 29 november Nieuwpoort 2 ex (P. Dezutter en A. Demarey).

1979: 5 januari Oostende 1 ♀ op zee (W. Corveleyn).

6 januari Harelbeke 1 ♀; 31 maart tot 22 april St. Agatha-Rode 1 ♀ (A. Schamelhout, P. Grootaers, WJ Leuven en WJ Brussel).

28 oktober Antwerpen-linkeroever 1 juveniele vogel; 18 november Zeebrugge 2 ♀♀ naar het zuidwesten; 23 november en 21 december Kluizen telkens 1 ♂ (H. Voet; *Wielewaal* 46: 48, 79, 223). 1 november Oostende 9 ♀♀ (in de *Wielewaal* staat verkeerdelijk 10 wijfjes) doortrekkend; te Oostende van 22 november 1979 tot 3 januari 1980 1 ♀ (M. Pottier; *Wielewaal* 46: 47, 79, 223, 279, 342).

Brilduiker - *Bucephala clangula*

1979: 27 mei tot in september Eke 1 immature vogel (*Wielewaal* 46: 198). 9 september Kalmthout 1 juveniel ex. (H. Voet).

Nonnetje - *Mergus albellus*

1979: 8 juni 1 ex halfweg Veurne/Adinkerke (*Wielewaal* 46: 199).

Middelste Zaagbek - *Mergus serrator*

1978: 30 september De Panne 1 ♀ doortrekkend (G. Bulteel, P. Maes).

1979: 3 en 4 juni Oostende-spuikom 1 ♀; 30 september Oostende 2 ex naar het noordoosten, 22 oktober Oostende 14 ex. naar het noordoosten (*Wielewaal* 46: 199, 279); 28 oktober Antwerpen-Linkeroever 1 ♀ (H. Voet).

Zwarte Wouw - *Milvus migrans*

1979: Bornem, broedpoging; geen jongen gezien (*Wielewaal* 46: 200).

Zeearend - *Haliaeetus albicilla*

1979: 15 oktober tot 16 december te St. Agatha-Rode of te Florival 1 imatuur ex. (*Wielewaal* 46: 79, 111, 223, 282; *Dutch Birding* 1: 127; *Aves* 1979: 48).

Ruigpootbuiserz - *Buteo lagopus*

1976: 29 december Grimde/Tienen (D. Vandeput, E. Courant).

1977: 13 januari Bornem (*Wielewaal* 44: 21).

17 december Grimde/Tienen (D. Vandeput, E. Hoebrechts); 17 en 19 december Kallo (D. Oellibrandt en 4 waarnemers).

1978: 2, 17 en 29 december Kallo (D. Oellibrandt en 4 waarnemers).

1979: tijdens de strenge winterperiode (januari / maart) in alle provincies opvallend meer vastgesteld. *West-Vlaanderen*: 5 januari Oostkerke/Damme; 29 januari tot 27 februari

Ruigpootbuizerd

Foto's: N. Desmet

Lampernisse; 16 en 20 februari en 1 maart te Oostende 1 ex, op 27 februari 2 ex; 23, 26 februari en 3 maart Ramskapelle; 15 februari en 16 maart Zwin-Knokke (F. de Scheemaeker, P. Ghyselen; M. Becuwe; L. Boudolf en 3 waarnemers; L. van Rie en 3 waarnemers; *Wielewaal* 46: 221). *Oost-Vlaanderen*: 24 december 1978 tot 21 maart 1979 Assenede; 28 januari Berchem/Kluisbergen 1 gekwetste vogel, wordt verzorgd tot begin maart en losgelaten; wordt per 31 maart afgeschoten; 23 februari Kallo; 8 april Gent (L. Bekaert, R. de Lust, *Wielewaal* 46: 242-247; Desmet en Colembie 1980; *Wielewaal* 46: 247; D. Oelli-brandt en 4 waarnemers).

Antwerpen: te Oorderen op 13 januari, 17 en 24 februari; 3 februari Mechels Broek; 4 en 6 februari Mol/Postel (L. Benoy, M. Slood-maekers, H. van der Veken, W. van Ginhoven, H. Voet; E. Callebaut en 3 waarnemers; B. Bosmans, H. Meeus, M. Verwaest).

Limburg: van februari tot 11 maart te Eksel; op 24 april werd (vermoedelijk dezelfde) vogel in staat van ontbinding aangetroffen op het militair domein te Eksel (P. Waelbers, A. Geuens).

Brabant: 27 januari St.-Agatha-Rode (E. Callebaut, J. de Boe, J. Heyvaert, A. Sneyers). Najaar: 25 oktober Brecht, op 2 november wordt aldaar een ex. gevangen en geringd; 17 november Zandvliet (*Wielewaal* 46: 79, 110); 15 november Ramskapelle, 19 november Assenede (*Wielewaal* 46: 79, 184); 21 november Knokke (*Wielewaal* 47: 180, *Ornithologisch Jaarboek Brugse 1979/1980*); 12, 19 en 22 december respectievelijk te Oorderen, Kallo en Doel (W. van Ginhoven, H. Voet; *Wielewaal* 46: 79); 27 december Zandvliet (*Wielewaal* 46: 365).

Steenarend - *Aquila chrysaetos*

1979: 11 april Berlare 1 ex met zekerheid gedetermineerd (*Veldornitologisch Tijdschrift* 2: 141-143).

Roodpootvalk - *Falco vespertinus*

1979: 12 september Brecht (*Wielewaal* 46: 111, 283).

Kleinst Waterhoen - *Porzana pusilla*

1979: * 22 september Neerpelt eerstejaars (verz. KBIN Brussel, *Wielewaal* 46: 48, 284).

Kwartelkoning - *Crex crex*

1977: 10 juni een zingend ex te Woumen (P. Houwen).

Grote Trap - *Otis tarda*

1979: 19 tot 25 februari Oud-Turnhout en/of Retie 2 ex. (M. Verwaest, WJ Taxandria, M.L.

en H. Meeus, J. Brijs, M. Smets, P. Prinsen en meerdere waarnemers); zie ook Van den Berg 1979 en Van den Berg *et al.*, 1979.

Steltkluut - *Himantopus himantopus*

1973: 10 augustus Blokkersdijk/Antwerpen (R. Maes).

1976: 19 mei Blokkersdijk/Antwerpen 2 ex in wijfjeskleed (R. Maes).

1979: 16 juni Drongen (*Wielewaal* 46: 48, 204).

Griel - *Burhinus oedichnemus*

1932: * september Goetsenhoven (verzameling Boon-Hecking, mededeling F. Grootaers in Herroelen *et al.* 1978).

1979: 5 september Snaaskerke (*Wielewaal* 46: 48, 287).

Bontbekplevier - *Charadrius hiaticula*

1979: broedgevallen te Doel en Kallo en een tweede mogelijk te Kallo (J. de Ridder en P. Maes).

Woestijnplevier - *Charadrius leschenaultii*

1972: de vogel die op diverse data in juli te Nieuwpoort werd vastgesteld, werd ook nog gezien op 23 juli (A. Demarey, *Dwergstern* 1973); zie ook *Wielewaal* 40: 179.

Morinelplevier - *Charadrius morinellus*

1969: * 4 mei Moeren 1 ex. in wijfjeskleed dood gevonden (P. Houwen).

1979: 28 en 29 augustus Wannegem-Lede 2 ex. (*Laridae* 3: 101-102; *Wielewaal* 46: 48, 202).

Drieteenstrandloper - *Calidris alba*

1971: v 23 september Woumen (Station De Blankaart).

Amerikaanse Gestreepte Strandloper - *Calidris melanotos*

1979: v 6 tot 16 oktober Turnhout eerstejaars (Vermeyen, Herroelen en Meeus 1979; *Wielewaal* 46: 48, 286). Eerste ringvangst en tevens tweede geval voor België.

Grutto - *Limosa limosa*

1969: 18 december Reninge 9 ex. (P. Houwen).

Regenwulp - *Numenius phaeopus*

1979: 29 maart Oorderen 1 ex samen met 40 Wulpen (W. van Ginhoven). 31 maart Kalmt-hout 2 en 5 ex 's morgens wegtrekkend van slaappleats (W. van Ginhoven en H. Voet).

IJslandse Tureluur - *Tringa totanus robusta*

1979: * 10 maart Zeebrugge/Heist 1 ex. dood gevonden; vleugel 177, snavel 40,15 mm.

(verzameling Rijksuniversiteit Gent en G. Rappé).

Grote Franjepoot - *Phalaropus tricolor*

1979: 4 juni Zandvliet (Van der Veken en Sloodmaekers 1979). Eerste waarneming en tevens nieuwe soort voor België.

Rosse Franjepoot - *Phalaropus fulicarius*

1979: v 6 juli Nieuwpoort (Station De Blankaart en W. Roggeman); werd reeds op 5 juli vastgesteld (P. Houwen).

Kleine Jager - *Stercorarius parasiticus*

1979: 28 augustus Wijnegem (*Wielewaal* 46: 204).

Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus*

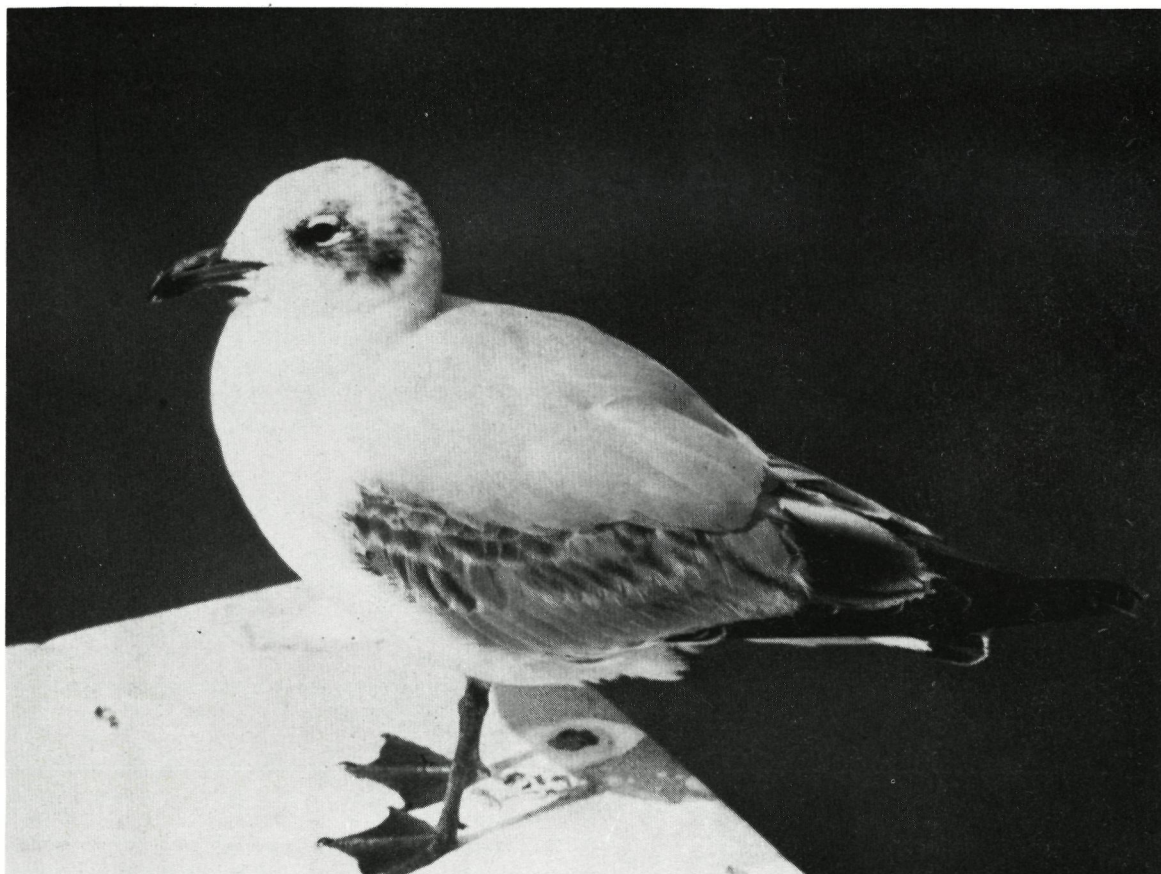
1977: * 2 maart Oostkamp 1 ad. in zomerkleed (P. van den Bulcke); deze vogel bevindt zich in een privé-verzameling en werd niet in het najaar 1976 (*Porzana* 6: A o9) bemachtigd (P. Keirsebilck).

1978: 16 maart Nieuwpoort 1 ad. in winterkleed (T. de Jonckheere).

1979: in het Zwin te Knokke één geslaagd broedgeval en één gemengd broedpaar (*L. melanocephalus* x *L. ridibundus*); eerste waarneming op 11 maart, eind mei 8 ex. waarvan vier 2dejaarsvogels (* 2dejaars ♂ 21 mei in verzameling KBIN Brussel). Verder geregeld één juveniele vogel tot 26 december (*Wielewaal* 46: 48, 205, 218, 369; *Roerdomp* 20: 23); v 31 maart Turnhout (*Wielewaal* 46: 115); 19 april Kluizen (P. en L. van Sanden); 21 april Lichtaart (Cuyper 1980); 22 april St. Agatha-Rode (P. Grootaers); 21 en 22 april Helchteren (A. Geuens). Te Oostende: 21 mei één immatuur, 24 juni Leffinge één adult, te Oostende: 22 en 28 juli, 30 juli één adult ZW, 1 augustus 1 ad. op spuiikom, 10 augustus 3 juveniele ex op steiger van Oosterstaketsel; 20 en 26 augustus 1 subadult op balken van Oosterstaketsel en op spuiikom; op 4, 16 en 22 september respectievelijk 1 subadult naar ZW, één adult naar ZW en één adult op zee, op 1 oktober één juveniel (Vogelwerkgroep Oostende en *Wielewaal* 46: 48, 80, 205, 287); De Panne: 9, 16 en 23 september; 1, 27 en 28 oktober respectievelijk 1, 1 en 2 ex.; 10 en 25 november (*Wielewaal* 46: 48, 80, 205, 287). Te Knokke op 10 augustus 1 ad. ZW, op 6 en 10 november 1 juv. ZW (*Porzana* 1980). Binnenland: op 9 december te Heindonk 1 ad. (*Wielewaal* 46: 80 en 369). Voor de status van deze soort in België zie Meeus 1980.

Vorkstaartmeeuw - *Larus sabini*

1979: 22 en 23 september Den Haan/Klemskerke

Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*). Oostende, 1979.

Foto: R. François

1 adult (*Wielewaal* 46: 48, 288); 31 december Bredene 1 juveniel (*Wielewaal* 46: 80, 369).

Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*

1979: te Oostende: 13 januari 1 ad., 24 april 1 immatuur, 21 mei 1 subadult (P. Lingier, W. Corveleyn, R. François), 27 april Zwin/Knokke één immatuur (*Wielewaal* 46: 218).

Binnenland: v 20 januari Rumst 1 ex. 2de kalenderjaar. (A. Deweerdt *et al.*, 1980).

Te Oostende: 21 tot 26 augustus 1 ex (vermoedelijk 3dejaars), 19 september 1 subadult, 23 oktober 1 juv., 8 november 1 ex (vermoedelijk 2dejaars). (*Wielewaal* 46: 80, 204); 29 september en 18 oktober Blankenberge 1 ad. (J. van Gompel). Voor een overzicht van de waarnemingen te Oostende, periode 1969-1978 wordt verwezen naar Lingier, 1980.

Te Knokke en in het Zwin: 5 en 14 oktober (*Wielewaal* 46: 48, *Porzana* 1980), 10 december één eerstejaars ZW (P. Sys); 22 en 26 december 1 eerstejaars (*Dutch Birding* I: 131; *Wielewaal* 46: 218). 1 november De Panne

(*Wielewaal* 46: 80); 31 oktober Zeebrugge 1 ex. ZW (*Wielewaal* 46: 184; *Ornithologisch Jaarboek Brugse* 1979/1980: 91).

Te Oostende op 30 en 31 december respectievelijk 1 en 2 ad. vogels (*Wielewaal* 46: 111, 223, 287, 369).

Lachstern - *Gelochelidon nilotica*

1979: te Oostende op 9 mei 1 ex. noordoost, op 14 en 15 juni telkens 1 ex ZW; in het Zwin te Knokke van 22 mei tot 24 juni geregeld 2 ex (*Wielewaal* 46: 48, 205, 218). 30 september Zeebrugge 1 ex. ZW (*Wielewaal* 47: 180 en L. van Rie).

Reuzenster - *Sterna caspia*

1976: 5 juli Woumen 1 ad. (R. Debruyne en K. Desender); 14 augustus Blokkersdijk/Antwerpen (Linkeroever, verslag 1979: 116 en R. Maes).

1977: 15 mei Woumen 1 ad. (P. Houwen en meerdere waarnemers).

Grote Burgemeester (*Larus hyperboreus*). Blankenberge, 1979.

Foto: J. van Gompel

1978: 12 september Oostende 1 ex. ZW (P. Lingier, J. Verboven).

1979: 6 mei Oostende 1 ex oostwaarts (Vogelwerkgroep Oostende).

Grote Stern - *Sterna sandvicensis*

1979: 10 december Knokke-Heist (*Wielewaal* 46: 369 en P. Sys).

Dougalls Stern - *Sterna dougalli*

1979: in het Zwin te Knokke eerste waarneming op 15 mei, laatste waarneming op 12 augustus (*Wielewaal* 46: 218).

Dougalls Stern x Visdief - *Sterna dougalli* x *Sterna hirundo*

1979: in het Zwin te Knokke 2 mislukte gemengde broedgevallen (*Wielewaal* 46: 48, 205, 218).

Visdief - *Sterna hirundo*

1977: te Kallo 6 of 7 broedparen (R. Maes).

1979: aantal broedparen en/of nesten: Gent-

Sidmar 12, Assenede 2, Boekhoute 1 (*Wielewaal* 46: 205); Kallo 3 nesten: 5 jongen werden vliegvlug (P. Maes); Zandvliet 9 broedparen, herhaaldelijk vervolglegsels maar geen jongen groot gekomen (J. de Ridder, P. Maes, H. Voet).

Dwergstern - *Sterna albifrons*

1979: twee broedgevallen te Zandvliet in juni/juli; beide legsels bestonden uit 2 eieren waarvan 1 en 2 jongen uitkwamen maar die niet groot werden (*Wielewaal* 46: 205; P. Maes, J. de Ridder, H. Voet).

Witwangstern - *Chlidonias hybridus*

1979: 7 mei Blokkersdijk/Antwerpen (*Steenuil* 22, 6: 2; G. van der Krieken); 8 mei Oorderen (M. Sloodmaekers; Jaarverslag Blokkersdijk 1979: 11; Voet en Benoy 1980). Te Eke (Oost-Vlaanderen) op 17 en 18 mei 2 ex. (G. Claeys), op 19 mei 3 ex (Desmet en Colombie 1980).

Kleine Alk - *Alle alle*

- 1979: * 3 januari Den Haan/Klemskerke (D. Content, M. Peeters); 10 november Oostende 1 ex. ZW (*Wielewaal* 46: 48, 288, 343 en M. Pottier, J. Verleye, J.P. Deputter).
* 9 december De Panne (*Wielewaal* 46: 80, 369); 17 december Knokke-Heist 1 ex naar het noordoosten, gedeeltelijk met stookolie besmeurd (*Porzana* 1980 en P. Sys).

Papegaaiduiker - *Fratercula arctica*

- 1979: * 25 januari Nieuwpoort (stookolieslachtoffer) (T. de Jonckheere).

Kuifkoekoek - *Clamator glandarius*

- 1979: 21 april, 15, 19 en 20 mei De Panne (*Wielewaal* 46: 22).

Koekoek - *Cuculus canorus*

- 1979: 11 oktober Zomergem (W. Sierens).

Gierzwaluw - *Apus apus*

- 1979: * 5 december Brussel (verz. KBIN Brussel).

Scharrelaar - *Coracias garrulus*

- 1979: 27 mei tussen Sinsin en Nettine (provincie Namen) (*Orchis* 5, juni: 31); 3 juni Oorderen/Antwerpen (L. Benoy, J. de Ridder, M. Sloodmaekers, W. van Ginhoven); 3 juni Zwin-Knokke (L. van Rie).

Draaihals - *Jynx torquilla*

- 1979: 5 en 6 maart Zwijnaarde (G. Broddelez).

Middelste Bonte Specht - *Dendrocopos medius*

- 1976: 2de corrigendum: de vogel werd waargenomen op Paasdag 1976 dus op 18 april en niet op 28 april zoals in *Wielewaal* 44: 179 staat afgedrukt (M. Herremans).

Kortteenleeuwerik - *Calandrella cinerea*

- 1979: * Battel/Mechelen (verz. KBIN Brussel; Michiels 1979; *Wielewaal* 46: 50, 289); het voorkomen van deze soort in België werd behandeld door Herroelen, 1979.

Oeverzwaluw - *Riparia riparia*

- 1977: 11 november St. Agatha-Rode (*Wielewaal* afdeling Leuven).

Grote Pieper - *Anthus novaeseelandiae richardi*

- 1978: * 27 september Lokeren (verz. KBIN Brussel; Van de Walle *et al.* 1980).

Roodkeelpieper - *Anthus cervinus*

- 1979: v 3 en 11 oktober telkens 1 ex. geringd (*Wielewaal* 46: 50, 290 en D. de Mesel, W. Roggeman).

Oeverpieper - *Anthus petrosus littoralis*

- 1978: v 19 oktober Lokeren (Van de Walle *et al.*, 1980).
1979: v 7 en 27 oktober, 2 november Uitbergen telkens 1 ex geringd (D. de Mesel en W. Roggeman).

Gele Kwikstaart - *Motacilla flava*

- 1975: v 23 november Herdersem/Oost-Vlaanderen (Ringgroep Trod-Dokkene).

Engelse Gele Kwikstaart - *Motacilla flava flavissima*

- 1979: 18 april Mol-Postel (L. Deckx). Te Oorderen/Antwerpen op 18, 19 en 21 april 3♂♂ en 1♀; op 6 mei 1♂ (L. Benoy, J. de Ridder, M. Sloodmaekers, W. van Ginhoven; Voet en Benoy 1980); 20 april Neerijse 1♂ (*Wielewaal* 46: 23). 7 mei Oostende 1 ex tussen 4 *M. flava flava* (*Mededelingen Vogelwerkgroep Oostende* 1: 30). 16 mei Oost-Duinkerke (*Dwergstern* 10: 58); 20 mei Oudenburg 1♂ en 1♀ (M. Pottier).

Noordse Gele Kwikstaart - *Motacilla flava thunbergi*

- 1978: addenda Blokkersdijk/Antwerpen: 3 en 5 mei 10 ex., 9 mei 25♂♂, 11 mei 12♂♂ en 6♀♀; 13 mei 20 ex., 16 mei 45 ex., 18 mei 2♂♂ (*Linkeroever* 1979: 119).
1979: te Oorderen/Antwerpen op 8 en 12 mei respectievelijk een groepje van 5 en 7 ex. (W. van Ginhoven en H. Voet).
12 mei Neerijse 2 ex. (D. en W. Sonck).
20 mei Zwin/Knokke 3 ex. (*Wielewaal* 46: 222).
21 mei Snaaskerke (L. Boudolf).

Rouwkwikstaart - *Motacilla alba yarrellii*

- 1979: 13 maart Zomergem (W. Sierens). Te Wetteren op 31 maart 2 ex, op 3 april 1 ex (L. Caekebeke).
23 maart Oorderen/Antwerpen 1 paar (W. van Ginhoven).
7 april Hoeke/West-Vlaanderen (J. Goddefroy).
7 april Wannegem-Lede (G. Colembie).
13 mei Oostende (E. van Loo).

Groenlandse Tapuit - *Oenanthe oenanthe leucorhoa*

- 1977: v 1 oktober Lokeren (De Block 1978: 15 en A. Verstraeten).
1979: v 12 mei De Moeren 1♂ en 1♀ (Station De Blankaart en N. Roothaert).

v 13 augustus De Panne (*Wielewaal* 46: 223 en Station De Blankaart).

Kramsvogel - *Turdus pilaris*

1970: 20 juni Woumen (P. Houwen).

1979: Mol-Postel zeker 1, hoogstwaarschijnlijk 2 broedgevallen (*Wielewaal* 46: 50); einde mei, begin juni broedgeval te Tildonk met drie uitgevlogen jongen (A. Cristael, L. Wouters). Bazel/Oost-Vlaanderen: tijdens broedseizoen een paartje heftig alarmerend, in augustus een hele familie voedselzoekend waargenomen (*Beenbreek* 12: 205).

Cetti's Zanger - *Cettia cetti*

1978: v 1 maart Heverlee 1 ♀; 14 april Oostduinkerke; 7 mei De Panne (*Wielewaal* 46: 84, 126; K. en F. Verschoore, E. Storme, R. Billiau). Te Snaaskerke op 30 oktober en 22 november respectievelijk 2 en 1 ex (*Mededelingen Vogelwerkgroep Oostende* 2, 7: 25).

In de Durmevallei: van september tot in november 1 ex zingend (v 7 oktober Molsbroek), op 11 oktober en 11 november aan de oude Durme, 12 november nabij E3, 26 november De Bunt (Van de Walle *et al.* 1980).

1979: 9 april Berlare-Broek, 7 mei Molsbroek-Lokeren; v 8 september Berlare-Broek (Van de Walle *et al.* 1980; Vercauteren *et al.* 1981). Te Vlassenbroek op 10 februari en 8 en 9 mei (G. van Gucht, F. Schoeters); 1 mei Blaasveld, 4 juni Hobokense Polder, aldaar ook op 15 juli; te Assenede vastgesteld op 2 juni (4 zangposten) en 23 juni; op 10 en 28 juni te Moortsele, van begin mei tot half juli te Hoeilaart een zingend ♂ (werd geringd op 15 juni); 25 juni Overijse; 5 juli Astene (*Wielewaal* 46: 208, 292; *Roerdomp* 20: 22; *Wielewaal* afdeling Antwerpen-Zuid; *Ornis Brabant* 85).

Bosrietzanger - *Acrocephalus palustris*

1976: 28 april Antwerpen-Linkeroever (R. Maes). 1979: 22 april Melsen-Merelbeke (G. de Meulemeester).

Orpheusspotvogel - *Hippolais polyglotta*

1977: v 15 augustus Longchamps (provincie Namen) (Ringgroep Strix aluco en M. Steensels).

1978: v 30 juli Longchamps (provincie Namen) (Ringgroep Strix aluco en M. Steensels).

1979: 2 en 3 augustus Zwin-Knokke 2 ex (*Wielewaal* 46: 50, 208, 222 en G. Burggraef). Over het voorkomen van deze soort in de Benelux wordt bericht door Blankert, 1981.

Sperwergrasmus - *Sylvia nisoria*

1979: v 15 augustus De Panne (Station De Blankaart).

Braamsluiper - *Sylvia curruca*

1979: v 15 november Gent (V. Geers en H. Outtier).

Bladkoninkje - *Phylloscopus inornatus*

1979: 14 oktober Koksijde 1 ex (*Wielewaal* 46: 50, 293).

Bonte Vliegenvanger - *Ficedula hypoleuca*

1976: v 18 november Roborst (Ringgroep Dender-Leie); vogel was niet goed gezond (W. Roggeman).

Baardmannetje - *Panurus biarmicus*

1969: 17 oktober Woumen 5-6 ex (P. Houwen).

1971: 29 december Woumen 15 ex (P. Houwen).

1972: vastgesteld te Woumen op 9, 20 en 31 januari; 27 maart 4 ex (K. Desender en P. Houwen); 16 oktober aldaar 12 ex, ook vastgesteld op 25 november (P. Houwen).

1973: Blokkersdijk/Antwerpen 11 februari 15 ex, 12 maart 11 ex (*Linkeroever* 1979: 118-119 en R. Maes).

23 april Woumen 3 ex (P. Houwen).

1974: op 13 en 20 oktober te Woumen vastgesteld (P. Houwen). 1 december Berendrecht/Antwerpen (R. Maes).

1975: te Woumen op 15 maart 1 ♂, op 21 augustus minstens 3 ex, op 14 oktober 2 ex (P. Houwen, R. Debruyne, J. Sabbe).

1976: te Woumen op 19 september 2 ex, op 3 november minstens 5 ex en op 11 november 4 ex (P. Houwen).

1977: Blokkersdijk/Antwerpen 1 broedgeval: vroegste waarneming 14 april, laatste op 9 oktober; juveniel ex waargenomen op vier data in augustus en twee data in september (*Linkeroever* 1979: 118-119 en R. Maes).

Wielewaal - *Oriolus oriolus*

1976: 22 april Zemst 2 ex (*Wielewaal* 44: 159 en J. Dewyspelaere).

Roodkopklauwier - *Lanius senator*

1979: 1 mei Neerpelt-Hageven (H. Lehaen, P. Winters, A. Theunis). 11 juli Ruelle (provincie Luxemburg) één paartje en drie uitgevlogen jongen die gevoederd worden (W. van den Bussche, D. Vercammen).

1977: 16 en 20 juli Bleid-Signeulx nabij Virton (provincie Luxemburg) één paartje en één uitgevlogen jong dat gevoederd wordt (P. Maes).

Notekraker - *Nucifraga caryocatactes*

1969: 18 juli Woumen (P. Houwen).

Keep - *Fringilla montifringilla*

1979: 16 juni Meeuwen een zingend ♂ (*Wielewaal* 46: 210).
v 5 augustus Heurne 1 ♂ (L. Menschaert, ring-groep Crex).

Kleine Barmsijs - *Carduelis flammea cabaret*

1979: in het Zwin te Knokke 2 broedparen (*Wielewaal* 46: 222).
v 29 augustus De Panne 1 ♀ gedeeltelijk nog met broedvlek en in handpennenrui (P. Houwen, W. Roggeman, N. Roothaert).

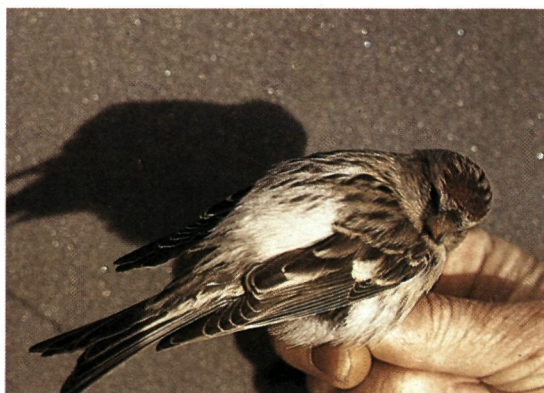
Europese Witstuitbarmsijs - *Carduelis hornemanni exillipes*

1975: v 22 november Heverlee 1 ex. (vogel A) (*Wielewaal* 43: 137 en M. Herremans); determinatie bevestigd door L. Svensson (*in litt.* 1980). Nieuwe ondersoort voor België.

Europese Witstuitbarmsijs, *Carduelis hornemanni exillipes*, 1ste jaars ♂. Heverlee, 22 november 1975.

Foto: M. Herremans en L. Herremans (†)

Noordse Goudvink - *Pyrrhula pyrrhula pyrrhula*

1979: 17 november Zutendaal 1 ♀ (*Wielewaal* 46: 80 en 294).

Witkopgors - *Emberiza leucocephala*

1977: v 1 december Battel-Mechelen eerstejaars ♂ (G. Michiels).

Cirlgors - *Emberiza cirlus*

1979: 24 juni Torgny (P. Hostie en Wielewaal afdeling Mortsel).

Dwerggors - *Emberiza pusilla*

1979: v 28 oktober Buggenhout (*Wielewaal* 46: 223, 293 en D. Cooreman).

AANVAARDE GEVALLEN ONDER VOORBEHOUD

Wilde Zwaan - *Cygnus cygnus*

1979: broedgeval te Oorderen/Antwerpen; werd verstoord en legsel werd verlaten (H. Voet, L. Benoy, J. de Ridder, W. van Ginhoven).

Rietgans - *Anser fabalis*

1979: 19 juni Hoeke (*Roerdomp* 20: 23).

Kolgans - *Anser albifrons*

1976: 29 mei Blokkersdijk/Antwerpen (R. Maes).
1978: 24 september Zeebrugge (C. Steeman).
1979: 21 april Knokke 2 ex, 1 mei Knokke-Heist, 30 april tot 13 mei Lampernisse (E. Kuyken, J. Desmet, M. Becuwe). 14 juli tot 12 augustus Gistel, 16 juli Stuivekenskerke (*Mededelingen Vogelwerkgroep Oostende* 1: 48; *Wielewaal* 46: 199).

Dwerggans - *Anser erythropus*

1979: 13 januari Dudzele, 14 januari Klemskerke, 19 januari Houtave 3 adulte, 1 immatuur; 26 januari Dudzele 2 adulte en 2 immature, 27 januari Westkapelle 1 adult; 2 februari

Ramskapelle, 3 februari Klemskerke, 4 februari Knokke, 13 februari Westkapelle 2 adulte en 2 immature ex (E. Kuyken, G. Burggraave, P. Sys, T. Deschuyter; *Wielewaal* 46: 218).

Indische Gans - *Anser indicus*

1978: 4 en 5 november Knokke (E. Kuyken, J. Desmet).

1979: te Damme of Dudzele op 9, 13, 14, 19 en 24 januari, te Meetkerke op 16 januari (E. Kuyken). 27 januari Hoevenen; 22 januari Durmevallei; 24 februari Kalken, 25 februari Berlare en Zele, 26 februari en 1 maart Schellebelle (F. Roels, M. Plaetinck, Vogelwerkgroep Scheldeland, L. Caekebeke, Van de Walle *et al.* 1980).

Sneeuwgans - *Anser caerulescens*

1979: 24 januari 2 ex waarvan 1 ex blauwe fase te Dudzele; 27 januari Oostende 1 ex overvliegend; 28 januari Oedelem. Op 9 februari te St. Jan-in-Eremo 1 ex overvliegend met Rietganzen; 17 tot 25 februari Westkapelle 1 ex (witte fase); 17 februari Kessenich-Maaseik; 23 februari Kalken 1 ex (witte fase) (M. de Witte, E. Kuyken, W. Corveleyn, B. Lambert, A. Anselin, F. Vanhee, L. van Rie, J. Sys, G. Rappé, G. Orbie, VWG Scheldeland, Wielewaal afdeling Bree; *Wielewaal* 45: 243; 46: 220; *Aves* 1979: 43).

19 december Steendorp 9 ex (witte fase) westwaarts (*Wielewaal* 46: 79, 364 en W. van Hoyweghen).

Canadese Gans - *Branta canadensis*

1976: 2 mei Kalmthout 2 ex (R. Maes).

1978: 21 mei Stuivekenskerke (*Wielewaal* 47: 105).

20 september Blokkersdijk 2 ex (R. Maes).

31 december Oostende (R. François).

1979: *West-Vlaanderen*: 27 januari Dudzele 1 ex, omgeving Oostende 3 ex; 10 februari Woumen 2 ex; 18 februari Knokke 2 ex, 24 februari en 17 maart Woumen 12 ex (op 27 februari aldaar 2 ex); 4 maart Blankenberge 1 ex naar het noordoosten en (hetzelfde ex?) in het Zwin te Knokke (R. Pillen, P. Lingier, K. Desender [1980], G. Burggraave, G. Orbie, J. van Gompel; *Wielewaal* 46: 220).

Oost-Vlaanderen: in de Scheldemeersen te Kalken-Wichelen-Berlare-Donk vrij constant 6 ex vanaf 22 januari tot 18 maart; 4 ex op 23 en 24 februari te Kalken, de 2 ontbrekende ex mogelijk zwervend in de Scheldevallei (23 februari tot 18 maart Eke 2 ex; 3 tot 18 maart Zevergem 2 ex); 30 maart Gent 2 ex; 17 tot 25 april Gent 2 ex (F. Roels, M. Plaetinck, W. Roggeman, K. Verstraeten, M. van Acker, J. Vanheeuverswyn, V. Geers, P. Feys, A. Velge, G. Lenaerts, F. Daeneken, Vandewalle 1980: 5). *Antwerpen*: 4 februari Hoevenen 15 ex (H.

Lieckens); 11 februari Blokkersdijk/Antwerpen (L. Matthé); 27 februari Oorderen/Antwerpen (W. van Ginhoven); 27 februari tot 3 maart 6 ex te Oelegem (VWG Voorkempen); 6 maart Ekerse put 14 ex. (*Steenuil* 22, 1979: 17).

Limburg: waargenomen in de grindputten langs de Maas te Maaseik, Ophoven en Kessenich of op de Maas zelf, van 15 januari tot 15 februari 6 ex (7 ex op 15 januari en 15 februari); 27 februari Kessenich 17 ex op 4 maart aldaar nog 20 ex; 17 maart Helchteren 2 ex op ven (W. Peumans, J. Sanders, Wielewaal afdeling Bree en Lommel, WJ Noord-Limburg, J. Gabriels *et al.*, A. Geuens).

Brabant: 5 januari en 9 tot 17 januari Grimde-Nieuwrode (Ornithologische werkgroep Demervallei); 23 maart Grimde-Tienen (D. Van-deput).

Henegouwen: 3 februari Ploegsteert 8 ex op akker (D. Cuvelier).

Details over de invasie in Nederland kan men vinden bij Dirksen, 1980.

Rotgans - *Branta bernicla*

1973: 23 april Woumen (K. Desender, P. Houwen).

Roodhalsgans - *Branta ruficollis*

1978 (aanvulling): het ex dat te Oelegem werd vastgesteld (zie *Wielewaal* 46: 107) verbleef er tot 14 oktober (Wielewaalafdeling Voorkempen).

1979: 26 en 27 januari Lissewege; 27 januari driemaal 1 ex omgeving Oostende; 28 en 29 januari Damme; 29 januari Lissewege; 31 januari Zwin-Knokke, 2 ex; 3 februari Uitkerke en Stalhille telkens 1 ex; 24 februari Zandvliet; 27 februari Zwin-Knokke 2 ex; 3 maart Westkapelle (E. Kuyken, G. Burggraave, P. Lingier, R. Pillen, M. Pottier; *Wielewaal* 46: 20, 220).

Nijlgans - *Alopochen aegyptiaca*

1978, addenda: in *Wielewaal* 46: 108 moet staan „18 december Kortrijk 9 ex (G. de Béthune)“.

1979: 24 januari Kruishoutem; 24 tot 26 februari Scheldemeersen te Kalken-Berlare-Zele-Schellebelle (F. Roels en meerdere waarnemers).

19 april Kluizen (P. en L. van Sanden); 12 mei Merksplas (J. Pelckmans).

Casarca - *Tadorna ferruginea*

1969: 25 december Woumen 2 ex (P. Houwen).

1974: 7 april Blokkersdijk/Antwerpen (R. Maes).

1977: 21 juli Woumen 7 ex vliegend (K. Desender).

1978: 9 en 17 oktober Eke of Zevergem 2 ex (H. de Bruycker, M. de Nekker); 3 en 4 december Zevergem (dezelfde?) 2 ex. Bij Geers (1981: 80) wordt 17 november vermeld maar niet

17 oktober; 11 november Blokkersdijk/Antwerpen (R. Maes); 2 december tussen Lier en Duffel 2 ex (*Wielewaal* 45: 243).

1979: 5 tot 8 maart Turnhout of Merksplas (H. Meeus, L. Matthé); 28 tot 31 augustus Kallo 2 ex (*Wielewaal* 46: 48, 199); 16 september Antwerpen 2 ex (*Steenuil* 1979: 15); 20 en 21 oktober Eke 1 en 5 ex in de vlucht; 27 oktober Grimbergen 4 ex naar het ZW; 21 oktober Lillo; 28 oktober Kallo; 17 november Oelegem (met beschadigde vleugel); in het Zwin te Knokke 1 ex in wijfjeskleed op 27 oktober en van 11 november 1979 tot 15 februari 1980; 2 december Verrebroek (*Wielewaal* 46: 79, 110, 184, 220, 223, 280, 373; M. Sloodmaekers, W. van Ginhoven, H. Voet; L. Matthé, J. Dholander).

De aandacht van de waarnemers wordt gevestigd op het voorkomen van de Grijskopcasarca (*Tadorna cana*) die veel gelijkenis vertoont met de Casarca; zo werden van 17 augustus tot 21 oktober 1974 te Antwerpen (Blokkersdijk) 1♂ en 1♀ vastgesteld (R. Maes).

Rosse Stekelstaart - *Oxyura jamaicensis*

1979: te Antwerpen-Linkeroever van 22 september tot 31 december één immatuur ex (*Wielewaal* 46: 79, 110, 363; Jaarverslag Blokkersdijk 1979; *Veldornitologisch Tijdschrift* 3: 94-95; H. Voet, J. de Ridder, W. van Ginhoven, WJ Voorkampen). Eerste waarneming en tevens nieuwe soort voor België.

Taigagaaï - *Perisoreus infaustus*

1979: 21 en 23 november Zevegem (*Wielewaal* 46: 50, 295 en G. Brodeleze; Geers 1981). Eerste waarneming en tevens nieuwe soort voor België.

Raaf - *Corvus corax*

1979: in het Zwin te Knokke 1 ex noordwaarts vliegend op 19 april en 3 ex op een stoppelveld op 10 augustus (*Wielewaal* 46: 50, 210, 222 en G. Burggraeve).

NIET AANVAARDE GEVALLEN *Records not accepted*

Toelichtingen:

- een geval zonder commentaar betekent dat de waarneming onvoldoende gedocumenteerd is, d.w.z. dat het homologatiecomité niet met zekerheid uit de beschrijving of de waargenomen kenmerken kon opmaken dat het de aangeduide soort of ondersoort betrof.
- een geval zonder aanduiding van de waarnemers betekent dat dit berust in het archief van het BAHC.

IJsduiker - *Gavia immer*

13 tot 16 november 1977.

Kuilduiker - *Podiceps auritus*

6 augustus 1979 Nazareth

Vaal Stormvogeltje - *Oceanodroma leucorhoa*

25 november 1973 Bredene (*Wielewaal* 41: 118); wordt beschouwd als Stormvogeltje (soort niet bepaald).

Stormvogeltje - *Hydrobates pelagicus*

15 november 1977 De Panne; 1978: 23 september Zeebrugge (*Roerdomp* 19: 95); Nieuwpoort: 21 september en 1 oktober respectievelijk 2 en 1 ex. Al deze waarnemingen worden beschouwd als Stormvogeltje (soort niet bepaald).

Dwergaalscholver - *Phalacrocorax pygmaeus*

1977: 27 november tot 1 december Oostende; 24 december Zeebrugge (*Roerdomp* 18: 130; *Stentor* 16: 33, 62). Hoewel de meeste waargenomen kenmerken op deze soort wezen, kon deze eerste waarneming voor ons land niet aanvaard worden omwille van onvoldoende gedetailleerde beschrijving en het feit dat de kleur van de iris niet met de literatuurgegevens overeenstemde. Opmerkelijk is wel dat (onbevestigde?) waarnemingen van Dwergaalscholvers in het najaar 1977 gemeld werden voor Oostenrijk en Denemarken (*British Birds* 71: 583; 72: 275). Het is jammer dat niet meer uitvoerige notities en van meerdere personen deze waarneming konden bevestigen. G. Bulteel.

Ralreiger - *Ardeola ralloides*

10 juni Harchies, 11 juni 1979 Harelbeke (*Wielewaal* 46: 47, 195).

Kleine Zilverreiger - *Egretta garzetta*

31 mei 1979 Wannegem-Lede.

Grote Zilverreiger - *Egretta alba*

19 maart 1978 Holsbeek.

Purperreiger - *Ardea purpurea*

3 februari 1979 Hofstade 2 ex

Dwerggans - *Anser erythropus*

14 januari 1979 Denderbelle.

Sneeuwganzen - *Anser caerulescens*

5 januari 1979 Deinze.

Canadese Gans - *Branta canadensis*

2 juni 1979 Oostende 6 ex (*Wielewaal* 46: 48, 199).

Brandganzen - *Branta leucopsis*

juli 1978 tot mei 1979 Brugge 2 ex (*Wielewaal* 45: 242); worden beschouwd als ontsnapte vogels.

Witoogeend - *Aythya nyroca*

3 december 1975 Stuivekenskerke (*Wielewaal* 47: 107).

Smient - *Anas penelope*

15 juli 1979 Willebroek waarschijnlijk broedgeval (*Wielewaal* 46: 47, 197, 249).

IJseend - *Clangula hyemalis*

2 november 1975 De Panne 3 ex.

IJslandse Brilduiker - *Bucephala islandica*

27 februari 1979 Kessenich 7 of 8 ex (*Orchis* 5: 7; *Stentor* 16: 62). In Engeland staat deze soort op de lijst van ontsnapte vogels uit gevangenschap (*British Birds* 74: 346).

Rosse Stekelstaart - *Oxyura jamaicensis*

Sedert begin november 1979 „een paartje” op Blokkersdijk te Antwerpen (*Veldornitologisch Tijdschrift* 2: 188).

Witkopeend - *Oxyura leucocephala*

19 of 22 september 1979 Blokkersdijk/Antwerpen (*Jaarverslag* 1979 Blokkersdijk, *Wielewaal* 46: 184).

Wespendief - *Pernis apivorus*

15 november 1978 Assenede.

Zeearend - *Haliaeetus albicilla*

24 februari 1978 De Panne; 12 januari 1979 Hasselt; de twee waarnemingen worden wel beschouwd als arend (soort niet gedetermineerd).

Vale Gier - *Gyps fulvus*

22 december 1974 Bazel; wordt wel beschouwd als gier (soort niet gedetermineerd).

Slangarend - *Circaetus gallicus*

25 oktober 1979 Kallo (*Wielewaal* 46: 79, 282).

Steppebuizerd - *Buteo buteo vulpinus*

15 november 1979 Mechelen (*Wielewaal* 46: 48, 282).

Ruigpootbuizerd - *Buteo lagopus*

1976: 21 november Zonhoven; 4 december Kinrooi.
1979: 14 januari Temse; 28 februari Bugghenhout, 3 maart Kalken; 7 maart Oud-Heverlee.

Steenarend - *Aquila chrysaetos*

1 maart 1979 Lichtaart.

Dwergarend - *Hieraaetus pennatus*

1979: 10 februari tot 7 maart Oelegem; 12 mei Oostmalle; 10 juli Sampont (provincie Luxemburg).

Roodpootvalk - *Falco vespertinus*

1979: 1 april Hingene; 9 april Arendonk; 1, 14 of 19 november Ramskapelle (*Wielewaal* 46: 184, 223, 283; 47: 180).

Boomvalk - *Falco subbuteo*

1979: 17 januari en 2 februari Wetteren; 11 februari St. Lievens-Houtem; 20 oktober Drongen (*Wielewaal* 46: 283); 21 oktober Deinze.

Klein Waterhoen - *Porzana parva*

12 oktober 1979 Bornem (*Wielewaal* 46: 284; 47: 48).

Temmincks Strandloper - *Calidris temminckii*

3 februari 1978 Blokkersdijk/Antwerpen (verslag Linkeroever 1979: 109).

Poelsnip - *Gallinago media*

De waarneming van 24 oktober 1975 (*Wielewaal* 42: 54; 43: 173) wordt herroepen door de waarnemer; 1979: 12 augustus Kieldrecht 2 ex; 30 september Kalmthout (*Wielewaal* 46: 184, 285).

Regenwulp - *Numenius phaeopus*

2 november 1979 Pervijze 5 ex (*Wielewaal* 46: 285).

IJslandse Tureluur - *Tringa totanus robusta*

12 juni 1979 Oostende (*Wielewaal* 46: 203).

Grauwe Franjepoot - *Phalaropus lobatus*

27 augustus Zwin-Knokke (*Wielewaal* 46: 48).

Rosse Franjepoot - *Phalaropus fulicarius*

3 november Blokkersdijk/Antwerpen (*Jaarverslag Blokkersdijk* 1979).

Kleinste Jager - *Stercorarius longicaudus*

19 september 1978 De Panne.

Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus*

23 tot 25 september 1976 Machelen a/d Leie; 1979: 4 februari Blokkersdijk/Antwerpen; 12 juni Wetteren 2 ex (*Wielewaal* 46: 48).

Vorkstaartmeeuw - *Xema sabini*

26 augustus 1979 Zeebrugge.

Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*

24 februari en 5 maart 1978 De Panne; 1979: januari (vondst: schedel niet bewaard); 18 februari De Panne; 2 november De Panne (*Wielewaal* 46: 80).

Drieteenmeeuw - *Rissa tridactyla*

* immatuur ex 27 november 1977 Lier (*Wielewaal* 44: 123); geen nadere gegevens beschikbaar.

Lachstern - *Gelochelidon nilotica*

20 september 1979 De Panne (*Wielewaal* 46: 48, 288).

Dougalls Stern - *Sterna dougalli*

10 september 1979 De Panne (*Wielewaal* 46: 48, 288).

Visdief - *Sterna hirundo*

13 november 1977 De Panne 2 ex.

Witwangstern - *Chlidonias hybridus*

1979: 8 augustus Zonhoven; 9 september De Panne (*Wielewaal* 46: 48, 205, 288).

Koekoek - *Cuculus canorus*

24 maart 1979 Bokrijk.

Draaihals - *Jynx torquilla*

21 november 1976 Lier.

Boompieper - *Anthus trivialis*

8 november 1978 Dijlevallei (*Wielewaal* 46: 84); 20 oktober 1979 Eke (*Wielewaal* 46: 290).

Beflijster - *Turdus torquatus*

1978: 6 december Turnhout, 31 december Arendonk; 1979: 1 en 29 januari Arendonk (*Wielewaal* 45: 199).

Waterrietzanger - *Acrocephalus paludicola*

15 juli 1977 Blokkersdijk/Antwerpen (*Jaarverslag Blokkersdijk* 1979: 13).

Bosrietzanger - *Acrocephalus palustris*

1979: 19 april Machelen a/d Leie (Desmet en Colombie 1980); 7 oktober Zevegem (*Wielewaal* 46: 292).

Kleine Karekiet - *Acrocephalus scirpaceus*

1 november 1979 Postel (*Wielewaal* 46: 292).

Spotvogel - *Hippolais icterina*

21 april 1978 Vlassenbroek; 21 oktober 1979 Destelbergen (*Wielewaal* 46: 292).

Grasmus - *Sylvia communis*

31 oktober 1979 Destelbergen.

Fitis - *Phylloscopus trochilus*

22 februari 1976 's Gravenwezel (*Wielewaal* 44: 159).

Raaf - *Corvus corax*

6 mei 1979 Booitshoeke-Veurne.
De waarnemers dienen rekening te houden met het mogelijk voorkomen van Zwarte Kraaien (*Corvus corone*) met abnormaal grote afmetingen (cfr. Aves 8, 1971: 68).

Frater - *Carduelis flavirostris*

16 september 1979 Gavere (*Laridae* 4: 8).

Witstuitbarmsijs - *Carduelis hornemanni*

1975: 24 november en 8 december Heverlee (*Wielewaal* 43: 137-138); 7 december Beerse.
1972: v 22 oktober leper (*Wielewaal* 41: 153); vergissing bij het overschrijven van ringlijst).

Noordse Goudvink - *Pyrhula pyrrhula pyrrhula*

18 november 1979 (in *Wielewaal* 46: 80, 294 staat verkeerdelijk 3 november 1979).

Bibliografie

Becuwe M. en G. Oreeel, 1981. Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogelsoorten en hun ondersoorten. *Wielewaal* 47: 363-376.
Bekaert L., 1980. Waarnemingen van een juveniele Ruigpootbuizerd (*Buteo lagopus*) van 14-12-78 t/m 21-03-1979. *Wielewaal* 46: 242-247.
Benoy L., H. Voet, R. Deman, M. Sloodmaekers en W. van Ginhoven, 1981. Resultaten van de watervogeltellingen in het Antwerpse - seizoenen 1978-1979 en 1979-1980. *Wielewaal* 47: 275-284.
Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, afdeling Brugge 1981. Ornithologisch Jaarboek van het Brugse 1979-1980. *Roerdomp* 20, extranummer.
Blankert J.J., 1981. Voorkomen van Orpheusspotvogel in Benelux. *Dutch Birding* 3: 25-26.
Bogaert A. en R. de Fraine, 1980. Een nieuwe

- waarneming van het bladkoninkje (*Phylloscopus inornatus*) in België. *Wielewaal* 46: 111-115.
- Burggraefe G., 1980. Het Zwin. *Bulletin Belgische Natuur- en Vogelreservaten* 27: 88-89.
- Callebaut E., 1980. Waarschijnlijk broedgeval van de smient te Willebroek. *Wielewaal* 46: 249-250.
- Callebaut E., 1981. De ganzenwinter 1978-1979 in de provincie Brabant. *Wielewaal* 47: 61-66.
- Cuyppers J. 1980. De Snepkensvijver. *Bulletin Belgische Natuur- en Vogelreservaten* 27: 90-93.
- Daemen F. 1979. Uitzonderlijke wintergasten: grote trappen (*Otis tarda*) in de Kempen. *Wielewaal* 45: 115-116.
- De Block H. et al. 1978. Avifauna van de Durmevallei (periode van 1.7.77 tot 30.6.78). *Durmeland* 12: 10-21.
- De Bont W., J. Mostmans en H. Meeus. 1980. De Smient (*Anas penelope*): een nieuwe broedvogel voor België. *Wielewaal* 46: 248-250.
- Debruyne R., P. Devillers en W. Roggeman. 1980. De Geelsnavelduiker, *Gavia adamsii*, voor het eerst in België waargenomen. *Gerfaut-Giervalk* 70: 105-109.
- Debruyne R. en M. Becuwe. 1980. Burgemeester (*Larus hyperboreus*) te Lampernisse. *Wielewaal* 46: 388-289.
- D'Hertefelt H. 1980. Broedgeval van de Zwarte Wouw (*Milvus migrans*) in Bornem (prov. Antwerpen). *Wielewaal* 46: 72-74.
- De Lust R. 1979. De winter 1978-79: ganzen op drift (een balans voor het Krekengebied te Assenede). *Wielewaal* 45: 161-167.
- Desender K. 1980. Watervogels in het Blankaartbekken tijdens het winterhalfjaar. *Bulletin Belgische Natuur- en Vogelreservaten* 27: 54-57.
- Desmet N. en G. Colombie. 1980. Wintergegevens en lentetrek der niet-watervogels van december 78 tot juni 1979 in het Schelde-Leie gebied. *Laridae* 4, 1: 12-34.
- Deweerd A., P. Herroelen en W. Quataert. 1980. Eerste ringvangst van een burgemeester (*Larus hyperboreus*) in het Mechelse. *Ornis Brabant* 78: 4; *Wielewaal* 46: 387-388.
- Dirksen S. 1980. Canadese Ganzen (*Branta canadensis*): een invasie in Nederland in 1978/1979. *Watervogels* 5: 99-107.
- Geers V., H. Outtier, M. Reygaert, L. Sagaert, P. van Sanden. 1980. Ornithologisch Nieuws. *Wielewaal* 46: 46-51, 79-80, 110-111, 184-185, 222-224.
- Geers V. et al. 1981. Avifauna Scheldevallei '80. De Stern. De Pinte-Zevergem.
- Grootaers P. 1979. Ganzenverslag: Dijlevallei, winterperiode 1978-1979. *Wielewaal* 45: 210.
- Herroelen P. De Kortteenleeuwrik (*Calandrella cinerea*) in België. *Ornis Brabant* 82: 2-7.
- Herroelen P. 1980. Zeldzame vogels in Brabant. *Ornis Brabant* 85: 1-7.
- Herroelen P., R. de Fraine, E. Callebaut, J. de Boe. 1978. *Inventaris van de vogels van Brabant, eerste aanvulling 1975-1976*. De Wielewaal, afdeling Brussel.
- Keirsebilck P. 1980. Avifauna van de gemeente Oostkamp (W.-VI.) periode 73-79. *Porzana* 6: A01-A13.
- Kuyken E. 1979. Een overweldigende ganzeninvasie in Vlaanderen: eerste bericht. *Wielewaal* 45: 73-75.
- Lingier P. 1980. *Larus hyperboreus* te Oostende. *Wielewaal* 46: 382-386.
- Lippens L. 1980. *Les oiseaux du Zwin et de Knokke-Heist*. S.A. Compagnie Le Zoute, Knokke-Heist.
- Lippens L., G. Burggraefe en R. Trio. 1980. De belangrijkste ornithologische waarnemingen in of bij het natuurreservaat Het Zwin in 1979. *Wielewaal* 46: 217-222.
- Lust P. en G. Rappé. 1980. Zeevogels, huidige status in België. *Stentor* 16: 30-37.
- Maex A. 1980. Nog de Rosse Stekelstaarteend (*Oxyura jamaicensis*). *Veldornitologisch Tijdschrift* 3: 94.
- Meeus H. 1980. De zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*) in België. *Wielewaal* 46: 115-123.
- Michiels G. 1979. Tweede vangst van de Kortteenleeuwrik (*Calandrella cinerea*) in het Mechelse. *Ornis Brabant* 82: 1.
- Pottier M. 1980. Zeevogeltrekwaarnemingen door Vogelwerkgroep Brugge in najaar 1979. *Wielewaal* 46: 339-344.
- Roels F. en C. Vercammen. 1979. Veldwaarneming van Steenarenden (*Aquila chrysaetos*) op 11.04.79 te Berlare (Oost-Vlaanderen). *Veldornitologisch Tijdschrift* 2: 141-143.
- Sys P. 1980. Zeevogelwaarnemingen bij Knokke tijdens het najaar van 1979. *Porzana* 6, oktober: 3-10.
- Van den Berg A. 1979. Tamme Grote Trappen, *Otis tarda* in Nederland en België. *Dutch Birding* 1: 54-55.
- Van den Berg A., H. Blankert, J.J. Brinkman. 1979. Zeldzame ganzen in Nederland in de winter van 1978/79. *Dutch Birding* 1: 34-41.
- Van de Walle A. et al. 1980. Avifauna van de Durmevallei (periode 01.07.78 tot 30.06.79). *Durmeland* 14: 1-10.
- Van der Krieken G. 1979. Mislukt broedgeval van de Zwarte Wouw (*Milvus migrans*) in de eendekooi van Bornem. *Veldornitologisch Tijdschrift* 2: 189.
- Van der Veken H. en M. Sloodmaekers. 1979. Eerste waarneming van de Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor* in België. *Gerfaut-Giervalk* 69: 265-268.
- Van Impe J. 1981. Het toenemend avifaunistisch belang van de slikken van Zandvliet en Lillo. *Veldornitologisch Tijdschrift* 4: 83-93.
- Van Ijendoorn E.J. 1979. Grote Trappen *Otis tarda* in Nederland en België. *Dutch Birding* 1: 51-54.
- Van Sanden P., L. Sagaert, M. Reygaert, H. Outtier, V. Geers. 1980. Ornithologische Seizoenoverzichten in Vlaanderen. *Wielewaal* 46: 193-211, 273-296, 357-378.
- Vercruysse B. en Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort. 1981. Overzicht van de kusttrek te Nieuwpoort in najaar 1979. *Wielewaal* 47: 124-127.
- Vermeyen R., P. Herroelen en H. Meeus. 1979. Tweede waarneming en eerste ringvangst in België van de Amerikaanse gestreepte strandloper (*Calidris melanotos*). *Wielewaal* 45: 339-344.
- Voet H. en L. Benoy. 1980. Het natuurreservaat „De Kuifeend" te Oordenen-Antwerpen in 1979. *Bulletin Belgische Natuur- en Vogelreservaten* 27: 77-79.
- Vogelwerkgroep De Wielewaal 1979. Avifaunagids van het gewest Gent en de Kanaalzone. Landegem.
- Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever VZW. 1979. *Linkeroever, Natuur-wetenschappelijke studie en waardebeoordeling van de natuurgebieden op Antwerpen-L.O.*. Antwerpen.
- X. 1979. Waterwildtellingen in de Maasvallei (18-11-1978 en 8-3-1979). *Orchis* 5, april: 5-12.

Summary

This 13th report of the Flemish rarities committee (BAHC) gives a survey of records of rare birds in the northern part of Belgium in 1979 together with some older ones.

Among the more interesting species (or subspecies) in 1979 are White-billed Diver, *Gavia adamsii* (1st), Great White Heron, *Egretta alba*, Wigeon, *Anas penelope* (1st breeding), Ring-necked Duck, *Aythya collaris* (4th), Pectoral Sandpiper, *Calidris melanotos* (2nd), Wilson's Phalarope, *Phalaropus tricolor* (1st), Great Spotted Cuckoo, *Clamator glandarius* (3th), Fieldfare, *Turdus pilaris* (3 breeding records), Melodious Warbler, *Hippolais polyglotta*, Arctic Redpoll, *Carduelis hornemanni exilipes* (1st), Ruddy Duck, *Oxyura jamaicensis* (1st).

Translation of words used and list of abbreviations: broedgeval = breeding record, broedpoging = breeding attempt, verz. KBIN Brussel = deposit in the Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen Brussel, zingend = singing, v = trapped and ringed, * = found dead.

P. Herroelen, Van Asschestraat 33, B-1910 Melsbroek.

Ontvangen 19 december 1981.

AANWIJZINGEN VOOR DE AUTEURS

Het maandblad „De Wielewaal” publiceert in principe alle artikels waarvan de inhoud strookt met de doelstelling van de Vereniging De Wielewaal: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels. De redactie behoudt zich nochtans het recht voor te beslissen welke artikels of bijdragen worden geplaatst.

Kopij moet in drievoud in machineschrift worden ingeleverd bij de hoofdredacteur. Uiterlijk twee maanden na het insturen van de kopij ontvangt de auteur bericht of zijn artikel al dan niet zal worden opgenomen. Eventueel kan de auteur gevraagd worden wenselijke veranderingen aan te brengen.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikels.

Elk artikel wordt gevolgd door het volledig adres van de auteur(s).

De redactie dringt er op aan om artikels en belangrijke bijdragen te doen volgen door een samenvatting in de Nederlandse, Franse en Engelse taal. Op verzoek van de auteur zal de „résumé” en „summary” door de redactie worden opgesteld.

In het maandblad wordt de voorkeurspelling toegepast. Nederlandse vogelnamen beginnen steeds met een hoofdletter (bv. Witte Kwikstaart). Groepsnamen (bv. steltlopers) beginnen niet met een hoofdletter. Dezelfde schrijfwijze geldt voor namen van planten, insecten, enz... De eerste vermelding in een tekst van een soort wordt steeds gevolgd door de Latijnse geslachts- en soortnaam, onderstreept en door haakjes omgeven.

In datumvermeldingen dienen de namen van de maanden bij voorkeur voluit geschreven. Het gebruik van afkortingen dient vermeden te worden.

Referenties in de tekst worden aldus vermeld: (Segers, 1948); bij meerdere referenties: (Segers, 1948; Grootaers, 1958); en verwijzen naar een alfabetisch gerangschikte bibliografie. Deze bibliografie wordt als volgt opgesteld:

- voor een artikel: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. *Naam van het tijdschrift*, jaargang: eerste pagina van het artikel - laatste pagina.
bv. Grootaers F., 1958. Glanskop (*Parus palustris*) en Matkop (*Parus atricapillus*). *Wielewaal* 24: 1 - 16.
- voor een boek: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. *Volledige titel*. Stad van uitgifte, naam van de uitgever.
bv. Segers F., 1948. *Broedvogels in de Kempen*. Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel.

Als er meerdere auteurs zijn: Lippens L., H. Wille, 1972. *Atlas van de vogels in België en West-Europa*. Tielt Lannoo.

In de bibliografie worden slechts die titels vermeld waarnaar in de tekst wordt verwezen. Alle literatuuraanhalingen moeten bij hun oorspronkelijke bron gecontroleerd worden. Indien overnames uit plaatselijke bladen van Wielewaal-afdelingen overwogen worden zal hierover eerst met de auteur worden overlegd.

Ter illustratie van bijdragen kunnen in aanmerking komen: zwart-wit- en kleurfoto's, diapositieven, zwart-wit-tekeningen. Grafieken, tabellen en kaarten dienen met zwarte inkt op wit papier getekend.

Aan de auteur van een artikel (of aan één van hen indien er meerdere zijn) zullen 5 exemplaren van het maandblad worden verzonden. Meer exemplaren (tot maximum 30) kunnen bekomen worden, indien de hoofdredacteur hierom verzocht wordt bij het inzenden van het artikel.

De hoofdredacteur zal graag eventuele bijkomende inlichtingen of adviezen verstrekken aan mogelijke auteurs.

DE WIELEWAAL

JAARGANG 48 - JUNI 1982

H. VOET, H. MEEUS, P. MAES. Broedvogelinventarisatie van de steltlopers in Vlaanderen
- 1981 201

P. HERROELEN. Zeldzame vogels in Vlaanderen in 1979 (13de rapport van het Belgisch
avifaunistisch homologatiecomité). 219

Titelblad: Grutto (*Limosa limosa*) — Foto: H. Lehaen